

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
«ΜΟΝΤΕΛΑ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ»

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

που εκπονήθηκε για τη χορήγηση
Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης

από τον
Καραγιάννη Γεώργιο
Α.Μ. 4262020014

**ΘΕΜΑ: «Απόψεις εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας
εκπαίδευσης για την εξ Αποστάσεως εκπαίδευση την εποχή της
πανδημίας Covid-19»**

**«Opinions of secondary special education teachers on distance
education in the Covid-19»**

Τριμελής Συμβουλευτική Επιτροπή

Παναγιώτης Σταμάτης	Αναπληρωτής Καθηγητής Τ.Ε.Π.Α.Ε.Σ.	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Επιβλέπων
Νικολάου Ελένη	Επίκουρη Καθηγήτρια	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Μέλος Συμβουλευτικής Επιτροπής
Ράπτης Νικόλαος	Επίκουρος Καθηγητής	Πανεπιστήμιο Αιγαίου	Μέλος Συμβουλευτικής Επιτροπής

Ρόδος, 2022

Η έγκριση της παρούσης Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας από το Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού του Πανεπιστημίου Αιγαίου δεν υποδηλώνει αποδοχή των απόψεων της συγγραφέως.

Περιεχόμενα	
ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....	5
ABSTRACT.....	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID-19	10
Πανδημία Covid – 19. Ιστορική αναδρομή.	10
1.2. Προτάσεις της UNESCO για την συνέχιση της εκπαίδευσης κατά την διάρκεια της πανδημίας COVID – 19.....	12
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	13
2.1. Ορισμός και χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	13
2.2. Μορφές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	16
2.3. Αυτοδύναμη και συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	17
2.4. Θεωρητικά μοντέλα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης	18
2.5. Χρήση ΤΠΕ στην Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση	19
2.6. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.....	20
2.7. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	22
2.8. Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση	23
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ.....	25
3.1. Η Κρίση της πανδημίας και η επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση	25
3.2. Εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο ελληνικό σχολείο την περίοδο της πανδημίας. Θεσμικό πλαίσιο	26
3.3. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην επείγουσα σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση.....	28
3.4. Προβλήματα της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης την περίοδο της πανδημίας.....	30
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ.....	33
4.1. Ειδική Αγωγή – Ορισμός, Χαρακτηριστικά	33
4.2 Ιστορική Εξέλιξη της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα	35
4.3. Ορισμός των μαθητών με ειδικές ανάγκες βάσει της ισχύουσας Ελληνικής νομοθεσίας	36
4.3.1. Μαθησιακές δυσκολίες – Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.....	36
4.4. Διαφοροποιημένη διδασκαλία	37
4.5. Ο ρόλος των ΤΠΕ στην ειδική αγωγή	38
4.6. Επιπτώσεις της πανδημίας στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες	39
4.7. Εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μαθητές με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα την περίοδο της πανδημίας.....	40

4.8. Καλές πρακτικές για την εκπαίδευση μαθητών ειδικής αγωγής στην διάρκεια της πανδημίας Covid – 19	41
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	43
5.1 Σκοπός της έρευνας – Ερευνητικά ερωτήματα.....	43
5.2 Εννοιολογικοί ορισμοί	44
5.3. Στρατηγική της έρευνας και εργαλείο συλλογής δεδομένων	45
5.4. Δείγμα της έρευνας	47
5.5 Δεοντολογία και προσωπικά δεδομένα. Περιορισμοί της έρευνας	47
5.6. Αξιοπιστία και εγκυρότητα της έρευνας.....	48
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ.....	49
6.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων ποιοτικής έρευνας	49
6.1.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων της έρευνας.....	49
6.1.2 Απόψεις των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Προβλήματα που αντιμετώπισαν στην διάρκεια της εξ αποστάσεως διδασκαλίας την περίοδο της πανδημίας.....	50
6.1.3 Επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών	59
6.1.4 Μελλοντικές προτάσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα	62
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ .ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ.....	64
7.1 Συμπεράσματα της έρευνας	64
7.2 Περιορισμοί και προτάσεις της έρευνας.....	67
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	69
ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	69
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	75
ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ.....	78
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	79

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα τελευταία δυο χρόνια, η εμφάνιση και η εξάπλωση του Covid – 19 οδήγησε στη δημιουργία νέων δεδομένων σε όλους τους τομείς της κοινωνικής ζωής. Σε μια προσπάθεια περιορισμού της πανδημίας, οι κυβερνήσεις παγκοσμίως, αποφάσισαν την αναστολή της λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα, πολλές χώρες προσπαθώντας να ελαχιστοποιήσουν τον αντίκτυπο της πανδημίας στην εκπαίδευση, να στραφούν σε μεθόδους εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Έτσι οι εκπαιδευτικοί, τόσο της γενικής όσο και της ειδικής αγωγής, κλήθηκαν να ανταποκριθούν στην παιδαγωγική αξιοποίηση της τεχνολογίας οργανώνοντας και πραγματοποιώντας διαδικτυακά τη διδασκαλία τους. Σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να διερευνηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση την εποχή της πανδημίας covid – 19. Συγκεκριμένα διερευνήθηκαν οι δυσκολίες και οι προκλήσεις που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής κατά την αναστολή της λειτουργίας των σχολικών μονάδων, ο τρόπος αντιμετώπισης αυτών των προβλημάτων και οι προτάσεις τους για βελτίωση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες. Για τον σκοπό αυτό πραγματοποιήθηκαν ημιδομημένες συνεντεύξεις σε ένα δείγμα 10 εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής που υπηρετούν σε τμήματα ένταξης και παράλληλης στήριξης στο νησί της Ρόδου. Τα αποτελέσματα της έρευνας ανέδειξαν εμπόδια λόγω έλλειψης υποδομών και εξοπλισμού, καθώς και δυσκολίες στην επικοινωνία με τους μαθητές και στην αξιολόγηση της προόδου των μαθητών. Επίσης, αναδείχθηκε η ανάγκη κατάρτισης των εκπαιδευτικών σε θέματα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Βάσει των αποτελεσμάτων θεωρείται αναγκαία η δημιουργία ενός συγκεκριμένου πλάνου ικανού να επιτύχει την ομαλή μετάβαση από τη δια ζώσης διδασκαλία στην εξ αποστάσεως διδασκαλία, που θα δίνει σημασία στις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών ειδικής αγωγής, την αναβάθμιση του συστήματος και την κατάρτιση των εκπαιδευτικών σε θέματα εξ αποστάσεως διδασκαλίας.

Λέξεις κλειδιά: πανδημία Covid – 19 εμπόδια, ειδική αγωγή, δευτεροβάθμια εκπαίδευση, απόψεις εκπαιδευτικών, εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

ABSTRACT

In the last two years, the emergence and spread of Covid - 19 has led to the creation of new situations in all areas of social life. In an effort to reduce the pandemic, governments around the world have decided to suspend the operation of educational institutions. As a result, many countries are trying to minimize the impact of the pandemic on education by turning to distance learning methods. Thus, teachers of both general and special education were called upon to respond to the pedagogical use of technology by organizing and conducting their teaching online. The purpose of this study is to investigate the views of secondary education teachers, for distance education in the era of the pandemic covid - 19. Specifically, the difficulties and challenges faced by special education teachers during the suspension of the operation of schools were investigated. In addition, teachers' suggestions how to deal with these problems and for improving distance education for students with learning disabilities were studied. For this purpose, semi-structured interviews were conducted with a sample of 10 special education teachers serving in integration and parallel support departments on the island of Rhodes. The results of the research highlighted obstacles due to lack of infrastructure and equipment, as well as difficulties in communicating with students and assessing students' progress. The need for teacher training in distance education was also highlighted. Based on the results, it is considered necessary to create a comprehensive transfer plan for distance learning, which will pay attention to the special needs of special education students, the upgrade of the system and the training of teachers in distance learning.

Keywords: Covid pandemic - 19 barriers, special education, secondary education, teachers' views, distance education.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τον Δεκέμβριο του 2019, στην πόλη Wuhan της Κίνας, εμφανίστηκε ένας νέος κορονοϊός, που έγινε γρήγορα γνωστός ως SARS – COVID – 2. Το νέο αυτό στέλεχος προκαλούσε σοβαρής μορφής αναπνευστική αλλά και πολυσυστηματική νόσο και η ταχύτατη εξάπλωση του παγκοσμίως ανάγκασε τον παγκόσμιο οργανισμό υγείας να ανακηρύξει την νόσο (COVID – 19) σε πανδημία στις 11 Μαρτίου του 2020 (WHO, 2020).

Το γεγονός αυτό ανάγκασε τις κυβερνήσεις παγκοσμίως να λάβουν μέτρα για τον περιορισμό της πανδημίας, όπως πρακτικές καραντίνας, περιορισμό κοινωνικών εκδηλώσεων, ταξιδιών και μετακινήσεων.

Για την προστασία της δημόσιας υγείας τα εκπαιδευτικά ιδρύματα πολλών χωρών ανέστειλαν τη λειτουργία τους, με αποτέλεσμα τον Απρίλιο του 2020, 1.725 δισεκατομμύρια μαθητές και φοιτητές να επηρεαστούν από το κλείσιμο των σχολείων και των πανεπιστημίων (UNESCO, 2020).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εμφανίστηκε ως η μοναδική λύση για τη συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Οι εκπαιδευτικοί αναγκάστηκαν, χωρίς να έχουν προηγούμενη εμπειρία και σε σύντομο χρονικό διάστημα, να προχωρήσουν στην ψηφιοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, με στόχο τη συνέχιση της.

Ο ρόλος των εκπαιδευτικών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πολυδιάστατος, καθώς είναι εκείνοι που έχουν την ευθύνη της ομαλής διεξαγωγής των διαδικτυακών μαθημάτων, ενθαρρύνοντας και εμπνυχώνοντας τους μαθητές τους στην κρίσιμη αυτή περίοδο, χρησιμοποιώντας παράλληλα δραστηριότητες που θα διατηρούν το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών και θα ανταποκρίνονται στις εκπαιδευτικές ανάγκες όλων των εκπαιδευόμενων.

Θεωρείται, λοιπόν, απαραίτητο να μελετηθούν οι απόψεις των εκπαιδευτικών και να αναδειχθούν οι ανάγκες τους, τα προβλήματα που αντιμετώπισαν καθώς και τα μέτρα που θεωρούν απαραίτητα να ληφθούν από την πλευρά της πολιτείας.

Βασικός σκοπός της παρούσας εργασίας είναι να μελετήσει τις απόψεις εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στη σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τις επιμορφωτικές ανάγκες που οι ίδιοι θεωρούν ότι εμφανίζουν, καθώς και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν κατά την εφαρμογή αυτού του είδους εκπαίδευσης. Έτσι οι ερευνητικοί στόχοι εργασίας είναι:

- 1) Διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.
- 2) Διερεύνηση των παραγόντων που δυσχεραίνουν τη χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
- 3) Διερεύνηση των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (χρήση πλατφορμών, τεχνικές διδασκαλίας κτλ.).
- 4) Διερεύνηση του βαθμού επίδρασης της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην επαγγελματική καθημερινότητα των εκπαιδευτικών.

Η εργασία χωρίζεται σε δύο μέρη. Το πρώτο μέρος της αποτελεί το θεωρητικό πλαίσιο και περιλαμβάνει τέσσερα κεφάλαια.

Το πρώτο κεφάλαιο αποτελεί μια προσέγγιση της έννοιας της πανδημίας, καθώς και των γεγονότων της πανδημίας που οδήγησαν στο κλείσιμο εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Γίνεται επίσης αναφορά στις προτάσεις που υπήρξαν αναφορικά με την συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας κατά την διάρκεια της πανδημίας.

Το δεύτερο κεφάλαιο είναι μια εννοιολογική προσέγγιση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, των μορφών και των θεωρητικών μοντέλων της. Γίνεται επίσης αναφορά στη σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, στον ρόλο του εκπαιδευτικού στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, στα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης καθώς και στη χρήση ΤΠΕ στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Το τρίτο κεφάλαιο αφορά στο θεσμικό πλαίσιο της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης την εποχή της πανδημίας. Γίνεται αναφορά στα προβλήματα που παρατηρήθηκαν, καθώς και στα προγράμματα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών τα οποία εφαρμόστηκαν.

Το τέταρτο κεφάλαιο του θεωρητικού πλαισίου αποτελεί την εννοιολογική προσέγγιση της ειδικής αγωγής. Γίνεται αναφορά στις επιπτώσεις της πανδημίας στην εκπαίδευση ατόμων με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και σε καλές πρακτικές που εφαρμόστηκαν για την εκπαίδευση μαθητών ειδικής αγωγής κατά την διάρκεια της πανδημίας COVID – 19, όπως αυτές αναφέρονται στην βιβλιογραφία.

Στο δεύτερο μέρος της εργασίας υπάρχει το μεθοδολογικό πλαίσιο που αποτελείται από τρία κεφάλαια.

Έτσι στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζεται ο σκοπός της έρευνας, τα ερευνητικά ερωτήματα, η ερευνητική στρατηγική, τα ερευνητικά εργαλεία και ο πληθυσμός στόχος.

Στο έκτο κεφάλαιο γίνεται παρουσίαση των αποτελεσμάτων της έρευνας, ενώ στο έβδομο κεφάλαιο διατυπώνονται τα συμπεράσματα και παρατίθενται ορισμένες προτάσεις σχετικά με το περιεχόμενο επιμορφωτικών προγραμμάτων που θα μπορούσαν να εφαρμοστούν στο μέλλον.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο Η ΠΑΝΔΗΜΙΑ COVID-19

Πανδημία Covid – 19. Ιστορική αναδρομή

Τον Δεκέμβριο του 2019 η πόλη Wuhan της επαρχίας Hubei της Κίνας, μια πόλη με 11 εκατομμύρια κατοίκους, έγινε το επίκεντρο μιας επιδημίας πνευμονίας άγνωστης αιτιολογίας.

Τον Ιανουάριο του 2020 Κινέζοι επιστήμονες απομόνωσαν από ασθενείς της Wuhan έναν νέο κορονοϊό, ο οποίος από τις 11-2-2020 έγινε επίσημα γνωστός ως severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS – Covid – 2).

Οι επικρατούσες απόψεις για την προσέλευση του νέου ιού είναι δύο. Η πρώτη ισχυρίζεται ότι στο υπάρχοντα κορονοϊό SARS προέκυψε μετάλλαξη, που τον έκανε τοξικότερο και μεταδοτικότερο, ενώ η δεύτερη λέει πως ο συγκεκριμένος ιός είναι ένας ιός – χίμαιρα (υβρίδιο), με εργαστηριακή προέλευση από το εργαστήριο βιολογικών ερευνών της πόλης Wuhan.

Ο συγκεκριμένος ιός προκαλεί την νόσο Covid – 19, η οποία αρχικά μεταδόθηκε μέσω ταξιδιωτών σε άλλες επαρχίες της Κίνας μέχρι το τέλος Ιανουαρίου του 2020, και στην συνέχεια σε περιοχές της Ασίας, της Ευρώπης, της Αμερικής και της Αυστραλίας (Covid – 19 Global Cases by S.H.V. CSSE).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας (ΠΟΥ), στις 11 Μαρτίου του 2020 χαρακτήρισε το φαινόμενο ως Πανδημία. Σύμφωνα με τον ΠΟΥ «Πανδημία θεωρείται μια πάθηση που προσβάλλει ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού, υπερβαίνοντας τα σύνορα των χωρών, και αυτό γίνεται σχεδόν ταυτόχρονα και όχι εποχικά, ανεξάρτητα από την βαρύτητα, το αίτιο ή την ανοσία» (WHO, 2009).

Ασφαλώς και δεν είναι η πρώτη φορά που ξεσπά μια πανδημία. Ο λοιμός των Αθηνών το 430 π.Χ., η μαύρη πανώλη τον 14^ο αιώνα στην Ευρώπη, οι πανδημίες της ισπανικής γρίπης την περίοδο 1918 – 1920 και της ασιατικής γρίπης το 1957 έχουν προκαλέσει τον θάνατο πολλών εκατομμυρίων ανθρώπων (Morens, Folkers & Fauci, 2009).

Το καινούργιο με την νέα αυτή πανδημία είναι η μεγάλη μεταδοτικότητα από άνθρωπο σε άνθρωπο και ο κύριος τρόπος μετάδοσης του ιού είναι μέσω σταγονιδίων. Άλλωστε η παγκοσμιοποίηση, με τις παγκόσμιες συνδέσεις και αλληλεπιδράσεις, καθώς και η ταχύτητα μετακίνησης των φορέων μετάδοσης του ιού στην σημερινή εποχή, οδηγούν στην ταχύτερη παγκόσμια μετάδοση των επιδημιών (CDC, 2020).

Λόγω της μεγάλης μεταδοτικότητας του ιού, οι κυβερνήσεις παγκοσμίως αναγκάστηκαν να λάβουν δραστικά μέτρα για τον περιορισμό της πανδημίας. Έτσι

εφαρμόστηκαν πρακτικές κοινωνικής αποστασιοποίησης, με σκοπό την επιβράδυνση της εξάπλωσης της νόσου, οι οποίες οδηγούσαν στην ελαχιστοποίηση της στενής επαφής ανάμεσα στα άτομα. Οι πρακτικές αυτές περιλάμβαναν την καραντίνα, τους περιορισμούς σε μετακινήσεις, ταξίδια και κοινωνικές εκδηλώσεις, το κλείσιμο των σταδίων, των θεάτρων, των εμπορικών κέντρων και των σχολείων, την φυσική απομάκρυνση από άλλους ανθρώπους, την αποφυγή των πολυπληθών περιοχών και της χειραψίας (Bourouiba, 2020).

Αντιλαμβανόμαστε πως η πανδημία επηρέασε πολλούς τομείς της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, εκείνος όμως ο τομέας που δέχτηκε τη μεγαλύτερη επίδραση μετά τον τομέα της υγείας, ήταν ο τομέας της εκπαίδευσης (Telli Yamamoto & Altun, 2020).

Ο Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας έδωσε οδηγία στις κυβερνήσεις των διαφόρων κρατών, προκειμένου να μετριαστεί η εξάπλωση της πανδημίας, να αναστείλουν τη λειτουργία των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και να καταφύγουν σε εναλλακτικούς τρόπους εκπαίδευσης και διδασκαλίας. Έτσι ενώ τον Μάρτιο του 2020, 6 χώρες είχαν οδηγηθεί σε αναστολή της λειτουργίας των σχολείων και των πανεπιστημίων, ένα μήνα μετά είχαν φτάσει τις 195 (UNESCO, 2020).

Πολλές χώρες, ανάμεσα τους και η Ελλάδα, με στόχο να ελαχιστοποιήσουν τις επιπτώσεις που είχε η πανδημία στο εκπαιδευτικό σύστημα, αποφάσισαν να στραφούν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση προκειμένου να συνεχιστεί η εκπαιδευτική διαδικασία από απόσταση και να προστατευθεί παράλληλα ο πληθυσμός από την εξάπλωση του ιού.

Οι εκπαιδευτικοί αναγκάστηκαν μέσα σε σύντομο διάστημα να καταφύγουν σε διαδικτυακές πλατφόρμες, προκειμένου να προσεγγίσουν τους μαθητές, ο βασικός τρόπος εκπαίδευσης έγινε η εκπαίδευση μέσω διαδικτύου και οι μαθητές αναγκάστηκαν να στερηθούν την κοινωνική αλληλεπίδραση με τους συνομήλικους τους. Χρησιμοποιήθηκαν διάφορες εκπαιδευτικές πλατφόρμες, αποθετήρια, ψηφιακές βιβλιοθήκες κτλ. και οι εκπαιδευτικοί αναγκάστηκαν πολύ γρήγορα να είναι σε θέση να χρησιμοποιήσουν τα συστήματα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Lapada, Miguel, Robledo & Alam, 2020).

1.2. Προτάσεις της UNESCO για την συνέχιση της εκπαίδευσης κατά την διάρκεια της πανδημίας COVID – 19

Οι προτάσεις της UNESCO για την συνέχιση της εκπαίδευσης κατά την πανδημία ήταν οι εξής δέκα:

- 1) Έλεγχος της ετοιμότητας κάθε σχολικής μονάδας συμπεριλαμβανομένου του υλικοτεχνικού εξοπλισμού.
- 2) Διαβεβαίωση της συμμετοχής των μαθητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, με στόχο τη λήψη μέτρων για τη διευκόλυνση μαθητών με αναπηρίες, καθώς και μαθητών που δεν έχουν πρόσβαση σε ψηφιακές δομές.
- 3) Διασφάλιση της προστασίας των προσωπικών δεδομένων.
- 4) Προτεραιότητα σε αντιμετώπιση θεμάτων ψυχολογικής φύσης έναντι της μάθησης.
- 5) Δημιουργία χρονοδιαγραμμάτων για τα προγράμματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.
- 6) Υποστήριξη γονέων και εκπαιδευτικών στη χρήση ψηφιακών εργαλείων.
- 7) Περιορισμός του αριθμού των χρησιμοποιούμενων εφαρμογών για την αποφυγή της σύγχυσης των μαθητών.
- 8) Δημιουργία κανόνων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και παρακολούθησης της μαθητικής προόδου.
- 9) Περιορισμός της διάρκειας των διαλέξεων, ανάλογα με τις ηλικιακές ικανότητες των μαθητών.
- 10) Δημιουργία κοινοτήτων (UNESCO 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο Η ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

2.1. Ορισμός και χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μια διαδικασία που βρίσκεται στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος τα τελευταία έτη και έχει απασχολήσει ιδιαίτερα τους εκπαιδευτικούς. Παρ' όλα αυτά δεν υπάρχει ένας μόνο ορισμός για την προαναφερόμενη διαδικασία. Έτσι ως εξ αποστάσεως εκπαίδευση ορίζεται η διαδικασία που εκπαιδεύει τον μαθητή να λειτουργεί αυτόνομα και να μαθαίνει μόνος του (Γιάγλη, Γιάγλης, Κουτσομπά, 2010 σελ. 95).

Σύμφωνα με τον Λιοναράκη είναι «η επισφράγιση μιας πολύχρονης πορείας εκπαιδευτικής πρακτικής, που καθιέρωσε και θεσμοθέτησε τη δυνατότητα φυσικής απουσίας του διδάσκοντα από το σχολείο και οποιονδήποτε εκπαιδευτικό οργανισμό και τη σταδιακή παραγωγή ειδικά σχεδιασμένων διδακτικών εγχειριδίων (Λιοναράκης, 2006).

Επίσης, ως εξ αποστάσεως εκπαίδευση θεωρείται η εκπαίδευση η οποία παρέχεται μέσω εκπαιδευτικού υλικού, όπως άρθρα, εκπαιδευτικοί οδηγοί και συμπληρωματικό υλικό και ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος χωρίζονται χωροχρονικά. Ποικίλει ως προς τον τρόπο εφαρμογής της και εκτείνεται από τις κλασικές σπουδές δι' αλληλογραφίας ως την συνεργατική, μέσω διαδικτύου, πολυμεσική εκπαίδευση (Σοφός, Κώστας και Παράσχου, 2015)

Ο Keegan το 1980 αναφέρει πως τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ορισμού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι να υπάρχει διαχωρισμός του εκπαιδευτή από τον εκπαιδευόμενο, να χρησιμοποιούνται τεχνικά μέσα, να υπάρχει η δυνατότητα επικοινωνίας ώστε ο μαθητής να μπορεί να ξεκινήσει διάλογο και να υπάρχει η δυνατότητα κάποιων συναντήσεων περιστασιακά και για διδακτικούς αλλά και για κοινωνικούς σκοπούς. Ο συγκεκριμένος ορισμός, ενώ αναφέρεται στη χρήση τεχνικών μέσων, που επιτρέπουν την γεφύρωση της απόστασης, δε δίνει έμφαση στις ΤΠΕ, κατά συνέπεια δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί ιδιαίτερα σήμερα, μια και η χρήση ΤΠΕ παίζει καθοριστικό ρόλο στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Saykili, 2018).

Ο Holmberg αναφέρει πως «η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μια έννοια που καλύπτει τις δραστηριότητες μάθησης – διδασκαλίας στους γνωστικούς, ψυχοκινητικούς και συναισθηματικούς τομείς ενός μεμονωμένου μαθητή και ενός υποστηρικτικού οργανισμού. Χαρακτηρίζεται από μη συνεχή επικοινωνία και μπορεί να πραγματοποιηθεί οπουδήποτε και οποτεδήποτε». Τα χαρακτηριστικά της είναι ο

διαχωρισμός του εκπαιδευτικού και του εκπαιδευόμενου σε όλη τη διάρκεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας, η χρήση τεχνικών μέσων που επιτρέπουν την αλληλεπίδραση εκπαιδευτικού και μαθητή, η επίδραση ενός εκπαιδευτικού οργανισμού στον σχεδιασμό και στην προετοιμασία του εκπαιδευτικού υλικού, η δυνατότητα αμφίδρομης επικοινωνίας που δίνει την δυνατότητα στον μαθητή να ξεκινήσει διάλογο και η απουσία της ομάδας μάθησης, που έχει ως αποτέλεσμα οι μαθητές να εκπαιδεύονται ως μονάδες και όχι ως ομάδες, με δυνατότητα συναντήσεων για εκπαιδευτικούς και κοινωνικούς σκοπούς (Holmberg, 2008).

Ο συγκεκριμένος ορισμός αναφέρεται στον γνωστικό, ψυχοκινητικό, και συναισθηματικό τομέα της μάθησης, την οποία χαρακτηρίζει ως δραστηριότητα που δεν έχει όρια σε τόπο και χρόνο. Ενσωματώνει την ύπαρξη υποστηρικτικού οργανισμού στη μαθησιακή διαδικασία και αναφέρεται στην εκπαίδευση των μαθητών ως μονάδων. Έτσι ο συγκεκριμένος ορισμός, δίνει έμφαση στην χρήση ΤΠΕ και στην μαθησιακή διαδικασία αλλά αγνοεί την έννοια της αλληλεπίδρασης (Saykili, 2018).

Το 2018 ο Saykili προτείνει τον εξής ορισμό: «Η Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση είναι μια μορφή εκπαίδευσης που συγκεντρώνει τους μαθητές και τους διαμεσολαβητές της μαθησιακής δραστηριότητας γύρω από τις προγραμματισμένες και δομημένες μαθησιακές εμπειρίες, μέσω δύο ή πολυδιάστατων διαμεσολαβητικών καναλιών, που επιτρέπουν αλληλεπιδράσεις μεταξύ εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτικών, καθώς και μεταξύ εκπαιδευόμενων και εκπαιδευτικών πόρων» (Saykili, 2018).

Ο συγκεκριμένος ορισμός αναφέρεται, όπως και οι υπόλοιποι, στη χρήση τεχνολογιών για την επικοινωνία και την αλληλεπίδραση ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς, εκπαιδευόμενους και μαθησιακούς πόρους, όμως αναφέρει επιπλέον τα κανάλια επικοινωνίας πολλαπλών κατευθύνσεων (τηλεδιάσκεψη, φόρουμ συζήτησης).

Επομένως, κύριο χαρακτηριστικό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι, ο εκπαιδευτής και ο εκπαιδευόμενος, να βρίσκονται σε διαφορετικές τοποθεσίες. Λαμβάνει διάφορες μορφές συμπεριλαμβανομένης της αλληλεπίδρασης με την βοήθεια της τεχνολογίας (Frederick, Raabe, Rogers & Pittica, 2020).

Έχοντας ιστορία δύο αιώνων, ξεκινώντας από την εκπαίδευση δια αλληλογραφίας μέχρι την σημερινή εποχή με την ποικιλία των εργαλείων που παρέχει το διαδίκτυο, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εμφανίζει τέσσερις περιόδους εξέλιξης με κριτήριο την εξέλιξη της τεχνολογίας.

Η πρώτη περίοδος αφορά στη διανομή, μέσω ταχυδρομείου, έντυπου υλικού και παράδοση βιβλίων και εγχειριδίων στους εκπαιδευόμενους (εκπαίδευση δια

αλληλογραφίας), ενώ η δεύτερη περίοδος σχετίζεται με την ανάπτυξη του ραδιοφώνου και της τηλεόρασης τα οποία τα χρησιμοποιήθηκαν για τη μετάδοση της γνώσης στοχεύοντας σε μεγαλύτερο μέρος του πληθυσμού (Σοφός Κώστας & Παράσχου, 2015).

Η τρίτη περίοδος σχετίζεται με την εμφάνιση των υπολογιστών και την χρήση Τεχνολογιών Πληροφορίας και Επικοινωνίας. Οι ΤΠΕ επιτρέπουν, με την χρήση υπολογιστών, την αποθήκευση, επεξεργασία κωδικοποίηση, αναζήτηση, ανάλυση και μετάδοση σε ψηφιακή μορφή της πληροφορίας, επιτρέποντας παράλληλα και την άμεση επικοινωνία ανάμεσα σε εκπαιδευτή και εκπαιδευόμενο (Πιεράτος, Κολτσάκης & Πολάτογλου, 2007)

Η τέταρτη περίοδος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ακολουθεί την εξέλιξη του διαδικτύου και τις δυνατότητες που μας δίνει ο παγκόσμιος ιστός. Έτσι σήμερα η εξ αποστάσεως εκπαίδευση λαμβάνει χώρα σχεδόν αποκλειστικά μέσω του διαδικτύου, το οποίο είναι εύκολα προσβάσιμο για τους περισσότερους μαθητές (Σοφός Κώστας & Παράσχου, 2015).

Τα χαρακτηριστικά της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης που την διαχωρίζουν από την διαζώσης εκπαίδευση είναι τα ακόλουθα:

- α) Κοινωνικότητα αφού εξυπηρετεί τις διαρκώς μεταβαλλόμενες κοινωνικές ανάγκες.
- β) Ευελιξία, μια και η διαδικασία μάθησης ορίζεται από τον εκπαιδευόμενο χωρίς περιορισμούς στον χώρο και τον χρόνο.
- γ) Ατομικότητα, εφόσον ο εκπαιδευτικός ρυθμίζει το μάθημα ανάλογα με τις ανάγκες των εκπαιδευόμενων (Kiryakova, 2009).

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση σύμφωνα με την Kiryakova, ο εκπαιδευτικός και ο μαθητής αναλαμβάνουν νέους ρόλους. Έτσι οι εκπαιδευτικοί γίνονται συντονιστές της εκπαιδευτικής διαδικασίας και οι μαθητές έχουν κεντρικό ρόλο καθορίζοντας την ταχύτητα της μάθησης (Kiryakova, 2009).

Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε πως το σημαντικότερο χαρακτηριστικό της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η μεγάλη ελευθερία που έχει ο εκπαιδευόμενος να επιλέξει τον τρόπο με τον οποίο θα έρθει σε επαφή με την εκπαιδευτική διαδικασία (Λιοναράκης, 2006).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θεωρείται από τον Λιοναράκη ως:

- 1) Πολυδιάστατη
- 2) Λειτουργική
- 3) Μαζική

- 4) Ευέλικτη
- 5) Εξατομικευμένη
- 6) Δημοκρατική
- 7) Προσαρμόσιμη
- 8) Ποιοτική
- 9) Διαθεματική
- 10) Αποτελεσματική
- 11) Όλων των εκπαιδευτικών βαθμίδων (Λιοναράκης, 2006).

2.2. Μορφές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση διαχωρίζεται σε σύγχρονη, ασύγχρονη και μικτή ανάλογα με το είδος της επικοινωνίας ανάμεσα στους συμμετέχοντες (Horton, 2000).

Ως σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση ορίζεται από το ΥΠΑΙΘ «η απευθείας διδασκαλία και μετάδοση του μαθήματος σε πραγματικό χρόνο, από εκπαιδευτικό, μέσω διαδικτυακής πλατφόρμας, σε μαθητές σπουδαστές και φοιτητές, που παρακολουθούν μέσω υπολογιστή, κινητού ή tablet. Στην πλατφόρμα μπορεί κανείς να συνδεθεί και διαδικτυακά και τηλεφωνικά» (/39354/Δ4/19-03-2020/ΥΠΑΙΘ[43] <http://users.sch.gr/amounts/lows.htm>). Έτσι το μάθημα γίνεται σε πραγματικό χρόνο από τον εκπαιδευτικό και οι μαθητές παρακολουθούν ζωντανά μέσω κάποιας διαδικτυακής πλατφόρμας (Καρτσιώτης & Καρατάσιος, 2008).

Στην ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση, η διαδικασία της διδασκαλίας και της μάθησης γίνονται σε διαφορετικό χρόνο. Ο εκπαιδευόμενος μπορεί να παρακολουθήσει την διδασκαλία όποτε επιλέξει ο ίδιος, σε οποιοδήποτε χρόνο και χώρο, χωρίς να χρειάζεται η παρουσία του διδάσκοντα. Δραστηριότητες της ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η ανάρτηση υλικού για μελέτη, η ανάρτηση ασκήσεων και εργασιών, βιντεομαθημάτων κτλ. (Καρτσιώτης & Καρατάσιος, 2008).

Η τρίτη μορφή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι η μικτή ή αλλιώς συνδυαστική και αποτελεί την αλληλεπίδραση ανάμεσα σε συμβατικές μεθόδους εκπαίδευσης και σε εκπαίδευση από απόσταση (Καρτσιώτης & Καρατάσιος, 2008).

Για την εφαρμογή και της σύγχρονης και της ασύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης απαιτείται η δημιουργία και η χρησιμοποίηση ορισμένων τεχνολογικών εφαρμογών (Liidakis, Kalogiannakis, Psarros & Vassilakis 2005).

Οι εφαρμογές της σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης παρέχουν εργαλεία που επιτρέπουν τη συνεργασία, την αλληλεπίδραση, την εργασία σε ομάδες κτλ. (πχ WebEx, zoom) (Μιμίνου, 2013).

Στην ασύγχρονη εκπαίδευση, δύο εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν είναι πλατφόρμα Class, και η πλατφόρμα e-me. Στην e-class ο στόχος είναι η ενίσχυση της διδασκαλίας που γίνεται στην τάξη με ψηφιακά εργαλεία ενώ η πλατφόρμα e-me επιτρέπει την επικοινωνία του μαθητή με τον δάσκαλο και τους συμμαθητές τους την ανταλλαγή αρχείων κλπ. (Μιμίνου, 2013).

Συνοπτικά, η ασύγχρονη μάθηση επιτρέπει στους μαθητές να παρακολουθούν διαδικτυακά μαθήματα σύμφωνα με το πρόγραμμα τους, τους δίνει την ελευθερία να συμμετέχουν οπότε το επιθυμούν και παρέχει υλικό και εργασίες που είναι προσβάσιμα κάθε στιγμή, ενώ η σύγχρονη εκπαίδευση απαιτεί την ταυτόχρονη σύνδεση εκπαιδευτικών και μαθητών σε συγκεκριμένες ώρες διδασκαλίας (Καρτσιώτης & Καρατάσιος, 2008).

2.3. Αυτοδύναμη και συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Πέρα από τον διαχωρισμό της σε σύγχρονη και ασύγχρονη, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση διακρίνεται σε αυτοδύναμη και σε συμπληρωματική (Βασάλα, 2005).

Η αυτοδύναμη εξ αποστάσεως εκπαίδευση δίνει τη δυνατότητα στους μαθητές να πραγματοποιήσουν τις σπουδές τους μέσω εκπαιδευτικών οργανισμών, οι οποίοι παρέχουν ολοκληρωμένα προγράμματα εκπαίδευσης που οδηγούν στην απόκτηση τίτλων οι οποίοι είναι ισότιμοι με τους τίτλους που αποκτώνται από τη συμβατική εκπαίδευση. Οι οργανισμοί αυτοί είτε χρησιμοποιούν μόνο το διαδίκτυο (εικονικά σχολεία), είτε χρησιμοποιούν την τηλεόραση το ραδιόφωνο και την αλληλογραφία (Βασάλα, 2005).

Τα εικονικά σχολεία (Virtual schools ή cybershops), απευθύνονται συνήθως σε μαθητές που έχουν δυσκολία στη πρόσβαση στο σχολείο, λόγω διαμονής σε ορεινές περιοχές ή σε νησιά. Επίσης, εξυπηρετούν μαθητές που νοσηλεύονται επί μακρόν σε νοσηλευτικά ιδρύματα λόγω ασθένειας ή βρίσκονται υπό περιορισμό ή φυλάκιση και θέλουν να αποκτήσουν απολυτήριο τίτλο (Bacsich, 2012).

Τα εικονικά σχολεία έχουν ιδιαίτερη απήχηση στην Βόρειο Αμερική όπου λειτουργούν περισσότερα από 500 τέτοια σχολεία, την Αυστραλία, την Νέα Ζηλανδία, την Ασία, την Λατινική Αμερική και την Ευρώπη ενώ στην Αφρική δεν έχουν ακόμη

αναπτυχθεί ιδιαίτερα λόγω έλλειψης υποδομών και ψηφιακών συνδέσεων (Bacsich, 2012).

Η συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση απευθύνεται σε μαθητές που φοιτούν σε συμβατικά σχολεία και θέλουν να παρακολουθήσουν επιπλέον κάποια μαθήματα, τα οποία δεν προσφέρονται στο πρόγραμμα του σχολείου τους. Με τον τρόπο αυτόν, οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να εξασκηθούν σε μαθήματα στα οποία δεν τα καταφέρνουν καλά, ή να επιτύχουν ένα καλύτερο επίπεδο γνώσεων από αυτό που τους προσφέρει το σχολείο (Βασάλα, 2005);

Τέλος, η συμπληρωματική εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρέχει ένα νέο είδος εκπαίδευσης, στο οποίο ο μαθητής ανακαλύπτει μόνος του την γνώση με την επεξεργασία στοιχείων και την συνεργασία με άλλους μαθητές (Βασάλα, 2005).

2.4. Θεωρητικά μοντέλα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Τα θεωρητικά μοντέλα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι το γνωστικό – συμπεριφορικό μοντέλο (cognitive – behaviourist), το κοινωνικό-κονστрукτιβιστικό μοντέλο (social – constructivist) και το κοννεκτιβιστικό μοντέλο (connectivist) (Anderson & Dron, 2011).

Σύμφωνα με το γνωστικό – συμπεριφορικό μοντέλο, η μάθηση προϋποθέτει αλλαγή συμπεριφοράς, λόγω κάποιων ερεθισμάτων και η εκπαίδευση απαιτεί στρατηγικές καθοδήγησης. Παράδειγμα αποτελεί η μέθοδος Keller, όπου το εκπαιδευτικό υλικό έχει διαιρεθεί σε μικροενότητες τις οποίες ολοκληρώνει ο εκπαιδευόμενος μόνος του, ενώ πριν συνεχίσει στην επόμενη ενότητα υπάρχει τεστ με συγκεκριμένο κριτήριο επιτυχίας (Anderson & Dron, 2011).

Το κοινωνικό – κονστрукτιβιστικό μοντέλο δίνει μεγαλύτερη σημασία στην αλληλεπίδραση ανάμεσα σε εκπαιδευτικό και μαθητές. Ο εκπαιδευτικός δεν είναι μεταδότης της γνώσης αλλά καθοδηγητής και συνεργάτης. Το μοντέλο αυτό βοηθήθηκε από την εξέλιξη της τεχνολογίας με την ανάπτυξη του παγκόσμιου ιστού και της κινητής τηλεφωνίας (Anderson & Dron, 2011).

Το κοννεκτιβιστικό μοντέλο δημιουργήθηκε από τους George Siemens και Stephen Downes και συνδέεται άρρηκτα με την χρήση του διαδικτύου. Σύμφωνα με αυτό ο μαθητής μπορεί να πλοηγηθεί σε ένα σύνολο από κόμβους με πηγές πληροφόρησης όπως ιστόχωρους, video, βάσεις δεδομένων κτλ. έχοντας την δυνατότητα συσχέτισης μεταξύ των κόμβων (Siemens & Downes, 2010).

Σύμφωνα με το κωνεκτιβιστικό μοντέλο η μάθηση είναι μια διαδικασία σύνδεσης κόμβων πληροφορίας και μπορεί να αποκτηθεί με τη βοήθεια του κάθε μέσου που θεωρείται πηγή πληροφορίας. Θα πρέπει να αναφερθεί ότι κατά την πλοήγηση, ο μαθητής βομβαρδίζεται συνεχώς με πληροφορίες και η ικανότητα του να επιλέξει τι θα μάθει και τι όχι αποτελεί από μόνη της μαθησιακή διαδικασία (Siemens, 2004).

2.5. Χρήση ΤΠΕ στην Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση

Στη σύγχρονη εποχή για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σημαντικό ρόλο παίζουν τα τεχνολογικά μέσα. Ως Τεχνολογικά Μέσα Πληροφορίας και Επικοινωνίας, θεωρούνται όλα τα δεδομένα σε μορφή κειμένου, εικόνας και ήχου καθώς και οι τεχνολογίες οι οποίες μέσω της αποθήκευσης, της ψηφιοποίησης και της επεξεργασίας, επιτρέπουν την μετάδοση των δεδομένων σε σύντομο διάστημα (Σοφός & Kron, 2010).

Θεωρείται ότι η χρήση των ΤΠΕ στην εκπαίδευση ενδυναμώνει την συνεργατική μάθηση, επιτρέποντας την αλληλεπίδραση μεταξύ των μαθητών και δημιουργώντας κοινότητες μάθησης (Αναστασιάδης, 2006).

Σε διεθνές επίπεδο χρησιμοποιείται ένας όρος που συνδυάζει την τεχνολογία με την εκπαίδευση, αυτός της Εκπαιδευτικής Τεχνολογίας (Educational Technology), η οποία θεωρείται σαν την πρακτική για τη σχεδίαση, τη χρήση και την αξιολόγηση διαφόρων πηγών και εργαλείων για τη μάθηση (Βρασίδης, Ζέμπολας, Πέτρου, 2005).

Στην εξ αποστάσεως Εκπαίδευση πολύ σημαντική είναι η επίδραση του Διαδικτύου, το οποίο έχει παραμερίσει και υποκαταστήσει άλλα, πιο παραδοσιακά μέσα εκπαίδευσης, επιτρέπει τη δημιουργία καινοτόμων εφαρμογών και προσφέρει πολλές δυνατότητες που οδηγούν στην αναμόρφωση της παραδοσιακής διδασκαλίας (Garrison & Anderson, 2003).

Στις μεθόδους λοιπόν πραγματοποίησης της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, χρησιμοποιούνται το διαδίκτυο, το ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, οι υπηρεσίες τηλεδιάσκεψης και η επικοινωνία μεταξύ υπολογιστών για διαμοιρασμό αρχείων, καθώς και ο γραπτός διάλογος σε πραγματικό χρόνο (chat). Όλες αυτές οι τεχνολογίες λειτουργούν παράλληλα με μέσα όπως η εικόνα, ο ήχος, το βίντεο και δημιουργούν τις συνθήκες που επιτρέπουν τη διδασκαλία και την απόκτηση γνώσης (Κόμης, 2004).

Θα πρέπει να αναφερθούμε και στην έννοια της «τηλεκπαίδευσης» η οποία χαρακτηρίζεται από την συμβολή των ΤΠΕ στον σχεδιασμό και στην διεξαγωγή μαθημάτων εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Η τηλεκπαίδευση προϋποθέτει την

ταυτόχρονη επικοινωνία ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και τον εκπαιδευόμενο μέσα σε μια ηλεκτρονική τάξη. Οι εκπαιδευτικοί έχουν τη δυνατότητα να παρακολουθούν ζωντανά την διδασκαλία διατυπώνοντας ερωτήσεις και παρατηρήσεις και λαμβάνοντας άμεσα απαντήσεις. Ο εκπαιδευτής χρησιμοποιεί σαν εργαλεία διδασκαλίας τη διάλεξη, την παρουσίαση διαφανειών, το βίντεο, την κινούμενη εικόνα (Flash animation) και έχει τη δυνατότητα ανάπτυξης διαλόγου με τους μαθητές. Οι μαθητές έχουν τη δυνατότητα να κάνουν διάλογο και να δημιουργήσουν ομάδες εργασίας για να πραγματοποιήσουν από κοινού εργασίες (Μπουζάκης, 2006).

Οι σύγχρονες πλατφόρμες για τηλεκπαίδευση επιτρέπουν την οπτική και ηχητική επαφή σε πραγματικό χρόνο. Απαραίτητη είναι η χρήση του κατάλληλου εξοπλισμού όπως οι υπολογιστές, τα ηχεία, η κάμερα και η σύνδεση διαδικτύου υψηλής ταχύτητας. Με τον εξοπλισμό αυτό είναι δυνατή η οπτική και ηχητική επικοινωνία του εκπαιδευτή με τον εκπαιδευόμενο αν και βρίσκονται σε διαφορετικές τοποθεσίες. Μετά την επίτευξη της επικοινωνίας το λογισμικό της πλατφόρμας επιτρέπει τον διαμοιρασμό αρχείων, εφαρμογών και κειμένων ώστε να μπορέσουν οι εκπαιδευτές και οι εκπαιδευόμενοι να οδηγηθούν στην πραγμάτωση της διδασκαλίας, της μάθησης και της γνώσης (Μπουζάκης, 2006).

2.6. Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης

Η εξέλιξη της τεχνολογίας και ιδιαίτερα το διαδίκτυο και οι μεγάλες ταχύτητες στην μεταφορά δεδομένων, έχουν επηρεάσει και τον τομέα της εκπαίδευσης καθιστώντας σταδιακά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση απαραίτητο κομμάτι της εκπαιδευτικής διαδικασίας στο πρόγραμμα σπουδών της Δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (Hongetal, 2001).

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση απαιτεί τον φυσικό διαχωρισμό εκπαιδευτικού και μαθητή, οι οποίοι έχουν επικοινωνία σε σύγχρονη και ασύγχρονη μορφή. Οι μαθητές έχουν την δυνατότητα να διατυπώσουν ερωτήσεις, υπάρχει η δυνατότητα της ανατροφοδότησης, μπορεί να γίνει καταγραφή των διαλέξεων και είναι δυνατή η επικοινωνία και μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου (Solokona et al., 2018).

Οι υπηρεσίες της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης παρέχονται από ποικίλα ηλεκτρονικά μέσα, όπως το διαδίκτυο η διαδραστική τηλεόραση καθώς και διάφορες εκπαιδευτικές πλατφόρμες (Solokona et al. 2018).

Τα πλεονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι πολλά.

Αρχικά, επιτρέπει σε όλους την άμεση πρόσβαση σε οποιαδήποτε πληροφορία, εύκολα και από οποιονδήποτε χώρο, μπορεί να απευθυνθεί σε μεγάλο αριθμό μαθητών και μπορεί να προσεγγίσει και να διευκολύνει μαθητές με σωματικές αναπηρίες (Foti, 2020).

Επίσης, διευκολύνει τη διδασκαλία μαθητών που βρίσκονται σε περιοχές με δύσκολη πρόσβαση, ενώ οι εκπαιδευόμενοι έχουν πρόσβαση στο εκπαιδευτικό υλικό όποτε θελήσουν (Nola et al., 2005).

Θα πρέπει να αναφέρουμε, επίσης, πως η χρήση της τεχνολογίας θεωρείται ότι καθιστά αποτελεσματικότερη την εκπαίδευση. Έτσι σε σχολείο των ΗΠΑ σε έρευνα στην οποία συμμετείχαν 129 μαθητές ηλικίας 8 – 11 ετών, βρέθηκε πως η ομάδα που δέχτηκε εκτός από την παραδοσιακή διδασκαλία και ασύγχρονη εξ αποστάσεως διδασκαλία είχε καλύτερη απόδοση από την ομάδα που δέχτηκε μόνο παραδοσιακή διδασκαλία (Seage & Turegun, 2020).

Εκτός όμως από τα θετικά της χαρακτηριστικά, η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εμφανίζει και πολλά μειονεκτήματα. Αρχικά, στην ασύγχρονη μάθηση θα πρέπει να αναφέρουμε την αδυναμία άμεσης αξιολόγησης από τον εκπαιδευτικό της προόδου των μαθητών (Zhang et al. 2004).

Η αδυναμία να χρησιμοποιήσει ο μαθητής μη λεκτικές πτυχές επικοινωνίας, όπως οι εκφράσεις του προσώπου ή η γλώσσα του σώματος, κάνουν τους μαθητές να είναι λιγότερο σίγουροι, έχοντας επιπτώσεις στην εκπαίδευση τους (Kassandrinou et al. 2014).

Επίσης, η έλλειψη της πρόσωπο με πρόσωπο επικοινωνίας, μπορεί να αυξήσει την πιθανότητα διάσπασης της προσοχής των μαθητών, ενώ είναι πολλοί οι εξωγενείς παράγοντες που μπορεί να διακόψουν την μαθησιακή διαδικασία (Adedoyin & Soykan, 2020).

Ένα επιπλέον θέμα αποτελεί η εξάρτηση από την τεχνολογία. Σε περίπτωση δυσλειτουργίας του λογισμικού μπορεί να διακοπεί η ροή του μαθήματος, κάτι που μπορεί να προκληθεί και από κακή σύνδεση στο διαδίκτυο, ενώ δεν πρέπει να ξεχνάμε την απουσία ή τη χρήση απαρχαιωμένου εξοπλισμού καθώς και την έλλειψη τεχνολογικών δεξιοτήτων (Adedoyin & Soykan, 2020).

Παράλληλα, οι εκπαιδευτικοί αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην αξιολόγηση των εκπαιδευτικών αποτελεσμάτων, καθώς και αυξημένο φόρτο εργασίας για την

προετοιμασία και προσαρμογή του εκπαιδευτικού υλικού στις ανάγκες της συγκεκριμένης διαδικασίας (Kaden, 2020).

Επίσης, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι η έλλειψη κατάρτισης των εκπαιδευτικών εμποδίζει την αποτελεσματική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Είναι πολλοί οι εκπαιδευτικοί που νιώθουν ανεπαρκείς αναφορικά με τη χρήση των υπολογιστών και της τεχνολογίας, ενώ θα πρέπει να αναφερθεί και η έλλειψη τεχνικής υποστήριξης και υλικοτεχνικού εξοπλισμού καθώς και το κόστος απόκτησης του εξοπλισμού, που αποτελούν τροχοπέδη για τους εκπαιδευτικούς οι οποίοι αγωνίζονται να παρέχουν στους μαθητές τους την κατάλληλη εκπαίδευση (Δημητριάδης 2014).

2.7. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ο εκπαιδευτικός διαδραματίζει σημαντικό ρόλο. Με δεδομένο ότι στο επίκεντρο της διαδικασίας μάθησης βρίσκεται ο μαθητής, ο εκπαιδευτικός έχει τον ρόλο του εμπνευστή και του συνεργάτη, που είναι υπεύθυνος για τον συντονισμό των εργασιών (Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι η απλή διεκπεραίωση του διδακτικού του έργου, αλλά και η παροχή κινήτρων στους μαθητές, ενώ εξαιτίας της απουσίας προσωπικής επαφής, η επικοινωνία με τους εκπαιδευόμενους θα πρέπει να είναι συχνή και ποιοτική (Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010).

Ο εκπαιδευτικός θα πρέπει να είναι το πρόσωπο το οποίο εμπιστεύονται οι μαθητές και θα πρέπει να δημιουργήσει ένα πλαίσιο στήριξης για αυτούς. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει αφενός να ανταπεξέλθουν στον δυναμικό χαρακτήρα των μαθημάτων μέσω διαδικτύου και αφετέρου να επιτύχουν να διατηρήσουν το ενδιαφέρον και την προσοχή των μαθητών, όντας ταυτόχρονα υπεύθυνοι για τη μετάδοση της γνώσης και την αξιολόγηση της προόδου των μαθητών (Ηλιάδου & Αναστασιάδης, 2010).

Επίσης, απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση της εκπαιδευτικής διαδικασίας είναι η ύπαρξη γνώσεων χρήσης της τεχνολογίας. Εδώ θα πρέπει να αναφέρουμε ότι την περίοδο της πανδημίας, οι εκπαιδευτικοί αναγκάστηκαν σε ελάχιστο χρόνο να μετατρέψουν τις παραδοσιακές τάξεις σε διαδικτυακές, συνήθως χωρίς να έχουν τις απαραίτητες γνώσεις και δεξιότητες για την χρήση της εκπαιδευτικής τεχνολογίας (Schleicher, 2020).

Όπως φαίνεται από όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω ο ρόλος του εκπαιδευτικού στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι απαιτητικός και πολυδιάστατος και ο εκπαιδευτικός

οφείλει να αφιερώνει χρόνο και δημιουργικότητα προκειμένου να ανταπεξέλθει στην διαδικτυακή εκπαίδευση και να χρησιμοποιήσει τις διάφορες τεχνολογικές εφαρμογές που την χαρακτηρίζουν (Schleicher, 2020).

2.8. Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Ως εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση θεωρείται η εκπαίδευση που παρέχεται από απόσταση, σε επίπεδο πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, σε μαθητές αλλά και ενήλικους (Βασάλα, 2005).

Σύμφωνα με τον Αναστασιάδη η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση αφορά «οργανωμένες εκπαιδευτικές δομές που παρέχονται από απόσταση τόσο σε παιδιά σχολικής ηλικίας όσο και σε ενήλικες με την χρήση πολυμορφικού εκπαιδευτικού υλικού και διακρίνεται σε αυτοδύναμη και συμπληρωματική. Κύριο χαρακτηριστικό της αυτοδύναμης σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης είναι ότι αναπτύσσεται ανεξάρτητα από το συμβατικό σχολείο, ενώ η συμπληρωματική σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αναπτύσσεται και τίθεται σε εφαρμογή παράλληλα με την συμβατική εκπαίδευση» (Αναστασιάδης, 2017).

Η σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρουσιάζει μεγάλη ανάπτυξη τα τελευταία έτη, αφού αποτελεί τη λύση για τα εκπαιδευτικά ζητήματα που έχουν να κάνουν με την έλλειψη ενισχυτικών μαθημάτων, τα πολυπληθή σχολεία κλπ., ενώ σε λιγότερο ανεπτυγμένα κράτη η εξ αποστάσεως εκπαίδευση θεωρείται σαν μέθοδος οικονομικής ανάπτυξης (Cavanaugh, Barbour & Clark, 2009).

Με δεδομένο ότι η Ελλάδα είναι μια χώρα με πολλές ορεινές και νησιωτικές εκτάσεις, αντιλαμβανόμαστε πως υπάρχουν πολλές περιοχές απομονωμένες και δυσπρόσιτες, μακριά από τα αστικά κέντρα (Βασάλα, 2005)

Πέρα από το θέμα της μορφολογίας της Ελλάδας που δυσκολεύει την εκπαίδευση πολλών μαθητών, υπάρχουν και πολλές ομάδες μαθητών που αδυνατούν να παρακολουθήσουν τη συμβατική εκπαίδευση, όπως άτομα με κινητικές αναπηρίες, άτομα που νοσηλεύονται σε νοσοκομεία, μαθητές που συμμετέχουν σε αθλητικές δραστηριότητες υψηλού επιπέδου, ακόμη και ενήλικες που δεν κατάφεραν να ολοκληρώσουν την σχολική εκπαίδευση (Βασάλα, 2005).

Από όσα αναφέραμε αντιλαμβανόμαστε, πως υπάρχουν πολλοί άνθρωποι στην Ελλάδα που θα μπορούσαν να ωφεληθούν μέσω της εξ αποστάσεως σχολικής εκπαίδευσης. Όμως, αντίθετα με ότι συμβαίνει στις περισσότερες χώρες της Δυτικής Ευρώπης, στις

οποίες η εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχει καθιερωθεί ήδη και έχει καταφέρει να συμπληρώσει δομημένα συστήματα διδασκαλίας, στην Ελλάδα, η μέχρι πρότινος εμπειρία από τα προγράμματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν πολύ περιορισμένη (Μιμίνου & Σπανάκα, 2016).

Η οικονομική κρίση που ξεκίνησε το 2010, είχε επιπτώσεις και στον τομέα της εκπαίδευσης με αποτέλεσμα τη σημαντική μείωση των δαπανών για την εκπαίδευση. Η έλλειψη διαδικτυακών προγραμμάτων για εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην χώρα μας, αποδίδεται σε μεγάλο βαθμό στην κυβερνητική πολιτική και την απουσία χρηματοδοτήσεων (Σκουλαρίδου & Μαυροεδής, 2016).

Σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή μόνο το 15% των σχολείων δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης στην Ελλάδα διαθέτει υψηλό επίπεδο τεχνολογικού εξοπλισμού (σύγχρονοι υπολογιστές, τεχνική υποστήριξη κτλ.) ενώ το αντίστοιχο ποσοστό στην Ευρώπη αγγίζει το 60% (European Commission, 2019).

Παράλληλα με τη μελέτη των Moreuo & Gortatav, η Ελλάδα βρίσκεται στις τελευταίες θέσεις της κατάταξης αναφορικά με την ποιότητα παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και τις γνώσεις και δεξιότητες των εκπαιδευτικών, αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Moreuo & Gortatav, 2020).

Τα στοιχεία αυτά και η από έτη υποχρηματοδότηση των σχολικών ιδρυμάτων, μας επιτρέπουν να αντιληφθούμε τη δυσχερή θέση στην οποία βρέθηκε η χώρα μας όταν αναγκάστηκε να αντιμετωπίσει την αλλαγή που επέφερε η πανδημία Covid – 19.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο ΕΠΕΙΓΟΥΣΑ ΕΞ ΑΠΟΣΤΑΣΕΩΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

3.1. Η Κρίση της πανδημίας και η επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Σαν «κρίση» ορίζουμε ένα αιφνίδιο γεγονός το οποίο αποτελεί σοβαρή απειλή για την δομή ενός συστήματος και απαιτείται η λήψη ζωτικών αποφάσεων από τους υπεύθυνους χάραξης πολιτικής, μέσα σε σύντομο χρόνο και σε εξαιρετικά αβέβαιες συνθήκες (Boin & Hart, 2007).

Όσο περισσότερες ζωές απειλούνται, τόσο πιο σημαντική είναι η κρίση, ενώ η πίεση του χρόνου αποτελεί καθοριστικό στοιχείο, αφού η απειλή θα πρέπει να αντιμετωπιστεί το συντομότερο δυνατό (Boin & Host, 2007).

Όπως αντιλαμβανόμαστε μια πανδημία σχετίζεται με κρίσεις σε διάφορους τομείς όπως η οικονομία, η πολιτική, ο πολιτισμός, η εκπαίδευση κτλ. έχοντας αρνητικά αποτελέσματα στο σώμα, στην ψυχολογία και τις ανθρώπινες σχέσεις (Tsekeris & Zeri, 2020).

Η νόσος Covid – 19 αποτέλεσε μια υγειονομική κρίση που γρήγορα κλιμακώθηκε, επηρεάζοντας και άλλους τομείς, εξελισσόμενη σε παγκόσμια κρίση στην οικονομία και την δημόσια υγεία.

Η αναστολή της λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων ήταν η αναμενόμενη παρέμβαση για τον περιορισμό της πανδημίας, αφού και στο παρελθόν το έγκαιρο κλείσιμο των σχολείων συνδέθηκε με μείωση της θνητότητας στην πανδημία γρίπης του 1918 στις Ηνωμένες Πολιτείες (Chen, Huang, Chuang, Chiu & Kuo, 2011).

Στην επείγουσα αυτή κατάσταση, τα εκπαιδευτικά ιδρύματα αναγκάστηκαν να ανταποκριθούν άμεσα προκειμένου να εξασφαλίσουν την συνέχεια της εκπαιδευτικής διαδικασίας (Bojonia, Bojonia, Vujosevia & Juh, 2020).

Η συγκεκριμένη μορφή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, δεν έχει σχεδιαστεί από την αρχή για να αποτελεί μορφή εκπαίδευσης από απόσταση, αλλά αποτελεί έναν εναλλακτικό τρόπο εκπαίδευσης λόγω της υγειονομικής κρίσης.

Η σημαντικότερη παράμετρος είναι η ταχύτητα με την οποία θα πρέπει να εφαρμοστεί η διαδικασία, η οποία εξαρτάται από την ετοιμότητα κυρίως των εκπαιδευτικών να διαχειριστούν τις νέες μεθόδους διδασκαλίας, ενώ η εκπαίδευση θα επιτρέψει στην προηγούμενη μορφή της μόλις αντιμετωπιστεί η κρίση (Hodges, Moore, Locke, Trust & Bond, 2020).

Βασικός στόχος της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, είναι να εξασφαλίσει την πρόσβαση στην εκπαιδευτική διαδικασία προσωρινά, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα (Hodges et al, 2020).

Θα πρέπει να αναφέρουμε ότι τα τελευταία χρόνια, σε διάφορες χώρες, φυσικές καταστροφές οδήγησαν σε κλείσιμο των πανεπιστημιούπολεων, ενώ υπάρχει η πιθανότητα διάφορες καταστάσεις στο μέλλον (επιδημίες πυρκαγιές, ένοπλα περιστατικά κτλ.) να οδηγήσουν σε διακοπή μεγάλης κλίμακας στην εκπαίδευση.

Έτσι η επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα πρέπει να αρχίσει να αποτελεί μέρος της εκπαιδευτικής διαδικασίας, ώστε όλοι οι εμπλεκόμενοι να είναι έτοιμοι για άμεση μετάβαση σε αυτήν σε περιόδους κρίσεων (Hodges et al, 2020).

3.2. Εξ αποστάσεως εκπαίδευση στο ελληνικό σχολείο την περίοδο της πανδημίας. Θεσμικό πλαίσιο

Όπως αναφέραμε στα τέλη του 2019 είχαμε την εμφάνιση του νέου κορονοϊού στην Κίνα . Η νόσος χαρακτηρίστηκε ως πανδημία από τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας στις 11 Μαρτίου του 2020. Άμεσα άρχισε η επιβολή της απαγόρευσης κυκλοφορίας και της κοινωνικής αποστασιοποίησης επηρεάζοντας τις περισσότερες ανθρώπινες δραστηριότητες, την εργασία, την οικονομία και την εκπαίδευση.

Πολλές κυβερνήσεις προχώρησαν σε αναστολή της λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων και σε παροχή εκπαίδευσης εξ αποστάσεως. Συγκεκριμένα τον Απρίλιο του 2020 η αναστολή της λειτουργίας των σχολικών μονάδων αφορούσε το 89% του μαθητικού πληθυσμού παγκοσμίως (UNESCO, 2020).

Το κλείσιμο των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων στη χώρα μας κατά την περίοδο της πανδημίας, μετέτρεψε την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ως τη μόνη δυνατότητα συνέχισης της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

Οι Έλληνες εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν αυτή την έκτακτη κατάσταση της υγειονομικής κρίσης, και να αποκτήσουν σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα δεξιότητες στις ΤΠΕ που πριν δεν διέθεταν, με δεδομένο ότι πολλοί από αυτούς είναι ηλικιακά άνω των 50 ετών και δεν είναι εξοικειωμένοι με τις νέες τεχνολογίες (Αναστασιάδης, 2020).

Οι εκπαιδευτικές δομές την ίδια στιγμή, μετά από την από έτη υποχρηματοδότηση τους, είχαν ανεπαρκείς υποδομές και ελάχιστη δυνατότητα πρόσβασης σε περιβάλλοντα διαδικτυακής εκπαίδευσης (Αναστασιάδης, 2020).

Οι δυσκολίες της περιόδου αυτής, είχαν σαν αποτέλεσμα να δοθεί βάση στην υποστήριξη των μαθητών με την ασύγχρονη μορφή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Στην περίοδο του δεύτερου απαγορευτικού, τον Νοέμβριο του 2020, οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές προχώρησαν στη σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Όμως στο μεσοδιάστημα δόθηκε μεγαλύτερη σημασία στο τεχνολογικό υπόβαθρο για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και όχι στο παιδαγωγικό. Αυτό είχε σαν αποτέλεσμα να γίνεται μεταφορά του προγράμματος που είχε δημιουργηθεί για τη σχολική τάξη, στο εξ αποστάσεως περιβάλλον χωρίς να έχει προηγηθεί η δημιουργία του παιδαγωγικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το αποτέλεσμα ήταν η χαμηλή ποιότητα των εξ αποστάσεων μαθημάτων και η αναποτελεσματική διδασκαλία. Δεν υπήρξε επίσης κανένα επίσημο πρόγραμμα επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών, οι οποίοι προσπάθησαν να στηρίζουν ο ένας τον άλλο με ανταλλαγή των εμπειριών τους μέσα από τα κοινωνικά δίκτυα (Αναστασιάδης, 2020).

Παρόλα αυτά υπάρχουν σαφείς ενδείξεις πως στην χώρα μας τα εκπαιδευτικά ιδρύματα κατάφεραν να συνεργαστούν και να προσαρμόσουν την διδασκαλία τους στη νέα πραγματικότητα, αναπτύσσοντας μια νέα κουλτούρα εκπαίδευσης (Papatoglou & Koutoutis, 2020).

Αναλυτικότερα, στην Ελλάδα η αναστολή της λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων ξεκίνησε στις 11 Μαρτίου του 2020. Το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων εξέδωσε μια σειρά εγκυκλίων με οδηγίες για τον τρόπο εφαρμογής Εξ αποστάσεως Εκπαίδευσης (ΥΠΑΙΘ 2020^α, 2020^β, 2020^γ, 2020^δ, 2020^ε, 2020^{στ}, 2020^ζ, 2020^η).

Βάσει της εγκυκλίου 2020 βασικός στόχος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν να διατηρηθεί η επαφή των μαθητών με την εκπαιδευτική διαδικασία. Για τον λόγο αυτό προτάθηκε να χρησιμοποιηθούν ψηφιακοί πόροι του ΥΠΑΙΘ (Διαδραστικά βιβλία, ψηφιακά αποθετήρια κτλ.) και δόθηκε η δυνατότητα στους εκπαιδευτικούς να διαμορφώσουν αυτόνομα το πρόγραμμά τους.

Η παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν σύγχρονη (ΥΠΑΙΘ 2020^β, 2020^ε, 2020^{στ}, 2020^ψ) με την χρήση της πλατφόρμας WebEx Meetings και ασύγχρονη (ΥΠΑΙΘ 2020^δ) με την χρήση από τους μαθητές των πλατφορμών e – class ή e – me ανάλογα με την επιλογή του εκπαιδευτικού.

Δόθηκε προθεσμία δύο εργάσιμων ημερών για να μπορέσουν να ολοκληρωθούν οι απαραίτητες προπαρασκευαστικές διεργασίες

α) Δημιουργία ομάδας σε κάθε σχολική μονάδα σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, με μέλη τον Διευθυντή της μονάδας και έναν τουλάχιστον εκπαιδευτικό πληροφορικής. Τα μέλη αυτής της ομάδας θα συμμετείχαν σε τηλεεκπαίδευση για την χρήση της πλατφόρμας WebEx, με στόχο να ενημερώσουν κατόπιν τους εκπαιδευτικούς της μονάδας.

β) Απόκτηση λογαριασμού στο Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο (ΠΣΔ) από κάθε εκπαιδευτικό και κάθε μαθητή ή μαθήτρια (μέσω γονέα ή κηδεμόνα)

γ) Αποστολή προσκλήσεων στους μαθητές για εγγραφή στα ψηφιακά μαθήματα.

δ) Είσοδος των μαθητών σε κάθε πλατφόρμα για μια τουλάχιστον φορά και αποδοχή των προσκλήσεων εγγραφής.

ε) Ανάρτηση εκπαιδευτικού υλικού και εργασιών στις πλατφόρμες e – class και e – me. Για την υποστήριξη των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες η πρόταση ήταν να γίνουν οι κατάλληλες προσαρμογές στη διαδικασία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, σε συνεργασία με τους γονείς και τους κηδεμόνες των μαθητών (ΥΠΑΙΘ, 2020γ).

Σταδιακά δόθηκαν επιπλέον δυνατότητες, όπως η δυνατότητα πρόσβασης σε ψηφιακές πλατφόρμες από κινητές συσκευές με μηδενική χρέωση και η δωρεάν παροχή ενός αριθμού tablets σε εκπαιδευτικές μονάδες για τη χρήση από εκπαιδευτικούς και εκπαιδευόμενους (ΥΠΑΙΘ 2020α).

Η αναστολή της λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων έχει διάρκεια δύο περίπου μηνών. Η δια ζώσης εκπαίδευση ξεκίνησε στις 11 Μαΐου για την Γ Λυκείου και στις 18 Μαΐου για την Β και Γ Λυκείου και τα Γυμνάσια. Ακολούθησε η πρωτοβάθμια εκπαίδευση την 1^η Ιουνίου. Η αναστολή της λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων επαναλήφθηκε, όπως έχει ήδη αναφερθεί τον Νοέμβριο του 2020.

3.3. Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στην επείγουσα σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Η σχολική εκπαίδευση αλλάζει συνεχώς περιλαμβάνοντας νέα διαδικτυακά μοντέλα, όπως οι εξ αποστάσεως μορφές διδασκαλίας ή μικτές μορφές διδασκαλίας. Λόγω των ραγδαίων αλλαγών στην τεχνολογία απαιτούνται νέες γνώσεις και δεξιότητες από τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να ανταπεξέλθουν στην σύγχρονη πραγματικότητα (Trust, Kvutka & Carpenter, 2016).

Καθώς διαπιστώνεται έλλειψη ψηφιακών δεξιοτήτων από την πλειοψηφία των εκπαιδευτικών, αντιλαμβανόμαστε πως η συνεχιζόμενη εκπαίδευση είναι αναγκαία (Ferri et al.,2020).

Η επείγουσα κατάσταση που δημιούργησε η πανδημία COVID – 19 μετέτρεψε τον ψηφιακό γραμματισμό σε βασικό συστατικό της εκπαίδευσης, καθώς καταστάσεις έκτακτης ανάγκης μπορεί να συμβούν ξανά οποιαδήποτε στιγμή στο μέλλον. Παράλληλα είναι βασική η δημιουργία ανάλογου δομημένου εκπαιδευτικού υλικού για εξ αποστάσεως εκπαίδευση και καταλληλότερες πλατφόρμες ηλεκτρονικής διδασκαλίας, οι οποίες θα χρησιμοποιούν τους κατάλληλους ψηφιακούς πόρους μάθησης (βίντεο, κουίζ, παιχνίδια) ώστε να αποφεύγεται η διάσπαση της προσφυγής των μαθητών (Ferri et al., 2020).

Στην Ελλάδα τα επιμορφωτικά προγράμματα που απευθύνονται σε εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών είναι περιορισμένα. Όμως η επείγουσα μετατροπή της διδασκαλίας από την δια ζώσης μορφή στην εξ αποστάσεως μορφή οδήγησε στον σχεδιασμό ορισμένων επιμορφωτικών προγραμμάτων για τους εκπαιδευτικούς.

Έτσι το ΥΠΑΙΘ σε συνεργασία με το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ) και το Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο (ΕΑΠ) υλοποίησαν τον Σεπτέμβριο του 2020 το πρόγραμμα «Επιμόρφωση των Εκπαιδευτικών στην μεθοδολογία της εκπαίδευσης από απόσταση». Μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος οι εκπαιδευτικοί θα έπρεπε να γνωρίζουν καλύτερα τις λειτουργίες των πλατφορμών e – class και e – me και τις αρχές του σχεδιασμού και της δημιουργίας εκπαιδευτικού υλικού για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, καθώς και να είναι ικανοί να συνεργάζονται και να εμπυχώνουν τους μαθητές κατά την διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης (ΙΕΠ & ΕΑΠ, 2020).

Το πανεπιστήμιο Αιγαίου σε συνεργασία με το ΙΕΠ δημιούργησε επιμορφωτικό πρόγραμμα αποτελούμενο από δέκα διδακτικές ενότητες με τίτλο «Σχολική Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση» (Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 2020).

Τον Οκτώβριο του 2020 έγινε το πρώτο ανοιχτό διαδικτυακό μάθημα «Μαθαίνουμε Ψηφιακά, Διδάσκουμε Ψηφιακά» (MOOC) για εκπαιδευτικούς δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Το πρόγραμμα ασχολήθηκε με τις δεξιότητες που καλούνται όλες μαζί 4Cs και είναι η συνεργασία (Collaboration) η κριτική σκέψη (Critical Thinking) η επικοινωνία (communication) και η δημιουργικότητα (creativity). Οι δεξιότητες αυτές

επιτρέπουν σε εκπαιδευτικούς και μαθητές να διαχειριστούν τις προκλήσεις και συμβάλουν στον ψηφιακό γραμματισμό (ΥΠΙΑΙΘ 2020).

Τέλος, σύμφωνα με το ΦΕΚ 5727/Β/28-12-2020, το Υπουργείο Παιδείας σε συνεργασία με οκτώ φορείς (Πανεπιστήμιο Πειραιά, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης, Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής, Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας, Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου, Διεθνές Πανεπιστήμιο Ελλάδος, ΙΤΥΕ - Διόφαντος) οργάνωσε ταχύρρυθμη επιμορφωτική δράση μόνιμων και αναπληρωτών εκπαιδευτικών γενικής και ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης τον Ιανουάριο του 2021 (ΦΕΚ 2021).

Στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση τα προβλήματα των εκπαιδευτικών αφορούσαν στο χρόνο προετοιμασίας του υλικού, στην ανεπαρκή υποδομή των σχολικών ιδρυμάτων σε εξοπλισμό, στα στενά χρονικά περιθώρια του προγράμματος για τις τάξεις του Λυκείου ενώ θεωρήθηκε απαραίτητη η γνώση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας για την βιβλιογραφική τεκμηρίωση του υλικού.

Συνοπτικά, τα βασικά εμπόδια των εκπαιδευτικών στην επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν τα εξής:

- 1) Απουσία αλληλεπίδρασης με τους μαθητές.
- 2) Αδυναμία αξιολόγησης των αποτελεσμάτων της εκπαιδευτικής διαδικασίας.
- 3) Αύξηση του χρόνου προετοιμασίας του εκπαιδευτικού υλικού.
- 4) Έλλειψη τεχνικής κατάρτισης και υποστήριξης.
- 5) Αλλαγή του ρόλου του εκπαιδευτικού.
- 6) Ακατάλληλοι χώροι εργασίας.
- 7) Χρόνος για την εκμάθηση των εργαλείων για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Με την κατάλληλη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών είναι δυνατή η βελτίωση της τεχνικής τους κατάρτισης, καθώς και βελτίωση του επιπέδου αλληλεπίδρασης με τους μαθητές.

3.4. Προβλήματα της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης την περίοδο της πανδημίας

Όπως έχουμε ήδη αναφέρει, κατά τη μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση εμφανίστηκαν σημαντικά προβλήματα στην εκπαιδευτική διαδικασία. Ο μετασχηματισμός της διδασκαλίας αντιμετώπισε αρκετές δυσκολίες λόγω των

υλικοτεχνικών υποδομών, του εξοπλισμού και της ανεπαρκούς κατάρτισης των εκπαιδευτικών.

Συγκεκριμένα, πολλοί μαθητές με απαρχαιωμένες τεχνολογικές συσκευές ή με προβλήματα προσβασιμότητας στο διαδίκτυο, δυσκολεύονται να συμμετέχουν στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ενώ λόγω χαμηλής κοινωνικό- οικονομικής κατάστασης είναι πολλοί οι μαθητές που βασίζονται στον εξοπλισμό και στην προσβασιμότητα που τους εξασφαλίζει το σχολείο (Adedoyin & Soykan, 2020).

Ένα επιπλέον θέμα στην συμμετοχή των μαθητών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι η ψηφιακή ικανότητα αυτών, των γονέων τους και των εκπαιδευτικών. Ως ψηφιακή ικανότητα ή ψηφιακός γραμματισμός, ορίζεται το σύνολο των γνώσεων και των δεξιοτήτων που χρειάζονται για την χρήση ψηφιακών συσκευών. Οι μαθητές με χαμηλή ψηφιακή ικανότητα είναι πολύ πιθανό να αντιμετωπιστούν προβλήματα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση (Adedoyin & Soykan, 2020).

Παράλληλα οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί, εκτός από το γνωστικό τους αντικείμενο, κλήθηκαν να εφαρμόσουν τεχνολογία σε διδακτικές πρακτικές, χωρίς να είναι προετοιμασμένοι για κάτι τέτοιο (Adedoyin & Soykan, 2020).

Θα πρέπει επίσης να αναφέρουμε πως η αποδοχή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης από τους μαθητές και η πρόοδος τους, εξαρτάται από την συναισθηματική και ψυχολογική τους ευημερία η οποία επηρεάζεται από την συνεχιζόμενη πανδημία. Το άγχος επηρεάζει την ικανότητα συγκέντρωσης των μαθητών και οι επιπτώσεις της πανδημίας στην υγεία και στην οικονομική κατάσταση των πολιτών επηρεάζει την ψυχολογική κατάσταση όλων, ενώ η απομόνωση των μαθητών από τους φίλους τους και τους εκπαιδευτικούς τους, μπορεί να δημιουργήσει επιπλέον ψυχολογικά προβλήματα (Feldman, 2020).

Επιπλέον, είναι γεγονός ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας, πολλοί μαθητές έπρεπε να μοιραστούν τον χώρο και τον διαθέσιμο υλικοτεχνικό εξοπλισμό με τα υπόλοιπα μέλη της οικογένειας, κάτι που δημιούργησε επιπλέον προβλήματα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση των μαθητών (TUAC secretariat Briefing, 2020).

Μια ακόμα μεγάλη πρόκληση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί ο τρόπος αξιολόγησης των μαθητών. Υπάρχουν διάφορες μορφές αξιολόγησης των μαθητών κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση όπως αντιστοίχιση, ερωτήσεις σωστού λάθους κτλ. Όμως οι μαθητές δεν έχουν τις ίδιες δυνατότητες και ευκαιρίες μάθησης και σίγουρα δεν αποκτούν τις ίδιες εμπειρίες μέσω της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ενώ παράλληλα με αυτόν τον τρόπο διδασκαλίας μειώνεται ο χρόνος που αφιερώνεται στην

εκπαίδευση, αλλάζει ο τρόπος που αλληλοεπιδρούν οι μαθητές και απουσιάζουν τα μαθησιακά κίνητρα (Adedoyin & Sykan, 2020).

Η μετάβαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να επηρεάσει περισσότερο τους μαθητές που εμφανίζουν μεγαλύτερη δυσκολία να προσαρμοστούν στο ειδικό αυτό μαθησιακό περιβάλλον και επιδεινώνει τις ήδη υπάρχουσες εκπαιδευτικές ανισότητες (Di Pierto, Biagi, Costa, Karpinski & Matta, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο Η ΕΙΔΙΚΗ ΑΓΩΓΗ

4.1. Ειδική Αγωγή – Ορισμός, Χαρακτηριστικά

Ως Ειδική Αγωγή ορίζεται η ειδικά σχεδιασμένη διδασκαλία, η οποία συχνά μπορεί να συνδυάζεται με ειδικά προγράμματα υποστήριξης και η οποία παρέχεται σε κατάλληλα εξοπλισμένους χώρους, με τη χρήση ειδικών μεθόδων, ώστε να ικανοποιούνται οι ειδικές ανάγκες του εκάστοτε μαθητή. Αποτελεί τμήμα ενός συστήματος υπηρεσιών που έχει σαν σκοπό να επιτρέψει στο παιδί με αναπηρία να αναπτύξει τις δυνατότητες του στον ανώτατο βαθμό (Gargiulo, 2012).

Σκοπός της ειδικής αγωγής είναι να βοηθήσει το παιδί να αυξήσει τις γνώσεις του, να καλλιεργήσει το πνεύμα του και να επιτύχει την αυτόνομη συμμετοχή του σε όλους τους τομείς δράσης μιας κοινωνίας (οικονομικό, κοινωνικό, πολιτικό και πνευματικό) Με την Ειδική Αγωγή το παιδί εφοδιάζεται με τις δεξιότητες αυτές που του επιτρέπουν να γίνει ανεξάρτητο μέλος της κοινωνίας. (Gargiulo, 2012).

Όπως είναι αποδεκτό σήμερα, η έννοια της Ειδικής Αγωγής περιλαμβάνει διαδικασίες και προγράμματα που έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά :

- α) Ως Ειδική Αγωγή θεωρείται οτιδήποτε επιπλέον προσφέρεται σε ένα παιδί, οποιαδήποτε βοήθεια που είναι διαφορετική από αυτήν που δίνεται σε παιδιά ίδιας ηλικίας μέσα στο σχολείο.
- β) Η Ειδική Αγωγή δεν αντικαθιστά το διδακτικό πρόγραμμα του σχολείου, αλλά το συμπληρώνει και το υποστηρίζει, αποτελώντας μέρος όλου του εκπαιδευτικού προγράμματος.
- γ) Η Ειδική Αγωγή παρέχεται για μεγάλα ή μικρά διαστήματα και καλύπτει συγκεκριμένη ή ολόκληρη την περίοδο της σχολικής ζωής του μαθητή (Πολυχρονοπούλου, 2017).

Προκειμένου να ικανοποιηθούν οι ανάγκες των μαθητών και να επιτευχθεί η αξιοποίηση των δυνατοτήτων τους στον μέγιστο βαθμό, θα πρέπει η φιλοσοφία της εκπαίδευσης να βασίζεται στις ακόλουθες αρχές :

- α) Κάθε μαθητής είναι μια μοναδική προσωπικότητα με διαφορετικά ενδιαφέροντα και ανάγκες.
- β) Όλα τα παιδιά μπορούν να βοηθηθούν, με το κατάλληλο για αυτά πρόγραμμα εκπαίδευσης.

γ) Η συνεκπαίδευση παιδιών με διαφορετικά πνευματικά, φυσικά και συμπεριφορικά χαρακτηριστικά βελτιώνει την ποιότητα της εκπαίδευσης για όλους τους μαθητές με ή χωρίς ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Πολυχρονοπούλου, 2017).

Η αποδοχή των αρχών αυτών έχει επιφέρει σημαντικές αλλαγές στην εκπαίδευση παιδιών με προβλήματα μάθησης και συμπεριφοράς. Η διεθνής έρευνα έχει αποδείξει ότι η συνδιδασκαλία και η συνεργασία ανάμεσα σε παιδιά με και χωρίς εκπαιδευτικές ανάγκες βελτιώνει τις διαπροσωπικές σχέσεις, αυξάνει την αλληλοαποδοχή και την αλληλοκατανόηση, ενώ η ετικετοποίηση και η κατηγοριοποίηση των παιδιών έχουν επιπτώσεις στην ομαλή συναισθηματική και κοινωνική τους εξέλιξη και προσαρμογή (Kennedy & Horn, 2004. Gargiulo, 2012).

Σύμφωνα με όσα αναφέρονται παραπάνω γίνεται αντιληπτό πως το καλύτερο πρόγραμμα εκπαίδευσης είναι εκείνο που εφαρμόζεται στο φυσικό περιβάλλον του παιδιού, στο κοινό σχολείο δηλαδή, μαζί με μαθητές που δεν εμφανίζουν ιδιαίτερα μαθησιακά ή συμπεριφορικά προβλήματα (Πολυχρονοπούλου, 2017).

Ο Heward αναφέρει ότι η Ειδική Αγωγή είναι μια διδασκαλία ειδική, αφού περιλαμβάνει ειδικές μεθόδους και υλικό που δεν χρησιμοποιούνται στην γενική εκπαίδευση και εντατική αφού δίνει σημασία στην λεπτομέρεια και την επανάληψη. Επίσης, είναι μια διδασκαλία στοχοκατευθυνόμενη και ατομικά σχεδιασμένη, αφού λαμβάνει χώρα βασιζόμενη στους στόχους που έχουν τεθεί για κάθε μαθητή (Heward, 2009).

Τέλος, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι ένας ορισμός για την ειδική αγωγή που ικανοποιεί τις παιδαγωγικές και φιλοσοφικές αρχές για την εκπαίδευση ατόμων με ειδικές ανάγκες, περιλαμβάνεται στην Νομοθετική Πράξη για την Εκπαίδευση των Ατόμων με Αναπηρία των ΗΠΑ και είναι ο εξής:

«Ειδική Αγωγή σημαίνει ειδικά σχεδιασμένα εκπαιδευτικά προγράμματα, συμπεριλαμβανομένων των μαθημάτων Αισθητικής και Κοινωνικής Αγωγής, προσαρμοσμένα στα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά, τις ικανότητες και τις δυσκολίες του παιδιού. Παρέχεται μέσα στην συμβατική τάξη ή αν τούτο αποδειχθεί πως δεν ικανοποιεί πλήρως τις ανάγκες του μαθητή, μέσα σε τμήμα που λειτουργεί στο χώρο του γενικού σχολείου ή έξω από αυτό, σε εκπαιδευτικό πλαίσιο ειδικής αγωγής, σε νοσοκομείο, στο σπίτι ή αλλού, για όσο διάστημα και όπως προβλέπει η συνεχής αξιολόγηση του παιδιού» (IDEA).

4.2 Ιστορική Εξέλιξη της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα

Η ειδική Αγωγή στην Ελλάδα αρχίζει το 1906, με τη λειτουργία του πρώτου ιδρύματος για τυφλά παιδιά στην Καλλιθέα, ενώ το 1937 ιδρύεται το σωματείο ΕΛΕΠΑΠ (Ελληνική Εταιρία Προστασίας και Αποκατάστασης Ανάπηρων Παίδων), με την στήριξη του υπουργείου Κρατικής Υγιεινής, του Ροταριανού Ομίλου Αθηνών, και του Αμερικανικού Ιδρύματος «Εγγύς Ανατολή» (Πολυχρονοπούλου 2012).

Ο πρώτος νόμος του Ελληνικού κράτους που αφορά στην ειδική αγωγή, είναι ο νόμος 453/1947 που επιτρέπει την ίδρυση εκπαιδευτικών ιδρυμάτων για παιδιά με αναπηρία. Ιδρύεται έτσι το πρότυπο Ειδικό Σχολείο στην Καισαριανή με διευθύντρια την Ρόζα Ιμβριώτη, η οποία εισάγει την έννοια της ειδικής αγωγής με τον όρο «Θεραπευτική Αγωγή», την οποία ορίζει σαν επιστήμη που έχει σαν στόχο τη διδασκαλία και την φροντίδα όλων των παιδιών των οποίων η σωματική και ψυχολογική εξέλιξη παρεμποδίζεται από διάφορους παράγοντες, είτε ατομικούς είτε κοινωνικούς (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Ο νόμος 101491/1969 οδηγεί στην ίδρυση της Κεντρικής Υπηρεσίας του Γραφείου Ειδικής Αγωγής, που το 1976 με προεδρικό διάταγμα μετονομάζεται σε Διεύθυνση Ειδικής Αγωγής. Το 1972 λειτουργεί το Μαράσλειο Διδασκαλείο Δημοτικής Εκπαίδευσης με στόχο τη μετεκπαίδευση εκπαιδευτικών στην ειδική αγωγή (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Το 1983 το ΥΠΕΠΘ σταματά την ίδρυση ειδικών σχολείων και αρχίζει να επιδιώκει τη λειτουργία ειδικών τάξεων στα γενικά σχολεία (Ζώνιου – Σιδέρη, 2011).

Ο νόμος 2817/2000 περιόρισε τις περιπτώσεις των παιδιών που πρέπει να απευθυνθούν σε ειδικό σχολείο και προέβλεπε τη δημιουργία των Κέντρων Διάγνωσης, Αξιολόγησης και Υποστήριξης (ΚΔΑΥ) και του Τμήματος Ειδικής Αγωγής στο Παιδαγωγικό Ινστιτούτο (Ζώνιου – Σιδέρη, 2011).

Από το 2000 και μετά αρχίζει η υλοποίηση πολλών προγραμμάτων για επιμόρφωση εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης σε ζητήματα ειδικής αγωγής (Πολυχρονοπούλου, 2012).

Με τον νόμο 3699/2008 τα ΚΔΑΥ μετονομάστηκαν σε ΚΕΔΔΥ (Κέντρα Διαφοροδιάγνωσης, Διάγνωσης και Υποστήριξης), άρχισε η αντιστοίχιση των βαθμίδων της ειδικής με αυτόν της γενικής εκπαίδευσης και προβλέφθηκε ο θεσμός της παράλληλης στήριξης στο γενικό σχολείο από ειδικά επιμορφωμένους

εκπαιδευτικούς (Ζώνιου – Σιδέρη, 2011). Το 2018 οι νέες υπηρεσίες ονομάζονται Κέντρα Εκπαιδευτικής και Συμβουλευτικής Υποστήριξης (Κ.Ε.Σ.Υ.).

4.3. Ορισμός των μαθητών με ειδικές ανάγκες βάσει της ισχύουσας Ελληνικής νομοθεσίας

Βάσει του νόμου 3699/2008 για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση, στους μαθητές με αναπηρία ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες περιλαμβάνονται παιδιά:

- Με νοητική αναπηρία.
- Με αισθητηριακές αναπηρίες ακοής και όρασης, καθώς και με κινητικές αναπηρίες
- Με διαταραχές λόγου και ομιλίας
- Με χρόνια, μη ιάσιμα νοσήματα.
- Με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες όπως είναι η δυσλεξία, η δυσγραφία, η δυσαριθμσία, η δυσαναγνωσία και η δυσορθογραφία.
- Με σύνδρομο ελλειμματικής προσοχής με ή χωρίς υπερκινητικότητα.
- Με διάχυτες αναπτυξιακές διαταραχές του φάσματος του αυτισμού.
- Με ψυχικές διαταραχές.
- Με Πολλαπλές αναπηρίες (ΦΕΚ 3699/2008).

Στην κατηγορία μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ανήκουν και οι μαθητές με γνωστικές, συναισθηματικές και κοινωνικές δυσκολίες και παραβατική συμπεριφορά που οφείλονται σε κακοποίηση, εγκατάλειψη και παραμέληση καθώς και μαθητές με νοητικές ικανότητες ή ταλέντα ανεπτυγμένα σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από αυτόν που είναι προβλεπόμενος για την ηλικία τους. Στην τελευταία κατηγορία των μαθητών δεν έχουν εφαρμογή οι λοιπές διατάξεις του νόμου (Πολυχρονοπούλου & Ζαχαρογεωργά, 2011).

4.3.1. Μαθησιακές δυσκολίες – Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Οι μαθησιακές δυσκολίες αποτελούν μια αναπτυξιακή διαταραχή και εκδηλώνονται με δυσκολίες στη γραφή, την ανάγνωση την ορθογραφία και τα μαθηματικά. Αρχικές ενδείξεις των συγκεκριμένων δυσκολιών, εμφανίζονται με την μορφή διαταραχών της ομιλίας από την προσχολική ηλικία (Αγαλιώτης, 2008).

Έχουν δοθεί διάφοροι ορισμοί για τις μαθησιακές δυσκολίες, που σαν κοινό στοιχείο έχουν την ασυμβατότητα ανάμεσα στην ικανότητα και την επίδοση. Συγκεκριμένα οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες έχουν φυσιολογική νοητική λειτουργία, αλλά σχολική επίδοση κατώτερη από το αναμενόμενο (Αγαλιώτης, 2008).

Οι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες εκπαιδεύονται μέσα στην γενική τάξη. Ο εκπαιδευτικός που θα αναλάβει έναν μαθητή με μαθησιακές δυσκολίες, οφείλει να διαμορφώσει μια εικόνα των δυνατοτήτων και των αδυναμιών του μαθητή, να προσδιορίσει στόχους και να δημιουργήσει ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα εκπαίδευσης, που θα πρέπει να λειτουργήσει παράλληλα με το πρόγραμμα εκπαίδευσης των υπόλοιπων μαθητών (Αγαλιώτης, 2008).

Ένα εξατομικευμένο πρόγραμμα σπουδών θα πρέπει να περιλαμβάνει:

- α) Στοιχεία για τις περιοχές που ο μαθητής παρουσιάζει τα πιο σημαντικά προβλήματα εκπαίδευσης.
- β) Μακροπρόθεσμους στόχους, οι οποίοι θα πρέπει να επιτευχθούν μέσα στα όρια εφαρμογής του προγράμματος.
- γ) Βραχυπρόθεσμους στόχους (ενδιάμεσα στάδια).
- δ) Περιγραφή των μεθόδων και των υλικών που θα χρησιμοποιηθούν προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι.
- ε) Ειδικές παροχές που πιθανόν χρειάζεται ο μαθητής (στήριξη από ψυχολόγο κτλ.).
- στ) Μεθόδους αξιολόγησης του προγράμματος.
- ζ) Πιθανούς τρόπους συμμετοχής στο πρόγραμμα της οικογένειας του μαθητή (Αγαλιώτης, 2008).

4.4. Διαφοροποιημένη διδασκαλία

Ενώ η ηλικία των μαθητών μέσα σε σχολική τάξη είναι κοινή, υπάρχει μεγάλη ανομοιογένεια στις μαθησιακές ικανότητες των μαθητών. Για αυτό το λόγο οι εκπαιδευτικοί οφείλουν να γνωρίζουν τις διαφορετικές μαθησιακές ανάγκες των μαθητών και να προσαρμόζουν την διδασκαλία τους στις ιδιαίτερες προτιμήσεις και ανάγκες του μαθητή (Κουτσελίνη, 2008).

Η διαφοροποιημένη διδασκαλία γεννήθηκε από την υποχρέωση των εκπαιδευτικών να απευθυνθούν στις διαφορετικές ανάγκες των μαθητών μέσα σε μια ανομοιογενή τάξη (Κουτσελίνη, 2008).

Η ανάγκη δημιουργίας διαφοροποιημένων τάξεων ξεκινάει από το γεγονός ότι ένα μαθησιακό περιβάλλον πρέπει να είναι συναισθηματικά ασφαλές, μια και ένα παιδί που αισθάνεται φόβο απόρριψης επικεντρώνεται στην αυτοάμυνα και όχι στην μάθηση. Επίσης, κάθε εμπλοκή του μαθητή με εκπαιδευτικές δραστηριότητες που υπερβαίνουν

τις δυνατότητες του, οδηγούν στην εμφάνιση άγχους και την παρεμπόδιση της μάθησης (Tomlinson, 2005).

Επομένως, η διαφοροποιημένη διδασκαλία είναι μια διαδικασία που επιτρέπει την συσχέτιση ανάμεσα στους στόχους της μάθησης και τις δραστηριότητες (Saunders, 2006). Απαραίτητη προϋπόθεση για μια αποτελεσματική διαφοροποιημένη διδασκαλία είναι η προσφορά από τον εκπαιδευτικό μιας ποικιλίας μεθόδων για την επίτευξη των στόχων και όχι η υιοθέτηση ενός διδακτικού μοντέλου που θα ταιριάζει σε όλους. Οι μαθητές οργανώνονται σε μικρές ομάδες, ανάλογα με τις ανάγκες των μαθητών και ο εκπαιδευτικός χρησιμοποιεί εξατομικευμένο ρυθμό μάθησης για κάθε μαθητή (Tomlinson, 2005).

4.5. Ο ρόλος των ΤΠΕ στην ειδική αγωγή

Ο ρόλος των ΤΠΕ στην ειδική αγωγή είναι ιδιαίτερα σημαντικός και επιτρέπει την βελτίωση της εκπαίδευσης των μαθητών ειδικής αγωγής, ενώ τα διάφορα ψηφιακά εκπαιδευτικά εργαλεία βελτιώνουν κατά πολύ την ζωή των ατόμων, τόσο εντός όσο και εκτός σχολείου (Μαυρογιάννης, 2014).

Οι ΤΠΕ αποτελούν απαραίτητο εργαλείο για τους μαθητές με ειδικές ανάγκες, συμβάλλοντας θετικά στη λεκτική επικοινωνία και την ενίσχυση της ακοής και της όρασης. Οι υπολογιστές με το ανάλογο εκπαιδευτικό λογισμικό ενισχύουν τη μάθηση σε μαθητές με ειδικές ανάγκες, αλλά και την αυτονομία τους επιτρέποντας την πιο εύκολη συναναστροφή τους σε κοινωνικό επίπεδο (Τσικολάτας, 2011).

Οι ΤΠΕ, αναφορικά με την υποστήριξη των μαθητών με ειδικές ανάγκες, προσφέρονται σε τρεις διαφορετικές μορφές: φυσική, γνωστική και υποστηρικτική (Τσικολάτας, 2011).

Στη φυσική πρόσβαση η τεχνολογία διευκολύνει μαθητές με σωματικές αναπηρίες (πχ υπάρχουν συσκευές που μετατρέπουν την φωνή σε δακτυλογραφημένο μήνυμα για μαθητές με προβλήματα ακοής).

Στη γνωστική πρόσβαση οι υπολογιστές παρέχουν βοηθήματα που επιτρέπουν την ενίσχυση των γνώσεων (πχ λογισμικά εκμάθησης ανάγνωσης), ενώ στη υποστηρικτική πρόσβαση οι ΤΠΕ παρέχουν βοήθεια για την αντιμετώπιση των μαθησιακών δυσκολιών (Τσικολάτας, 2011).

Πολύ σημαντική είναι η επιλογή του κατάλληλου εκπαιδευτικού λογισμικού το οποίο θα μπορεί να ανταποκριθεί στις ανάγκες και τις αδυναμίες του μαθητή. Σημαντικό σε

αυτό είναι ο ρόλος του εκπαιδευτικού, ο οποίος θα πρέπει να γνωρίζει, αφενός τις ανάγκες και τις μαθησιακές δυσκολίες του μαθητή και αφετέρου τις λειτουργίες του κατάλληλου εκπαιδευτικού λογισμικού (Εφόπουλος κ.α., 2014).

Στο εξωτερικό έχουν γίνει σημαντικές προσπάθειες για παραγωγή εκπαιδευτικού υλικού στην Ειδική Αγωγή. Στην Ελλάδα το 2007 – 2008 δόθηκαν για πρώτη φορά άδειες χρήσης εκπαιδευτικού λογισμικού που θα επέτρεπε την ανάπτυξη θεματικών ενοτήτων για τις μονάδες της Ειδικής Αγωγής και τα τμήματα ένταξης των μονάδων γενικής εκπαίδευσης (Εφόπουλος κ.α., 2014).

4.6. Επιπτώσεις της πανδημίας στα άτομα με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες

Η έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Υγείας αναφέρει πως τα άτομα με αναπηρίες εμφανίζουν αυξημένο κίνδυνο επιπλοκών από την νόσο COVID – 19 καθώς και θνησιμότητας (UNICEF, 2020).

Οι λόγοι είναι οι ακόλουθοι:

- α) Τα άτομα με αναπηρίες έχουν συχνά υποκείμενα νοσήματα, οπότε αυξάνεται ο κίνδυνος εμφάνισης σοβαρών επιπλοκών από τον ιο COVID – 19.
- β) Συχνά εμφανίζουν δυσκολία στην εφαρμογή βασικών μέτρων υγιεινής, καθώς και στην εφαρμογή των μέτρων κοινωνικής αποστασιοποίησης, μια και συχνά είναι άτομα που έχουν ανάγκη υποστήριξης.
- γ) Άτομα με συγκεκριμένες αναπηρίες (πχ μειωμένη όραση ή ακοή) έχουν ανάγκη να αγγίζουν πράγματα προκειμένου να πάρουν πληροφορίες για τον περιβάλλοντα χώρο ή δυσκολεύονται να πάρουν ολοκληρωμένες πληροφορίες σχετικά με τους τρόπους πρόληψης (UNICEF, 2020).

Είναι εύκολο λοιπόν να επιχειρηματολογήσουμε υπέρ της ανάγκης για εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην περίοδο της πανδημίας στα άτομα με αναπηρία. Όμως οι μαθητές που φοιτούν σε δομές ειδικής αγωγής, πέρα από τα εμπόδια που προαναφέρθηκαν και αφορούν όλους τους μαθητές κατά την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, εμφανίζουν και πρόσθετες δυσκολίες.

Οι μαθητές που παρακολουθούν εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα όπως αυτό της παράλληλης στήριξης, έχουν ανάγκη από ειδική εξατομικευμένη διδασκαλία. Επίσης, μαθητές με συγκεκριμένες αναπηρίες (απώλεια όρασης, ακοής) χρειάζονται πρόσθετη στήριξη που έχει να κάνει με τις ιδιαίτερες ανάγκες τους (εκμάθηση γραφής

Braille, νοηματικής γλώσσας κτλ.), ενώ μαθητές με θέματα συμπεριφοράς έχουν ανάγκη από παροχή ψυχολογικής στήριξης και συμβουλών.

Στην περίοδο αναστολής λειτουργίας των σχολικών ιδρυμάτων υπήρξαν προβλήματα αναφορικά με τη δυνατότητα να συνεχίσουν όλες ή έστω ένα μέρος από αυτές τις υπηρεσίες.

Έτσι, ενώ η χρήση της τεχνολογίας έδωσε λύση στην δυνατότητα συνέχισης της εκπαίδευσης έφερε στην επιφάνεια τα εμπόδια που υπήρχαν στο να μπορέσουν να συμπεριληφθούν σε αυτή οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (Zhao, 2020).

Σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε στη Γερμανία και στην οποία συμμετείχαν μαθητές, γονείς και εκπαιδευτικοί έγινε φανερό ότι την περίοδο της πανδημίας κατά τη διάρκεια των εξ αποστάσεων μαθημάτων, δεν υπήρξε η δυνατότητα διαφοροποιημένης διδασκαλίας ώστε να μπορέσουν να συμπεριληφθούν οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Το γεγονός αυτό προκάλεσε άγχος και θυμό στους εκπαιδευτικούς λόγω της αδυναμίας τους να διαχειριστούν τη συγκεκριμένη κατάσταση (Letzel, Potas & Schneider, 2020).

Σε έρευνα που έγινε παγκοσμίως και συμμετείχαν 1845 εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής, αναφέρθηκε πως τα βασικά εμπόδια στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν η απουσία σύνδεσης στο διαδίκτυο, η έλλειψη βοηθητικού προσωπικού για τους μαθητές με αναπηρίες και η έλλειψη ψηφιακού υλικού. Στην έρευνα αυτή έγινε φανερό πως το 21% των εκπαιδευτικών θεωρεί πως δεν έχει την κατάλληλη επιμόρφωση ώστε να μπορέσει να καλύψει τις ανάγκες των μαθητών με αναπηρίες (Mc Clain – Nhlapo et al., 2020).

4.7. Εξ αποστάσεως εκπαίδευση και μαθητές με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα την περίοδο της πανδημίας

Ο σχεδιασμός εξ αποστάσεως εκπαίδευσης για τους μαθητές με αναπηρία ή ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θα πρέπει να αξιοποιεί σύγχρονα και ασύγχρονα εργαλεία, ψηφιακό υλικό που αφορά μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες (αναρτημένο στην ιστοσελίδα <http://prosvasimo.iiep.edu.gr/ell>), υλικό από την εκπαιδευτική τηλεόραση (<http://www.edu.tv.gr/index.php/sidiki-agogi>) και κυρίως επικοινωνία και στενή συνεργασία με τους γονείς (υπουργική εγκύκλιος 126/ΓΔ4 23/09/2020).

Στη σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση για τους μαθητές με ειδικές ανάγκες είναι απαραίτητο να υπάρχει:

Στην ασύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευση την ανάρτηση του υλικού θα πρέπει να συνοδεύει ένα κείμενο με πληροφορίες για τον τρόπο και το χρονικό όριο μελέτης του αναρτημένου υλικού. Θα πρέπει να αξιοποιείται απλουστευμένο εκπαιδευτικό υλικό προσαρμοσμένο στις εκπαιδευτικές ανάγκες και ικανότητες του μαθητή (εγκύκλιος 151977/ΓΔ4 7/11/2020).

Οι οδηγίες του ΥΠΑΙΘ για τους μαθητές με ειδικές μαθησιακές ανάγκες έχουν σαν σκοπό να βοηθήσουν τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής, πολλοί από τους οποίους αναγκάστηκαν να αναλάβουν αυτόν τον ρόλο για πρώτη φορά, χωρίς ιδιαίτερη επιμόρφωση.

Τα αποτελέσματα της εξ αποστάσεως διδασκαλίας για τους μαθητές με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα την περίοδο της πανδημίας θα ήταν σκόπιμο να μελετηθούν ερευνητικά ώστε να μπορέσουν να προκύψουν έγκυρα αποτελέσματα τα οποία θα επιτρέψουν τη βελτίωση στο μέλλον αυτού του είδους της εκπαίδευσης.

4.8. Καλές πρακτικές για την εκπαίδευση μαθητών ειδικής αγωγής στην διάρκεια της πανδημίας Covid – 19

Το τμήμα εκπαίδευσης του Αρκάνσας μέσα από την ιστοσελίδα του Council of Chief State School Officers (CCSSO) (<https://ccsso.org/coronavirous>) δίνει οδηγίες αναφορικά με τις υπηρεσίες ειδικής αγωγής στην διάρκεια της αναστολής της λειτουργίας των εκπαιδευτικών μονάδων.

Θα ήταν ιδιαίτερα χρήσιμη η δημιουργία ενός σχεδίου με εναλλακτικές μεθόδους διδασκαλίας, με βάση τα εξατομικευμένα προγράμματα των μαθητών της ειδικής αγωγής. Προκειμένου να σχεδιαστούν οι εναλλακτικές μέθοδοι διδασκαλίας θα πρέπει να ληφθούν υπόψιν οι ιδιαιτερότητες του κάθε μαθητή.

Το τμήμα εκπαίδευσης της Ιντιάνα μέσα από την ιστοσελίδα του CCSSO (<https://ccsso.org/coronavirous>) προσφέρει καθοδήγηση αναφορικά με την εκπαίδευση μαθητών με αναπηρίες και οδηγίες για τους εκπαιδευτικούς που επιδιώκουν να δημιουργήσουν εξατομικευμένα εκπαιδευτικά προγράμματα για τους μαθητές.

Το τμήμα Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης της Μασαχουσέτης (DESE) διαθέτει ιστοσελίδα πληροφοριών για εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής και απαντήσεις σε συχνές ερωτήσεις εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής (<https://www.doe.mass.edu/>). Το DESE συμβουλεύει τους εκπαιδευτικούς να

χρησιμοποιήσουν το διαθέσιμο εκπαιδευτικό υλικό με τις ανάλογες τροποποιήσεις για τους μαθητές με αναπηρίες.

Τα σχολεία της περιφέρειας της Κολούμπια (DCPS), παρέχουν έντυπο υλικό για κάθε βαθμίδα το οποίο καλύπτει τις ανάγκες όλων των μαθητών συμπεριλαμβανομένων και αυτών με αναπηρίες. Το υλικό διατίθεται για μελέτη στο σπίτι ενώ υπάρχει και διαδικτυακή πλατφόρμα για μαθητές με αναπηρίες με δυνατότητα πρόσβασης σε μαθήματα, υποστηρικτικές υπηρεσίες (λογοθεραπεία, εργοθεραπεία κτλ.) και καθοδήγηση στην ειδική αγωγή (CCSSO, 2020).

Στο Κοσσυφοπέδιο η πλατφόρμα Inclusive Education (<https://www.unicef.org/kosovoprogramme/what-we-do/inclusive-education>) περιέχει διδακτικές δραστηριότητες για παιδιά με αναπηρία, καθώς και βοηθητικό υλικό για γονείς, εκπαιδευτικούς και φροντιστές παιδιών με αναπηρία. Υπάρχουν δραστηριότητες για μαθητές με αναπηρία που ακολουθούν κανονικό πρόγραμμα σπουδών μαζί με εξατομικευμένο εκπαιδευτικό πρόγραμμα καθώς και δραστηριότητες για μαθητές με σοβαρές ή πολλαπλές αναπηρίες (Duraku & Nagavci, 2020).

Συνοψίζοντας, θα αναφέρουμε πως πανδημία COVID – 19 οδήγησε στον ψηφιακό μετασχηματισμό της εκπαιδευτικής διαδικασίας και επέβαλε αλλαγές που υπό άλλες συνθήκες θα απαιτούσαν μεγάλο χρονικό διάστημα για να πραγματοποιηθούν.

Σημαντικός είναι ο ρόλος των εκπαιδευτικών οι οποίοι είναι υπεύθυνοι να διαχειριστούν την εναλλαγή από την παραδοσιακή διδασκαλία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Μετά την εποχή της πανδημίας το εκπαιδευτικό σύστημα δεν θα είναι ξανά το ίδιο. Οι εκπαιδευτικές δομές θα πρέπει να είναι έτοιμες για διδασκαλία σε περιβάλλοντα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και οι αρμόδιοι για τον σχεδιασμό εκπαιδευτικής πολιτικής θα πρέπει να μάθουν από τα λάθη και τις παραλήψεις που διαπιστώθηκαν και να σχεδιάσουν εκπαιδευτικές πολιτικές που να μπορούν να εφαρμοστούν σε περιόδους κρίσεων. Άλλωστε σε αντίστοιχες περιόδους σημαντικότερο είναι, όχι αυτό που διδάσκουμε, αλλά ο τρόπος με τον οποίο στηρίζουμε τους μαθητές στους δύσκολους καιρούς (Bozkurt & Sharma, 2020).

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΡΕΥΝΑΣ

5.1 Σκοπός της έρευνας – Ερευνητικά ερωτήματα

Θεωρείται γεγονός πως η πανδημία του COVID – 19 εγκαινίασε μια νέα εποχή για την εκπαιδευτική διαδικασία. Η αναστολή της λειτουργίας των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων οδήγησε, με συνοπτικές διαδικασίες, στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, προκειμένου να συνεχιστεί η εκπαιδευτική διαδικασία και οι εκπαιδευτικοί κλήθηκαν να διαχειριστούν τις τεράστιες αλλαγές που προέκυψαν στον τρόπο διδασκαλίας των μαθημάτων, αλλά και στον τρόπο επικοινωνίας με τους μαθητές τους.

Έρευνα στην οποία συμμετείχαν 2300 εκπαιδευτικοί όλων των βαθμίδων, ανέδειξε ότι το 99% αυτών δήλωσαν έτοιμοι για την πραγματοποίηση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, όμως η έλλειψη υποδομών και εξοπλισμού είχαν ανασταλτική δράση στην εφαρμογή, εν τέλει, αυτής της μορφής εκπαίδευσης (Lapada, Miguel, Robledo & Alam, 2020).

Για να μπορέσει να λειτουργήσει αποτελεσματικά η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, θα πρέπει να αναγνωριστούν και να διερευνηθούν όλοι εκείνοι οι παράγοντες που έχουν ανασταλτική δράση για την ομαλή διεξαγωγή των μαθημάτων μέσω του διαδικτύου.

Ως σημαντικά προβλήματα οι εκπαιδευτικοί θεωρούν την κακή ποιότητα σύνδεσης στο διαδίκτυο, την αδυναμία αλληλεπίδρασης με τους εκπαιδευόμενους, καθώς και τις δυσκολίες στην διαδικασία αξιολόγησης της προόδου των μαθητών (Korkmaz & Toraman, 2020).

Αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μαθητών με αναπηρίες ή με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, πέρα από τα προβλήματα που υπήρχαν λόγω ελλιπούς υλικοτεχνικού εξοπλισμού και λόγω ανεπαρκών τεχνολογικών δεξιοτήτων, οι εκπαιδευτικοί, σε έρευνα που πραγματοποιήθηκε, ανέφεραν ως επιπλέον πρόβλημα την ελλιπή συνεργασία με την οικογένεια του μαθητή, καθώς και με το λοιπό διδακτικό προσωπικό που είναι επιφορτισμένο με την υποστήριξη του μαθητή (Parmigianni, Benigno, Giusto, Silvaggio & Sperandio, 2020).

Οποιαδήποτε στιγμή στο μέλλον θα μπορούσαν να προκύψουν ανάλογες καταστάσεις κρίσης. Έτσι, η πανδημία θα μπορέσει να θεωρηθεί μια ευκαιρία για επαναπροσδιορισμό της εκπαίδευσης και να οδηγήσει στην λήψη μέτρων που θα βελτιώσουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Τα μέτρα αυτά θα μπορούσαν να περιλαμβάνουν την βελτίωση της ισχύος του δικτύου, τη χορήγηση νέου εξοπλισμού την διασφάλιση της πρόσβασης όλων των ενδιαφερόμενων στο διαδίκτυο, την

επιμόρφωση των εκπαιδευτικών και την δημιουργία διαύλων επικοινωνίας ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς, εκπαιδευόμενους και τις οικογένειες αυτών (Lapada et. Al., 2020).

Βάσει του προαναφερθέντος θεωρητικού πλαισίου, βασικός στόχος της έρευνας είναι να μελετηθούν οι απόψεις εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με την ετοιμότητα τους για εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν κατά τη διάρκεια των εξ αποστάσεων μαθημάτων, καθώς και τους παράγοντες που δυσχεραίνουν την χρήση της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Επίσης, θα πρέπει να διερευνηθούν οι επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών σε σχέση με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση (τεχνικές διδασκαλίας, χρήση πλατφορμών κτλ.).

Τέλος, θα ήταν χρήσιμη η διερεύνηση της επίδρασης της πανδημίας στην επαγγελματική καθημερινότητα των εκπαιδευτικών, καθώς και η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών για τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν ώστε να είμαστε έτοιμοι για την παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην εποχή μετά την πανδημία.

Σε αναλογία με τους ερευνητικούς στόχους θα τεθούν και τα ακόλουθα ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας

α) Ποια άποψη έχουν οι εκπαιδευτικοί αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση; Ποια είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν κατά την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και ποιοι είναι, σύμφωνα με την άποψη τους, οι παράγοντες που δυσκολεύουν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

β) Ποιες είναι οι επιμορφωτικές ανάγκες που εμφανίζουν οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής προκειμένου να θεωρούνται ικανοί για την πραγματοποίηση εξ αποστάσεως εκπαίδευσης; Πόσο έχει επηρεάσει την επαγγελματική τους καθημερινότητα η εφαρμογή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης κατά την διάρκεια της πανδημίας.

γ) Ποια μέτρα είναι απαραίτητα, σύμφωνα με τις απόψεις των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής, για την εφαρμογή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης σε περιόδους κρίσεις στην μετά COVID εποχή.

5.2 Εννοιολογικοί ορισμοί

Στην παρούσα ενότητα θα συνοψίσουμε τους ορισμούς των κεντρικών εννοιών, ώστε να υπάρχει απόλυτη σαφήνεια.

Βάσει των ερευνητικών ερωτημάτων που διατυπώσαμε οι κεντρικές έννοιες της παρούσας εργασίας είναι :

α) Εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Είναι η μορφή της εκπαίδευσης κατά την οποία ο εκπαιδευτής και οι μαθητές βρίσκονται σε απόσταση και ενώνονται και αλληλοεπιδρούν μέσω εφαρμογών ΤΠΕ (Simmonson, 2003).

β) Επιμορφωτική ανάγκη: Είναι η ανάγκη η οποία προκύπτει λόγω έλλειψης γνώσης σε κάποιον τομέα και ενεργοποιεί μια διαδικασία για την κάλυψη κενού (Πατσός, 2015).

γ) Ειδική Αγωγή: «Πρόκειται για ειδικά σχεδιασμένα εκπαιδευτικά προγράμματα προσαρμοσμένα στις ικανότητες και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του παιδιού. Παρέχεται μέσα στην συμβατική τάξη ή σε ειδικό τμήμα που λειτουργεί στο χώρο του γενικού σχολείου (ή αλλού) για όσο διάστημα προβλέπει η συνεχής αξιολόγηση του παιδιού» (IDEA).

5.3. Στρατηγική της έρευνας και εργαλείο συλλογής δεδομένων

Ως ερευνητική στρατηγική για την πραγματοποίηση της παρούσας έρευνας επιλέχθηκε η ποιοτική μέθοδος έρευνας.

Η ποιοτική ερευνητική μέθοδος έχει τη δυνατότητα να διερευνήσει σε βάθος ένα φαινόμενο, μέσα από τις απόψεις των υποκειμένων της έρευνας. Με την ποιοτική ερευνητική μέθοδο έχουμε τη δυνατότητα να εμβαθύνουμε σε ένα φαινόμενο, προσεγγίζοντας το μέσα από τις εμπειρίες των υποκειμένων της έρευνας και του νοήματος που αποδίδουν στις εμπειρίες τους τα υποκείμενα της έρευνας (Παρασκευοπούλου-Κόλλια, 2020).

Στην ποιοτική έρευνα «ο ερευνητής, περιγράφοντας και ερμηνεύοντας το φαινόμενο, βασίζεται κυρίως στην γλώσσα του ίδιου του υποκειμένου της έρευνας, στις δικές του έννοιες και μεταφορές, λαμβάνει υπόψη τον δικό του τρόπο ερμηνείας του κόσμου, θέλοντας να διεισδύσει στα δικά του προσωπικά νοήματα. Αντικείμενο της έρευνας είναι στην ουσία η υποκειμενική ερμηνεία της πραγματικότητας, ο υποκειμενικός τρόπος κατανόησης του κόσμου. Το ερωτώμενο άτομο μοιράζεται, όχι τόσο πληροφορίες, όσο μιλά ελεύθερα για κάποιο θέμα, κατασκευάζοντας στην πορεία την κατάλληλη από την δική του προοπτική απάντηση» (Ισαρη & Πουρκός, 2015).

Για τους λόγους αυτούς επιλέχθηκε η ποιοτική ερευνητική μέθοδος ώστε να αντιληφθούμε τα προβλήματα και τις απόψεις εκπαιδευτικών στην εφαρμογή εξ αποστάσεως εκπαίδευση σε μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Ως εργαλείο για την συλλογή δεδομένων χρησιμοποιήθηκε η συνέντευξη.

«Η συνέντευξη είναι μια διαδικασία που επιτρέπει στον ερευνητή να αντλήσει πληροφορίες και δεδομένα, μέσα από την ανάλυση του λόγου επιλεγμένων αλλά χαρακτηριστικών περιπτώσεων. Είναι ένα ερευνητικό εργαλείο το οποίο χρησιμοποιείται ως μέσο συλλογής πληροφοριών ελέγχου και ερμηνείας των ερευνητικών ερωτημάτων μιας έρευνας» (Κεδράκα, 2008).

«Οι συνεντεύξεις επιτρέπουν την πρόσβαση στον τρόπο που βλέπουν οι άλλοι τα πράγματα, στις σκέψεις τους, στις στάσεις και τις απόψεις που κρύβονται πίσω από την συμπεριφορά τους. Μια συνέντευξη μπορεί ωστόσο να είναι και το μέσο για την βαθύτερη εξέταση των κινήτρων των ερωτώμενων για τους λόγους που απάντησαν με τον συγκεκριμένο τρόπο» (Κεδράκα, 2008).

Στόχος της συνέντευξης «είναι να σχηματίσει ένα νοητικό περιεχόμενο δεδομένου ότι οι συνεντεύξεις προβάλλουν γνώσεις που το υποκείμενο κατέχει (πληροφορίες και γνώσεις), τι του αρέσει και τι όχι (αξίες και προτιμήσεις) και κυρίως τι σκέπτεται (απόψεις και αντιλήψεις)» (Παρασκευοπούλου – Κόλλια, 2020).

Για τη συγκεκριμένη έρευνα χρησιμοποιήθηκε η ημιδομημένη συνέντευξη με ανοικτού τύπου ερωτήματα. Ο λόγος επιλογής της ημιδομημένης συνέντευξης είναι ότι πρέπει τα υποκείμενα της έρευνας να απαντήσουν αναλυτικά στα ερωτήματα που τους τίθενται, ενώ εμείς έχουμε ταυτόχρονα τη δυνατότητα να τροποποιήσουμε το περιεχόμενο και τη σειρά των ερωτήσεων, καθώς και να προσθέσουμε ή να αφαιρέσουμε ερωτήσεις ανάλογα με τα ζητήματα που προκύπτουν κατά την διεξαγωγή της συνέντευξης (Verma & Mallick, 2004).

Οι ερωτήσεις της ημιδομημένης συνέντευξης σχεδιάστηκαν με βάση τα ερευνητικά ερωτήματα και χωρίζονται σε τέσσερις άξονες:

Ο πρώτος άξονας ασχολείται με τα δημογραφικά στοιχεία των υποκειμένων της έρευνας.

Ο δεύτερος άξονας ασχολείται με τις απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αλλά και τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως διδασκαλίας την περίοδο της πανδημίας.

Ο τρίτος άξονας αφορά στις επιμορφωτικές ανάγκες που θεωρούν οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί ότι εμφανίζουν αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ενώ το ερώτημα του τέταρτου άξονα αφορά στις προτάσεις των εκπαιδευτικών για τα μέτρα που θα μπορούσαν να ληφθούν ώστε να είμαστε έτοιμοι για την παροχή εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στην μετά την πανδημία εποχή.

5.4. Δείγμα της έρευνας

Ως πληθυσμός – στόχος μιας έρευνας θεωρείται μια ομάδα ατόμων που παρουσιάζουν ορισμένα κοινά στοιχεία, τα οποία είναι δυνατό να προσδιοριστούν και να μελετηθούν. Από αυτήν την ομάδα επιλέγεται ένα δείγμα από τον ερευνητή ώστε να μελετηθεί και τα αποτελέσματα της μελέτης να γενικευθούν για το σύνολο του πληθυσμού στόχου. (Cresswell, 2016).

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από δέκα εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες στο νησί της Ρόδου. Το δείγμα επιλέχθηκε με την μέθοδο της δειγματοληψίας χιονοστιβάδας.

Η δειγματοληψία χιονοστιβάδας αποτελεί μια μη πιθανοτική μέθοδο δειγματοληψίας, στην οποία το κάθε άτομο που συμμετέχει στην έρευνα δίνει πληροφορίες και προτείνει άλλα υποκείμενα που ανήκουν στον ίδιο υποπληθυσμό (Cresswell, 2016).

Από τους δέκα εκπαιδευτικούς του δείγματος οι πέντε είναι άνδρες και οι πέντε γυναίκες, οι ηλικίες τους κυμαίνονται από τριάντα τέσσερα έως και πενήντα πέντε έτη και η προϋπηρεσία τους είναι από πέντε έως είκοσι επτά έτη.

5.5 Δεοντολογία και προσωπικά δεδομένα. Περιορισμοί της έρευνας

Η διασφάλιση της ανωνυμίας των υποκειμένων της έρευνας αποτέλεσε σημαντικό στόχο. Οι συμμετέχοντες στις συνεντεύξεις ενημερώθηκαν για τον σκοπό και τους στόχους της έρευνας και υπήρξε δέσμευση από την πλευρά μας για την τήρηση της ανωνυμίας, τόσο αυτών, όσο και των σχολείων στα οποία υπηρετούν.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν σε χώρους των σχολείων των συνεντευξιαζόμενων και είχαν διάρκεια είκοσι λεπτών.

Η συγκεκριμένη έρευνα έχει ορισμένους περιορισμούς.

Έτσι, θα πρέπει να υπενθυμίσουμε ότι ο πληθυσμός στόχος είναι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, οι οποίοι υπηρετούν σε σχολικές μονάδες στο νησί της Ρόδου. Τα όποια συμπεράσματα στα οποία έχουμε καταλήξει, δεν αφορούν απαραίτητα και τους εκπαιδευτικούς γενικής αγωγής και δεν μπορούν να γενικευτούν σε όλους τους Έλληνες εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

Επίσης, η έρευνα αφορά σε ένα μικρό αριθμό εκπαιδευτικών. Θα ήταν χρήσιμη η πραγματοποίηση μιας νέας έρευνας, σε μεγαλύτερο δείγμα, ενώ μια ενδιαφέρουσα πρόταση αποτελεί και αυτή της διεξαγωγής μιας συγκριτικής έρευνας ανάμεσα σε

εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε ελληνικά σχολεία και σε εκπαιδευτικούς σχολείων του εξωτερικού. Μια τέτοια έρευνα θα μπορούσε να αναδείξει τις διαφορές που υπάρχουν και οι οποίες σχετίζονται με την υποδομή στην εκπαίδευση στα διάφορα κράτη, αλλά και τη γενικότερη εκπαιδευτική κουλτούρα που κυριαρχεί στην χώρα μας και στις διάφορες χώρες της Ευρώπης.

5.6. Αξιοπιστία και εγκυρότητα της έρευνας

Η εγκυρότητα και η αξιοπιστία μιας έρευνας διασφαλίζουν τον βαθμό εμπιστοσύνης που μπορούμε να έχουμε στα αποτελέσματα μιας έρευνας. Η εγκυρότητα μας δείχνει αν η μέτρηση που κάνουμε μετρά την έννοια που θέλουμε να μετρήσουμε, ενώ η αξιοπιστία αποδεικνύει την επαναληψιμότητα των μετρήσεων (Καραγεώργος, 2002). Στη συγκεκριμένη έρευνα η εγκυρότητα επετεύχθη με τον προσεκτικό σχεδιασμό και την σαφή διατύπωση των ερωτημάτων, έτσι ώστε να αντιστοιχούν στα ερευνητικά ερωτήματα χωρίς να καθοδηγούν τα υποκείμενα της έρευνας προς οποιαδήποτε απάντηση.

Οι ερωτήσεις διατυπώθηκαν σε απλή κατανοητή γλώσσα και έγινε μια πιλοτική συνέντευξη προκειμένου να διαπιστωθούν πιθανές ασάφειες στο περιεχόμενο των ερωτήσεων. Μετά το πέρας της πιλοτικής συνέντευξης διαπιστώθηκε ότι η διατύπωση των ερωτήσεων ήταν σαφής, αλλά παρόλα αυτά σημειώθηκαν ορισμένες διευκρινήσεις που θα δίνονταν στα υποκείμενα της συνέντευξης εφόσον ζητούνταν.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 6^ο ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

6.1 Παρουσίαση αποτελεσμάτων ποιοτικής έρευνας

Όπως αναφέραμε οι συνεντεύξεις δομήθηκαν με τέτοιο τρόπο ώστε οι ερωτήσεις να ακολουθούν 4 θεματικούς άξονες:

Ο πρώτος από αυτούς ασχολείται με τα δημογραφικά στοιχεία των υποκειμένων, ενώ ο δεύτερος με τις απόψεις των εκπαιδευτικών αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, καθώς και τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης κατά την εξ αποστάσεως διδασκαλία την περίοδο της πανδημίας.

Ο τρίτος άξονας αφορά στις επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ενώ ο τέταρτος άξονας αφορά στις προτάσεις των εκπαιδευτικών για τα μέτρα που μπορούν να ληφθούν ώστε να είμαστε επαρκείς να παρέχουμε εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην μετά covid εποχή.

Στις επόμενες παραγράφους θα παρουσιάσουμε τα αποτελέσματα που προέκυψαν από τις συνεντεύξεις ανά θεματικό άξονα.

6.1.1 Δημογραφικά χαρακτηριστικά των υποκειμένων της έρευνας

Στην παρούσα έρευνα όπως αναφέρθηκε συμμετείχαν 10 εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες στο νησί της Ρόδου σε τμήματα ειδικής αγωγής.

Από τους εκπαιδευτικούς του δείγματος οι 5 είναι άνδρες και οι 5 γυναίκες με ηλικίες από 34 έως 55 έτη και προϋπηρεσία από 5 έως 27 έτη.

Όλοι οι εκπαιδευτικοί που συμμετείχαν στην έρευνα διαθέτουν μεταπτυχιακό ειδικής αγωγής, ενώ ένας από αυτούς έχει και δεύτερο πτυχίο. Επίσης μία εκπαιδευτικός βρίσκεται στη διαδικασία εκπόνησης του διδακτορικού της.

Οι 4 εκπαιδευτικοί έχουν πιστοποίηση ΤΠΕ πρώτου επιπέδου, οι 3 δεύτερου επιπέδου ενώ οι υπόλοιποι 3 δεν έχουν πιστοποιημένη γνώση ΤΠΕ.

Οι 7 από τους συμμετέχοντες είναι έγγαμοι ενώ οι 3 είναι άγαμοι. Οι 6 από αυτούς είναι γονείς.

Η σχέση εργασίας των υποκειμένων της έρευνας είναι η εξής: Οι 6 είναι μόνιμοι εκπαιδευτικοί και οι υπόλοιποι 4 αναπληρωτές.

Οι ειδικότητες τους είναι οι ακόλουθες: 5 φιλόλογοι, 2 μαθηματικοί, 3 φυσικοί.

6.1.2 Απόψεις των εκπαιδευτικών για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Προβλήματα που αντιμετώπισαν στην διάρκεια της εξ αποστάσεως διδασκαλίας την περίοδο της πανδημίας

1) Οι απόψεις των συμμετεχόντων στην έρευνα αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν μοιρασμένες, με τους 6 από αυτούς να έχουν αρνητική άποψη και τους 4 να εμφανίζουν θετική στάση απέναντι στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Από τους συνεντευξιαζόμενους που είχαν αρνητική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι 4 την θεώρησαν μόνο σαν μια λύση ανάγκης, που μας εξυπηρέτησε την περίοδο της πανδημίας και επέτρεψε την συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας.

«Υπήρξε μια λύση ανάγκης για να συνεχιστεί η εκπαίδευση» (Σ3)

«Η άποψή μου είναι μάλλον αρνητική. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν μια λύση ανάγκης στην περίοδο της πανδημίας και μόνο ως τέτοια θα πρέπει να θεωρηθεί.» (Σ9)

«Η άποψή μου είναι αρνητική, τη θεωρώ μόνο σαν λύση ανάγκης που μας εξυπηρέτησε για τη συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην περίοδο της πανδημίας αλλά μέχρι εκεί.» (Σ10)

Οι περισσότεροι εκπαιδευτικοί που είχαν αρνητική στάση απέναντι στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ανέφεραν σαν βασικό τους επιχείρημα την απώλεια της προσωπικής επαφής με τους μαθητές τους.

«Κοιτάζτε θεωρώ ότι με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχασα την επαφή με τους μαθητές μου χάθηκε η προσωπική επαφή αυτό ήταν ένα βασικό θέμα για μένα.» (Σ10)

«Πιστεύω ότι με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχω χάσει την επαφή με τους μαθητές μου. Νομίζω ότι ο εκπαιδευτικός δεν είναι σε θέση να ελέγξει την πρόοδο και τις ανάγκες των μαθητών του κατά τη διάρκεια της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας»(Σ3)

«Δεν μπορούσα με την εξ αποστάσεως διδασκαλία να ελέγξω επαρκώς την πρόοδο των μαθητών μου» (Σ3)

«[...]αλλά είχε χαθεί η προσωπική επαφή» (Σ4)

Αυτό που διαφοροποιεί εκείνους που είχαν αρνητική άποψη από τους υπόλοιπους , είναι ότι έβλεπαν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση σαν λύση ανάγκης, απαντώντας ταυτόχρονα σε ένα ψευδές δίλημμα: δια ζώσης ή εξ αποστάσεως εκπαίδευση; Αυτό φαίνεται στα παρακάτω αποσπάσματα:

«Η άποψη μου για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μάλλον αρνητική. Βοηθάει στην συνέχιση της εκπαίδευσης σε ανάλογες περιπτώσεις αλλά δεν μπορεί να αντικαταστήσει την δια ζώσης διδασκαλία.» (Σ4)

«Θεωρώ ότι ήταν μια λύση ανάγκης και σε καμία περίπτωση δεν αντικαθιστά την δια ζώσης διδασκαλία.» (Σ3)

«Είμαι εντελώς αντίθετος στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, θεωρώ ότι η δια ζώσης διδασκαλία είναι η φυσιολογική έκβαση της εκπαίδευσης.» (Σ6)

Αντίθετα οι εκπαιδευτικοί που είχαν θετική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν συνέκριναν την εξ αποστάσεως με τη δια ζώσης διδασκαλία. Εστίασαν στα πλεονεκτήματα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και στις δυνατότητες που μας δίνει.

«[...]θεωρώ ότι εξυπηρετεί πολλές σύγχρονες ανάγκες και πολλά παιδιά, που για διάφορους λόγους δεν μπορούν να συμμετέχουν στην δια ζώσης εκπαίδευση, ενώ θα μπορούσε πολύ καλά να συνδυαστεί και με την δια ζώσης διδασκαλία » (Σ2)

«Θεωρώ ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει όχι μόνο σε περιόδους πανδημίας, αλλά και σε κανονικές περιόδους. Αρχικά, αποτελεί την μόνη επιλογή για τη συνέχιση της εκπαίδευσης μαθητών που για λόγους υγείας αδυνατούν να παρακολουθήσουν την δια ζώσης διδασκαλία. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με παιδιά που ζουν σε απομακρυσμένες ή δυσπρόσιτες περιοχές. Και βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε τον συνδυασμό εξ αποστάσεως και δια ζώσης διδασκαλίας και το πόσο πολύ συμβάλει στην εκπαίδευση των μαθητών.» (Σ5)

«Θεωρώ ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πολύ σημαντική και την περίοδο του κορονοϊού έδωσε την ευκαιρία σε εκπαιδευτικούς και μαθητές να δοκιμάσουν κάτι καινούριο και διαφορετικό .Μπορεί να δώσει πολλές δυνατότητες στην εκπαίδευση την σύγχρονη εποχή και φυσικά όχι μόνο σε περιπτώσεις πανδημίας. Ας αναλογιστούμε μόνο τις προοπτικές που ανοίγονται στον τομέα της δια βίου μάθησης» (Σ8)

2) Αναφορικά με τα εμπόδια τα οποία αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί κατά τη διάρκεια της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας, η έρευνα ανέδειξε τα εξής:

Όλοι οι εκπαιδευτικοί θεωρούν ότι ένα βασικό πρόβλημα ήταν η έλλειψη προετοιμασίας τους για το πώς να πραγματοποιήσουν μάθημα μέσα από έναν υπολογιστή. Η επείγουσα μετάβαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν τους έδωσε το χρόνο για να προετοιμαστούν ανάλογα.

«Αρχικά θεωρώ ότι δεν ήμουν προετοιμασμένη για να διδάξω με αυτό τον τρόπο ,δεν ήξερα πως μπορώ να έρθω σε επαφή με τους μαθητές για να κάνουμε μάθημα»(Σ1)

«Τα εμπόδια είχαν να κάνουν με την ελλιπή εξοικείωση την δική μας, των εκπαιδευτικών, αλλά και των μαθητών στην εκπαίδευση από απόσταση.» (Σ2)

«[...]δεν ήμουν εξοικειωμένη στο πώς να πραγματοποιήσω εξ αποστάσεως μαθήματα.» (Σ3)

«Δεν γνώριζα πως γίνεται εκπαίδευση από απόσταση και έπρεπε όλα να τα μάθω από την αρχή, να δημιουργήσω υλικό από την αρχή, να μάθω να χειρίζομαι τις πλατφόρμες κυρίως το Webex που χρησιμοποιούσα.» (Σ5)

«Βασικό πρόβλημα για εμένα ήταν να «κατακτήσω» την διαδικασία της εκπαίδευσης μέσα από έναν υπολογιστή.»(Σ6)

«Στην αρχή δεν ήμουν κατάλληλα προετοιμασμένος για να διδάξω εξ αποστάσεως, δεν είχα καμία τέτοια εμπειρία και δεν ήξερα πως θα προσεγγίσω τους μαθητές μου για να κάνω το μάθημα μου». (Σ7)

«Ασφαλώς, άρχισα να ασχολούμαι με πράγματα τα οποία δεν γνώριζα, δεν ήξερα πώς να κάνω μάθημα από απόσταση και έπρεπε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα να μπορώ να ανταποκριθώ». (Σ10)

Ένα επιπλέον πρόβλημα που αναφέρθηκε από τους εκπαιδευτικούς ήταν η διάσπαση της προσοχής των μαθητών λόγω εξωτερικών παραγόντων ή λόγω των ιδιαιτεροτήτων που παρουσιάζουν οι μαθητές της ειδικής αγωγής.

«[...]τα παιδιά βρίσκονταν στο χώρο του σπιτιού τους και πολλές φορές υπήρχαν διάφοροι εξωτερικοί παράγοντες (μικρότερα αδέρφια, κατοικίδια) που μπορούσαν να διαταράζουν την διαδικασία του μαθήματος.» (Σ6)

«[...] οι μαθητές κυρίως οι δικόι μου που είναι παιδιά με ΔΕΠΥ τα περισσότερα δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν το μάθημα καθισμένα για ώρες μπροστά σε έναν υπολογιστή. Θεωρώ βέβαια πως οι περισσότεροι μαθητές δεν ήταν ώριμοι για εξ αποστάσεως διδασκαλία». (Σ4)

3) Αναφορικά με τα τεχνολογικά ζητήματα τα οποία επηρέασαν την εξ αποστάσεως διδασκαλία, όλοι οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν σαν θέμα την συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο, ιδίως το αρχικό διάστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

4) Όλοι επίσης οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν σαν πρόβλημα, ιδίως στην αρχή, πως δεν γνώριζαν τον τρόπο λειτουργίας των διαφόρων πλατφορμών που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, αναφέροντας ωστόσο πως η εκμάθηση της λειτουργίας τους αποδείχθηκε εύκολη.

«Βέβαια το καλό με τις συγκεκριμένες πλατφόρμες είναι πως επαναλαμβάνονται δηλαδή αν μάθεις να χρησιμοποιείς την μια είναι εύκολο να μάθεις και τις υπόλοιπες.» (Σ6)

5) Αναφορικά με τη βοήθεια που είχαν οι εκπαιδευτικοί από την διοίκηση του σχολείου η πλειοψηφία ανέφερε, πως τους βοήθησε αρκετά η διεύθυνση του σχολείου, κυρίως όμως αναφέρονται σε μία συλλογική προσπάθεια από όλους τους εκπαιδευτικούς, οι οποίοι κατά την διάρκεια της επείγουσας μετάβασης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση βοήθησαν ο ένας στον άλλο με ότι πληροφορίες και γνώσεις είχε ο καθένας.

«[...] περισσότερο οι συνάδελφοι μεταξύ μας ότι κάναμε.»(Σ1)

«[...] μεγάλη στήριξη μεταξύ των συναδέλφων. Ειδικά το πρώτο διάστημα μέχρι να βρούμε άκρη είχαν «πάρει φωτιά» τα τηλέφωνα.»(Σ6)

«[...] ένα διευθυντή ο οποίος ήταν παρόν είκοσι τέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο και οι συνάδελφοι μεταξύ μας είχαμε συχνή επικοινωνία όσο μπορούσαμε να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλον.»(Σ9)

«Προσωπικά βασίστηκα πάρα πολύ σε νεότερους συναδέλφους που έχουν καλύτερη σχέση με τον υπολογιστή» (Σ10)

«Ναι, ευτυχώς το σχολείο που εργάζομαι είναι πολύ καλά οργανωμένο και δεν αντιμετωπίσαμε κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα.»(Σ8)

6) Όλοι οι συμμετέχοντες στη συνέντευξη ανέφεραν πως δεν βοηθήθηκαν καθόλου από τις οδηγίες του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων, ενώ η οποιαδήποτε προσπάθεια επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών έγινε καθυστερημένα.

«Οι οδηγίες που έδωσε το υπουργείο ήταν ελάχιστες και δεν προσέφεραν καμιά βοήθεια στους εκπαιδευτικούς. Η επιμόρφωση που πραγματοποιήθηκε, έγινε με ένα χρόνο καθυστέρηση και κατά την περίοδο αυτή θα έπρεπε εγώ μόνος να μάθω πως λειτουργούν οι πλατφόρμες.» (Σ7).

«Δεν υπήρχε καμία βοήθεια. Μια γενική επιμόρφωση κάποιων ωρών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρακολούθησα στην αρχή από τη σύμβουλο φιλολόγων. Και νομίζω πως ήταν δική της πρωτοβουλία.» (Σ3)

7) Όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα ανέφεραν πως το οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μια και υπήρχαν πολυμελής οικογένειες με ένα ή κανέναν υπολογιστή.

8)Αναφορικά με τη διάθεση των μαθητών να παρακολουθήσουν τα εξ αποστάσεως μαθήματα, η πλειοψηφία των εκπαιδευτικών ανέφερε ότι η περίοδος της πανδημίας θεωρήθηκε από τους μαθητές ως μια παρατεταμένη περίοδος διακοπών. Οι περισσότεροι μαθητές δεν είχαν διάθεση για μάθημα, πολύ δε περισσότερο οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

« Κοιτάζτε με δεδομένο, ότι αναφερόμαστε σε παιδιά ειδικής αγωγής ήταν περιορισμένη και η διάθεση αλλά και η ικανότητα τους να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα.» (Σ1)

«Προβλήματα λόγω της διάθεσης των μαθητών να παρακολουθήσουν το μάθημα υπάρχουν πάντα, ακόμα και μέσα στην τάξη, πόσο μάλλον όταν τα παιδιά είναι σε έναν άλλο χώρο στο σπίτι τους και προσπαθούν να κάνουν μάθημα μέσα από έναν υπολογιστή. Επίσης ήταν αρκετά τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι μαθητές στον τρόπο που διαχειρίζονταν τις πλατφόρμες.» (Σ2)

«Οι μαθητές συχνά δεν έχουν διάθεση να συμμετέχουν στα μαθήματα γενικότερα, πόσο μάλλον όταν αυτά γίνονται μέσα από μια οθόνη υπολογιστή .Πιστεύω ότι πολλές φορές γινόταν μάθημα και οι μαθητές ασχολούνται με κάτι άλλο την ίδια ώρα, χωρίς να μπορεί να τους ελέγξει κανείς, πολύ δε περισσότερο οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που συχνά εμφανίζουν διάσπαση προσοχής και είναι πολύ πιο εύκολο να βαρεθούν, να αφαιρεθούν και να σταματήσουν να παρακολουθούν κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.»(Σ3)

«Υπήρχαν πολλά προβλήματα κυρίως λόγω της διάθεσης των μαθητών. Τα παιδιά ακόμα και μέσα στην τάξη βαριούνται συχνά, οπότε καταλαβαίνεται ότι μαθητές που ήταν στο σπίτι τους με κλειστές κάμερες θεωρώ ότι τις περισσότερες φορές ασχολούνταν με κάτι άλλο κατά την διάρκεια του μαθήματος ή ακόμα βρίσκονταν σε άλλο χώρο και εγώ έπρεπε να θεωρώ ως δεδομένο ότι ήταν όλοι παρόντες και να συνεχίζω να κάνω μάθημα κοιτώντας μαύρα παράθυρα αντί για πρόσωπα μαθητών.»(Σ4)

«Τα παιδιά αντιμετώπισαν την πρώτη περίοδο της καραντίνας σαν μια περίοδο παρατεταμένων διακοπών. Οπότε καταλαβαίνετε ότι δεν υπήρχε και μεγάλη

διάθεση για μάθημα όπως συμβαίνει κάθε άνοιξη εξάλλου, πόσο μάλλον σε μια τόσο περίεργη κατάσταση» (Σ5)

«Η διάθεση... οι μαθητές ασφαλώς δεν είχαν διάθεση να κάνουν μάθημα μέσα από το διαδίκτυο, δεν ξέρω καν εάν παρακολουθούσαν ή όχι το μάθημα έτσι όπως γινόταν». (Σ10)

Αναφορικά με την ικανότητα των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες να παρακολουθήσουν την εξ αποστάσεως διδασκαλία οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως υπήρχαν προβλήματα τα οποία κάποιες φορές αντιμετωπίστηκαν με τη συνδρομή των γονέων των μαθητών. Βέβαια σε πολλές περιπτώσεις δεν υπήρξε βοήθεια από την πλευρά των γονέων, κάτι που οι συμμετέχοντες στην έρευνα αποδίδουν σε αδυναμία και άγνοια και όχι σε αδιαφορία, όπως φαίνεται από τα αποσπάσματα που ακολουθούν.

«Υπήρχαν μαθητές που δεν ήξεραν να συνδεθούν στο διαδίκτυο, δεν ήξεραν πως να διαχειριστούν τις πλατφόρμες. Οι περισσότεροι γονείς δεν ήταν σε θέση να βοηθήσουν τα παιδιά τους στο να συμμετέχουν δηλαδή δεν θεωρώ ότι αδιαφορούσαν οι άνθρωποι, απλά δεν ήξεραν και εκείνοι πως να το κάνουν ή εργαζόνταν και απουσίαζαν από το σπίτι.» (Σ1)

«Αναφορικά με την ικανότητα των παιδιών... Οι μαθητές μου , αν και μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ,είναι λειτουργικοί, οπότε μετά τα αρχικά θέματα που αντιμετωπίσαμε μέχρι να συνηθίσουμε όλοι μας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, μετά δεν είχαμε προβλήματα λόγω ικανότητας των παιδιών.» (Σ4)

«Αρκετοί γονείς βοήθησαν σημαντικά στην όλη διαδικασία αλλά υπήρχαν και γονείς που δεν υπήρχε στην κουλτούρα τους ο υπολογιστής, δεν υπήρχε στην καθημερινότητα τους και εκεί είχαμε θέματα γιατί τα παιδιά στην αρχή χρειάστηκαν βοήθεια για να μπορέσουν να παρακολουθήσουν την εξ αποστάσεως διδασκαλία.» (Σ6)

«Οι μαθητές μου οι οποίοι είναι μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες αντιμετώπισαν ένα πρόβλημα παραπάνω και στην λειτουργία των πλατφορμών και στην συμμετοχή στο μάθημα. Η συνεισφορά των γονέων υπήρχε, αλλά όχι σε

όλες τις περιπτώσεις. Πολλοί γονείς δεν ήξεραν πώς να χρησιμοποιήσουν τον εξοπλισμό ή κάποιοι έλειπαν.» (Σ7)

«Οι μαθητές που είχα εγώ στο τμήμα ένταξης ήταν μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Οι μαθητές αυτοί εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετώπιζαν (διάσπαση προσοχής, δυσλεξία, υπερκινητικότητα) αδυνατούσαν να παρακολουθήσουν το μάθημα και πολύ περισσότερο να συμμετέχουν. Θυμάμαι ένας μαθητής έμπαινε πάντα αργοπορημένος στο μάθημα, ενώ ένας άλλος δε συμμετείχε καθόλου, μία άλλη μαθήτρια πατούσε συνέχεια τον ήχο. Οι γονείς των μαθητών με βοήθησαν κάποιες φορές και οφείλω να ομολογήσω πως κατέβαλλαν μεγάλες προσπάθειες να επαναφέρουν τους μαθητές στην τάξη».(Σ 8)

«Επειδή ασχολούμαι με παιδιά ειδικής αγωγής, κάποια από αυτά χρειάστηκαν πρώτα από όλα βοήθεια στο να μπορέσουν να αρχίσουν να χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες. Οι γονείς προσπάθησαν να βοηθήσουν, είχαμε καλή συνεργασία και με την μεταξύ μας επικοινωνία λύθηκαν κάποια προβλήματα... Βέβαια ότι μπορούσαν και οι άνθρωποι δεν ήξεραν και εκείνοι, μάθαιναν μαζί με εμάς πώς να χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες.» (Σ9)

«Τώρα αναφορικά με την ικανότητα, σίγουρα στην αρχή που και τα παιδιά δεν ήξεραν πώς να χρησιμοποιήσουν αυτές τις πλατφόρμες χρειάστηκε η συνεργασία και η βοήθεια των γονέων. Κάποιοι γονείς μπόρεσαν να μας βοηθήσουν, κάποιοι άλλοι δεν ήξεραν και πώς να το κάνουν.» (Σ10)

Αναφέρθηκε επίσης και μια η περίπτωση, όπου οι γονείς ήταν αντίθετοι στην έκθεση του παιδιού τους στην κάμερα.

« Υπήρχε όμως και μία οικογένεια που από την αρχή ήταν αντίθετη με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση γιατί δεν ήθελε το παιδί τους να εκτεθεί μπροστά στις κάμερες και μετά από συνεννόηση με τον διευθυντή, δεν άνοιγε την κάμερα».(Σ8)

9)Η επαγγελματική καθημερινότητα όλων των υποκειμένων της έρευνας επηρεάστηκε σημαντικά από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, μια και απαιτήθηκε πολύς προσωπικός χρόνος από όλους για την εκμάθηση του νέου τρόπου διδασκαλίας και την δημιουργία

και προσαρμογή του διδακτικού υλικού. Όλο αυτό αποτέλεσε πηγή άγχους και στρες για τους εκπαιδευτικούς που αναγκάστηκαν να συμμετέχουν στην επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

«Την επηρέασε πάρα πολύ. Έπρεπε να αφιερώνω πολύ χρόνο για να οργανώσω ηλεκτρονικά το υλικό μου, το οποίο σε κανονικές συνθήκες θα το έδινα στους μαθητές σε φωτοτυπία.» (Σ3)

«Η καθημερινότητα μου ως εκπαιδευτικός επηρεάστηκε σε σημαντικό βαθμό από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η Ειδική αγωγή στην οποία ανήκω απαιτεί γνώσεις σε περισσότερες εφαρμογές από την γενική παιδεία. Στην ειδική αγωγή έχουμε να κάνουμε με παιδιά τυφλά, κωφά, παιδιά με αυτισμό, παιδιά με νοητική υστέρηση. Όλα αυτά απαιτούν μεγάλο χρόνο για προετοιμασία και ανάλογες γνώσεις.» (Σ7)

«Πάρα πολύ. Στην αρχή χρειάστηκε πάρα πολύς χρόνος για να μπορέσω να μάθω να κάνω μάθημα μέσα από έναν υπολογιστή. Μπορώ να σας πω ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν κοιμόμουν είχα πάρα πολύ άγχος και ζορίστηκα πάρα πολύ.» (Σ10)

«Στην αρχή πάρα πολύ, χρειάστηκε πάρα πολύς προσωπικός χρόνος και κόπος για να μπορέσουμε να μάθουμε να χρησιμοποιούμε τις πλατφόρμες και να κάνουμε μάθημα με αυτό τον τρόπο.» (Σ9)

10) Ένα βασικό ερώτημα που τέθηκε στους συνεντευξιαζόμενους, ήταν η δυνατότητα πραγματοποίησης διαφοροποιημένης διδασκαλίας στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες την περίοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Οι μισοί από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, ανέφεραν ότι ήταν πάρα πολύ δύσκολη η εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας μέσα από έναν υπολογιστή, ενώ υπήρξαν και εκπαιδευτικοί που ανέφεραν ότι δεν στάθηκε δυνατό να το καταφέρουν. Ένα βασικό πρόβλημα για τους εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής ήταν η αδυναμία να ασχολούνται ταυτόχρονα με τους μαθητές τους, ενώ σημαντικό ρόλο στην δυνατότητα εφαρμογής διαφοροποιημένης διδασκαλίας έπαιζε και το είδος και η βαρύτητα των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών που εμφάνιζαν οι μαθητές.

«Ήταν πολύ δύσκολη εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, γιατί τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με τα οποία δουλεύω δεν ήταν σε θέση καλά-καλά να συνδεθούν και διαχειριστούν τις συγκεκριμένες πλατφόρμες οπότε ήταν σχεδόν αδύνατη η εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας.» (Σ1)

«Ήταν πολύ δύσκολη εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Θεωρώ σημαντική την επαφή μαθητή η οποία δεν υπήρχε, πολλά παιδιά δεν ήταν σε θέση να συνεργαστούν για να προχωρήσουμε στην διδασκαλία» (Σ3)

«Εγώ κατάφερα να εφαρμόσω διαφοροποιημένη διδασκαλία με τα υπάρχοντα μέσα. Βέβαια θα πρέπει να αναφέρω ότι οι μαθητές στους οποίους απευθύνομαι δεν είναι παιδιά με αναπηρίες τέτοιες που θα εμπόδιζαν την διδασκαλία μέσω μιας εκπαιδευτικής πλατφόρμας.» (Σ5)

«Πρακτικά ήταν δύσκολο γιατί πολύς χρόνος χανόταν μέχρι να μαζευτούμε στο μάθημα και συχνά όταν ένας εκπαιδευτικός ασχολούταν με ένα παιδί τα υπόλοιπα παιδιά μπορεί να βαριόνταν. Ήταν δύσκολη η ταυτόχρονη ενασχόληση με όλα τα παιδιά.» (Σ7)

«Προσπάθησα, αλλά ήταν σαφώς πιο δύσκολο. Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θέλουν ιδιαίτερους χειρισμούς που δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθούν μέσα από έναν υπολογιστή.» (Σ9)

«Προσπαθήσαμε, ήταν πάρα πολύ δύσκολο, αν ήσουν απασχολημένος με κάποιους μαθητές οι άλλοι δεν είχαν τι να κάνουν, δεν υπήρχε η προσωπική επαφή και ήταν σαφώς πιο δύσκολο.» (Σ10)

6.1.3 Επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών

Ο τρίτος άξονας της ημιδομημένης συνέντευξης αφορά στο επίπεδο των γνώσεων, των δεξιοτήτων, καθώς και των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών, που επηρέασαν την ικανότητα τους να πραγματοποιήσουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

1) Στην ερώτηση κατά πόσον το επίπεδο των δεξιοτήτων τους στη χρήση νέων τεχνολογικών μέσων τους βοήθησε κατά τη μετάβαση στην επείγουσα εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι εκπαιδευτικοί οι οποίοι είχαν πιστοποίηση πρώτου ή δευτέρου επιπέδου στις ΤΠΕ αντιμετώπισαν λιγότερα προβλήματα από τους συναδέλφους τους που δεν είχαν.

«Νομίζω πως επειδή δεν ήμουν εξοικειωμένη στην χρήση νέων τεχνολογιών, δυσκολεύτηκα πάρα πολύ στο πως θα εφαρμόσω την εξ αποστάσεως εκπαίδευση»(Σ3)

«Πιστεύω πως επειδή δεν ήμουν εξοικειωμένη στη χρήση των υπολογιστών, δεν έχω κάποια πιστοποίηση στη χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων, θεωρώ ότι δυσκολεύτηκα ακόμη περισσότερο.»(Σ9)

« Σας είπα είμαι εκπαιδευτικός παλαιάς κοπής δεν έχω πολύ καλή σχέση με τις νέες τεχνολογίες, οπότε είχα μεγάλο πρόβλημα στην αρχή για να μπορέσω να ανταπεξέλθω» (Σ10).

Ιδιαίτερα οι εκπαιδευτικοί με πιστοποίηση δεύτερου επιπέδου στις ΤΠΕ εξοικειώθηκαν πιο εύκολα με τις πλατφόρμες τηλεεκπαίδευσης και προσαρμόστηκαν πολύ πιο εύκολα στην εξ αποστάσεως διδασκαλία.

«Πιστεύω ότι με βοήθησε πολύ» (Σ5)

«Ομολογώ πως έχω καλή σχέση με την τεχνολογία και μετά τις πρώτες δυσκολίες μπόρεσα να προσαρμοστώ και να εφαρμόσω την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.»(Σ7)

«Ναι, έχοντας επιμορφωθεί στις ΤΠΕ και έχοντας λάβει την αντίστοιχη πιστοποίηση του Β επιπέδου, δεν αντιμετώπισα ιδιαίτερα προβλήματα στο να εξοικειωθώ γρήγορα με τις πλατφόρμες και να τις χειρίζομαι αρκετά καλά.»(Σ8).

2) Στην ερώτηση, αν οι γνώσεις που είχαν αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τους βοήθησαν στην περίοδο της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στη διάρκεια της πανδημίας, όλοι οι συμμετέχοντες στην έρευνα απάντησαν ότι δεν

είχαν ιδιαίτερες γνώσεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ώστε να μπορέσουν να βοηθηθούν από αυτές.

«Δεν είχα γνώσεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το υλικό μου το διαμόρφωσα κάτω από πιεστικές και αγχωτικές συνθήκες για να μπορέσω να ανταποκριθώ στις απαιτήσεις.»(Σ2)

«Αρχικά δεν είχα άποψη και γνώσεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Γνώριζα ότι η τηλεργασία εφαρμόζεται σε κάποιους επαγγελματικούς τομείς αλλά νόμιζα πως ήταν αδύνατο να εφαρμοστεί στην εκπαίδευση.»(Σ6)

«Σας ανέφερα ότι είχα κάποιες γνώσεις στην τεχνολογία αλλά καμία σχέση με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Καμία γνώση για τις πλατφόρμες και καμία σχέση με τις εφαρμογές που έπρεπε να χρησιμοποιήσω για να κάνω μάθημα σε παιδιά ειδικής αγωγής.»(Σ7)

3)Τέλος, αναφορικά με τα γνωστικά αντικείμενα που θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, οι συμμετέχοντες στην έρευνα θεώρησαν απαραίτητη την εκπαίδευση στη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών. Απαραίτητη θεωρήθηκε επίσης η εκπαίδευση στις μεθόδους εφαρμογής διαφοροποιημένης διδασκαλίας από απόσταση, καθώς και στον τρόπο δημιουργίας ψηφιακού εκπαιδευτικού υλικού.

«[...]να εκπαιδευόμαστε πάρα πολύ καλά στην χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, στην χρήση των πλατφορμών που εξυπηρετούν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και στο πως μπορούμε να δουλέψουμε μέσα από τις πλατφόρμες αυτές με τα παιδιά με ιδιαιτερότητες, με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες»(Σ1)

«Θεωρώ βασική την εκπαίδευση στην χρήση των τεχνολογικών μέσων. Επίσης θα ήταν χρήσιμη η εκπαίδευση των διδασκόντων στον τρόπο που μπορούν να εφαρμόσουν διαφοροποιημένη διδασκαλία κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.»(Σ2)

«Θα ήταν χρήσιμη η επιμόρφωση στις διάφορες στρατηγικές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, τον τρόπο που θα πρέπει να οργανώνεται το ψηφιακό μάθημα. Θα μπορούσαμε να εκπαιδευτούμε επίσης στους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να δημιουργούμε δικό μας ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό.»(Σ3)

«Το βασικό για μένα είναι να διδαχθώ τις εφαρμογές εκείνες που θα με βοηθήσουν να εφαρμόσω διαφοροποιημένη διδασκαλία σε παιδιά ειδικής αγωγής, κεντρίζοντας παράλληλα το ενδιαφέρον τους»(Σ7)

«Χρήσιμο θα είναι να περιλαμβάνει πρώτα από όλα εκπαίδευση στην χρήση των υπολογιστών, να μάθουμε επίσης πώς να δημιουργούμε ψηφιακό υλικό μέσα από τις πλατφόρμες».(Σ9)

6.1.4 Μελλοντικές προτάσεις των συμμετεχόντων στην έρευνα

Στο τέλος της συνέντευξης ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αναφέρουν δικές τους προτάσεις για βελτίωση του συστήματος εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ειδικά για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Βασική πρόταση όλων των εκπαιδευτικών ήταν η δημιουργία πλατφορμών αποκλειστικά για παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Σύμφωνα με την άποψη των εκπαιδευτικών οι πλατφόρμες αυτές θα πρέπει να είναι προσιτές και εύκολα διαχειρίσιμες από παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, καθώς και ευχάριστες ώστε να κεντρίζουν το ενδιαφέρον των μαθητών

«Θα ήταν καλό να δημιουργηθούν πλατφόρμες προσαρμοσμένες στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Παράδειγμα αν υπάρχουν παιδιά με προβλήματα ακοής ή παιδιά με προβλήματα όρασης να υπάρχουν πλατφόρμες που να μπορούν εξυπηρετήσουν αυτά τα παιδιά. Επίσης θα πρέπει να εκπαιδευτούμε στο πως μπορούμε να κάνουμε μάθημα εξ αποστάσεως στα παιδιά με ειδικές καθώς και να εκπαιδευτούμε όλοι στην χρήση της τεχνολογίας για να μπορούμε να κάνουμε αποτελεσματικά το μάθημα.»(Σ1)

«Γνώμη μου είναι να δημιουργηθεί μια πλατφόρμα (ή να προστεθεί στις ήδη υπάρχουσες) κάποια εφαρμογή που θα κάνει το μάθημα πιο εύκολο και πιο ελκυστικό για τα παιδικά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ένας έξυπνος τρόπος

ώστε να μην κουράζονται τα παιδιά με προβλήματα όρασης ή ακοής. Η τεχνολογία έχει φτάσει σε τέτοιο επίπεδο εξέλιξης που σίγουρα οι ειδικοί μπορούν να βρουν τρόπους ώστε το υλικό που υπάρχει γι' αυτά τα παιδιά να μπορεί να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς στις αντίστοιχες πλατφόρμες». (Σ6)

« Θα χρειαστώ εφαρμογές για παιδιά με νοητική υστέρηση, για παιδιά τυφλά, για παιδιά με προβλήματα ακοής, για παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές. Η ειδική αγωγή είναι ένας τομέας εκπαίδευσης που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, γι' αυτό και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση να μην μπορεί να δώσει πολλές δυνατότητες στα παιδιά αυτά, αλλά πρέπει να γίνει με πολλή προσοχή και με κατάλληλα επιλεγμένο εκπαιδευτικό υλικό. »(Σ7)

«Νομίζω ότι θα έπρεπε να υπάρχουν πλατφόρμες που να απευθύνονται αποκλειστικά στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, να τους δίνουν κίνητρα για να παρακολουθήσουν το μάθημα, να είναι πιο ευχάριστες για αυτούς τους μαθητές οπότε να είναι πιο εύκολο να μπορέσεις να πραγματοποιήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευση με παιδιά που εμφανίζουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες». (Σ9)

«Νομίζω να υπάρχουν πλατφόρμες που να εξυπηρετούν αποκλειστικά τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, να είναι πιο προσιτές για αυτά τα παιδιά και πιο εύκολα διαχειρίσιμες». (Σ10)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 7^ο ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ. ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΟΙ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

7.1 Συμπεράσματα της έρευνας

Η πρόσφατη πανδημία covid 19 άλλαξε τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων σε όλο τον κόσμο. Οι εκπαιδευτικές βαθμίδες, σε όλες τις χώρες, υποχρεώθηκαν να μεταφέρουν την μαθησιακή διαδικασία έξω από τον παραδοσιακό της χώρο, προκειμένου να περιοριστεί ή διασπορά του ιού.

Στο πλαίσιο αυτό, στις 14/03/2020, η ελληνική κυβέρνηση αποφάσισε το προσωρινό κλείσιμο όλων των εκπαιδευτικών ιδρυμάτων. Οι εκπαιδευτικοί, προκειμένου να συνεχιστεί η εκπαιδευτική διαδικασία, αναγκάστηκαν να καταφύγουν στην χρησιμοποίηση διαδικτυακών τεχνολογιών και να παρέχουν εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Όμως, λόγω των συνθηκών, οι αλλαγές στην εκπαιδευτική διαδικασία έγιναν σε πάρα πολύ μικρό χρονικό διάστημα οπότε οι εκπαιδευτικοί δεν είχαν περιθώρια για προετοιμασία και προσαρμογή. Έτσι, το κλείσιμο των σχολικών μονάδων δεν συνδυάστηκε με επιμόρφωση των εκπαιδευτικών για την πραγματοποίηση διαδικτυακής εκπαίδευσης, με αποτέλεσμα στα αρχικά στάδια της διαδικασίας οι εκπαιδευτικοί να αντιμετωπίσουν αρκετά προβλήματα και δυσκολίες.

Σκοπός λοιπόν της συγκεκριμένης μελέτης υπήρξε η διερεύνηση των απόψεων των εκπαιδευτικών ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης αναφορικά με την ετοιμότητά τους για εξ αποστάσεως εκπαίδευση, τις προκλήσεις που αντιμετώπισαν καθώς και τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν για την αντιμετώπιση μιας πιθανής κρίσης στο μέλλον, ώστε να είμαστε έτοιμοι να παρέχουμε εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην μετά covid εποχή.

Ενώ η εξ αποστάσεως εκπαίδευση αποτελεί μια εκπαιδευτική προσέγγιση με δική της θεωρητική υποδομή και στρατηγικές, οι συνεντευξιαζόμενοι είχαν ελάχιστη εμπειρία από αυτό το είδος της εκπαίδευσης, κάτι που τους έκανε να την θεωρούν μόνο σαν συμπληρωματική της δια ζώσης διδασκαλίας.

Το δείγμα της έρευνας απαρτίζεται από εκπαιδευτικούς οι οποίοι είχαν ελάχιστη εμπειρία στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση και τα εργαλεία της, μέχρι την εποχή της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας. Οι εκπαιδευτικοί αυτοί αναγκάστηκαν να εφαρμόσουν άμεσα μια αυτοδύναμη εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αντιμετωπίζοντας

πολλά προβλήματα. Το γεγονός αυτό οδήγησε πολλούς από αυτούς να αποκτήσουν μια αρνητική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Από τους συμμετέχοντες στην έρευνα οι 6 έχουν αρνητική άποψη για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, κυρίως γιατί θεωρούν ότι χάνεται η προσωπική επαφή με τους μαθητές τους. Η θετική άποψη των υπόλοιπων τεσσάρων εκπαιδευτικών, στηρίζεται στο γεγονός ότι ο συγκεκριμένος τύπος εκπαίδευσης θα μπορούσε να δώσει λύσεις σε περιπτώσεις στις οποίες οι μαθητές δεν μπορούν να παρακολουθήσουν τα δια ζώσης μαθήματα, λόγω προβλημάτων υγείας ή λόγω διαμονής τους σε δυσπρόσιτες περιοχές.

Τα εμπόδια που κλήθηκαν να αντιμετωπίσουν οι εκπαιδευτικοί κατά την αναστολή της λειτουργίας των σχολικών μονάδων αφορούσαν στον συντονισμό των εμπλεκόμενων μερών, στην αδυναμία, πολλές φορές, των γονέων να συνδράμουν τα παιδιά τους στην εκπαιδευτική διαδικασία, στην έλλειψη τεχνολογικών υποδομών και γνώσεων στο χειρισμό των υπολογιστών από μέρος των μαθητών και των εκπαιδευτικών.

Ο ψηφιακός γραμματισμός για την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης περιλαμβάνει τη χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, την εκμάθηση λογισμικών και την εκμάθηση των χρησιμοποιούμενων πλατφορμών. Η πλειοψηφία του δείγματος εμφάνιζε επαρκείς ψηφιακές δεξιότητες, με εξαίρεση 3 από τους συμμετέχοντες στην έρευνα, οι οποίοι είχαν χαμηλό επίπεδο τεχνολογικών δεξιοτήτων.

Ενώ όμως το επίπεδο των δεξιοτήτων όσον αφορά στη χρήση τεχνολογικών μέσων δεν επηρέασε ιδιαίτερα τους εκπαιδευτικούς κατά την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, υπήρχαν σημαντικά ζητήματα τεχνολογίας όπως συνδεσιμότητα και ταχύτητα του διαδικτύου ιδίως στο αρχικό διάστημα .

Η έλλειψη επαρκούς εξοπλισμού από την πλευρά των μαθητών επηρέασε, επίσης, την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Αντιλαμβανόμαστε λοιπόν ότι το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εκπαιδευτική διαδικασία σε σημαντικό βαθμό, καθώς οι μαθητές που βρίσκονται σε χαμηλά οικονομικά στρώματα δεν έχουν τους πόρους αλλά και τον απαραίτητο χώρο στην οικία τους για εξ αποστάσεως εκπαίδευση .

Αναφορικά με την παροχή βοήθειας και υποστήριξης για τη μετάβαση από τη διαζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία από την διοίκηση του σχολείου, οι απαντήσεις διαφέρουν. Κάποιοι εκπαιδευτικοί ανέφεραν την έλλειψη ουσιαστικής βοήθειας και καθοδήγησης, ενώ άλλοι αναφέρθηκαν με πολύ θερμά λόγια στη διεύθυνση του

σχολείου. Όλοι οι συνεντευξιαζόμενοι όμως, ανέφεραν πόσο σημαντική υπήρξε η τεχνολογική καθώς και η ψυχολογική υποστήριξη που έλαβαν από συναδέλφους .

Όσον αφορά το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, όλοι οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν την έλλειψη ουσιαστικής υποστήριξης και βοήθεια εκτός από την σχετική ενημέρωση μέσω εγκυκλίων η οποία δεν διευκόλυνε τους εκπαιδευτικούς .Θα περίμενε κανείς το Υπουργείο Παιδείας να καταφέρει να διαχειριστεί καλύτερα τις ανάγκες που προέκυψαν κατά την εφαρμογή της τηλεεκπαίδευσης, τόσο μέσα από διάλογο με τα ενδιαφερόμενα μέρη όσο και στο πλαίσιο καλών πρακτικών που εφαρμόστηκαν σε χώρες του εξωτερικού, κάτι τέτοιο όμως δεν έγινε.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, οι ιδιαιτερότητες των μαθητών ειδικής αγωγής δεν τους έδιναν τη δυνατότητα χειρισμού τεχνολογικών μέσων και χρειάστηκε η συνδρομή των γονέων. Αρκετοί γονείς, σύμφωνα με τα υποκείμενα της έρευνας, ανταποκρίθηκαν σε μεγάλο βαθμό στην βάση των γνώσεων και των ικανοτήτων τους, ενώ υπήρξαν και περιπτώσεις γονέων που αδυνατούσαν να βοηθήσουν λόγω έλλειψης γνώσεων ή απουσίας στην εργασία τους.

Η διάθεση για τη συμμετοχή των μαθητών στα εξ αποστάσεως μαθήματα φαίνεται να παρουσίασε επίσης προβλήματα, τα οποία οφείλονται κυρίως σε κούραση των παιδιών και σε έλλειψη υποστήριξης από εργαζόμενους ή από γονείς οι οποίοι δεν γνώριζαν. Βεβαίως δεν πρέπει να ξεχνάμε τις ιδιαιτερότητες των παιδιών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες τα οποία επωφελούνται περισσότερο από τη φυσική παρουσία και τη δια ζώσης διδασκαλία και έχουν ανάγκη από χειρισμούς και δραστηριότητες που να ενισχύουν την όρεξη τους για συμμετοχή στο μάθημα, κάτι που δεν ήταν εύκολο να γίνει στην περίπτωση της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Αναφορικά με την επάρκεια των γνώσεων τους για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση , οι εκπαιδευτικοί τόνισαν ότι δεν ήταν ενήμεροι και έπρεπε να προβούν στην αναζήτηση πληροφοριών κάτι που αρχικά δημιούργησε άγχος και ανασφάλεια. Επίσης, διαπιστώθηκαν προβλήματα στην χρήση των πλατφορμών κυρίως σε επίπεδο τρόπου λειτουργίας και σε επίπεδο τρόπων δημιουργίας υλικού σε ψηφιακή μορφή. Τα εμπόδια αυτά αντιμετωπίστηκαν κυρίως με επιπλέον εργασία από τους εκπαιδευτικούς, ανάγνωση οδηγιών και αυτοεκπαίδευση.

Παράλληλα, και με δεδομένο πως τα υποκείμενα της έρευνας είναι εκπαιδευτικοί ειδικής αγωγής, θα πρέπει να αναφερθούμε στην δυσκολία πραγματοποίησης διαφοροποιημένης διδασκαλίας κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Όλοι οι συμμετέχοντες ανέφεραν ότι υπήρξαν πολλές δυσκολίες στην εφαρμογή

διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Η μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί ήταν αδυναμία αξιολόγησης της προόδου των μαθητών τους. Κατά τη διάρκεια της κανονικής λειτουργίας των σχολικών μονάδων, η συλλογή δεδομένων αναφορικά με την πρόοδο των μαθητών είναι απαραίτητη για την αξιολόγηση των αναγκών του μαθητή και την πραγματοποίηση αλλαγών στο εξατομικευμένο πρόγραμμα σπουδών. Κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως διδασκαλίας, η συλλογή πληροφοριών που θα επιτρέψουν τον προσδιορισμό των νέων αναγκών των μαθητών είναι πιο δύσκολη. Οι εκπαιδευτικοί θα πρέπει να εξετάσουν νέους τρόπους συνεργασίας με τους γονείς για να παρακολουθούν την ανταπόκριση του μαθητή και να αξιολογήσουν την αποτελεσματικότητα της παροχής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στο πλαίσιο της ειδικής αγωγής.

7.2 Περιορισμοί και προτάσεις της έρευνας

Φυσικός περιορισμός της έρευνας ήταν ο μικρός αριθμός του δείγματος. Η έρευνα πραγματοποιήθηκε σε δέκα εκπαιδευτικούς ειδικής αγωγής δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που υπηρετούν σε σχολικές μονάδες στο νησί της Ρόδου.

Χρήσιμη θα ήταν η πραγματοποίηση της μελέτης σε μεγαλύτερο δείγμα, καθώς και σε εκπαιδευτικούς πρωτοβάθμιας και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε πανελλαδική κλίμακα.

Επίσης, θα μπορούσε να γίνει μία μελέτη ανά ειδικότητα των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και μια έρευνα αναφορικά με τις μορφές (σύγχρονη και ασύγχρονη) της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Παράλληλα, προτείνεται η μελέτη των απόψεων των γονέων μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ενώ χρήσιμη θα ήταν και η ιχνηλάτηση των απόψεων των μαθητών σχετικά με τις προκλήσεις και τα οφέλη της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Από την παρούσα έρευνα διαπιστώθηκαν τα προβλήματα με τα οποία ήρθαν αντιμέτωποι οι εκπαιδευτικοί κατά την επείγουσα εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Διαφάνηκε η ανάγκη των εκπαιδευτικών για την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων σε όλα τα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας καθώς και η ανάγκη για ένα πρόγραμμα που να τους επιμορφώνει στην οργάνωση ψηφιακών μαθημάτων, καθώς και στη διαχείριση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Κρίνεται, λοιπόν, απαραίτητη η λειτουργία επιμορφωτικών προγραμμάτων, όπου θα γίνεται κατάρτιση των εκπαιδευτικών στη χρήση των πλατφορμών και στους τρόπους με τους οποίους θα μπορούν να δημιουργούν και να διαμοιράζουν ψηφιακό διδακτικό υλικό. Στο σχεδιασμό του υλικού θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, με δημιουργία ειδικών λογισμικών για παιδιά με ιδιαιτερότητες.

Χρήσιμη θα ήταν και η αναβάθμιση των τεχνολογικών υποδομών, καθώς και η διερεύνηση των αναγκών των μαθητών σε επίπεδο επαρκούς εξοπλισμού ώστε να μην παρατηρούνται προβλήματα προσβασιμότητας και εκπαιδευτικών ανισοτήτων.

Προτείνεται, τέλος, η δημιουργία δικτύων συνεργασίας και ανταλλαγής εμπειριών και καλών πρακτικών με εκπαιδευτικούς, σχολεία και φορείς από άλλα κράτη της Ευρωπαϊκής Ένωσης .

Γενικότερα, θα πρέπει να αναφέρουμε ότι μια χώρα με τη γεωγραφική μορφολογία που έχει η Ελλάδα, με πολλά δυσπρόσιτα νησιά και ορεινές περιοχές, θα μπορούσε να ωφεληθεί ιδιαίτερα από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση επιτρέποντας στους μαθητές να μην αποκλείονται από την εκπαίδευση λόγω γεωγραφικών ιδιαιτεροτήτων. Η χρονική συγκυρία είναι ιδανική αφού φανερώθηκαν νέες ευκαιρίες κατά την εποχή της πανδημίας και πιθανόν να είμαστε πιο έτοιμοι από ποτέ για την αποτελεσματική εφαρμογή σχολικής εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ,εφόσον χρειάζεται. Ωστόσο οι συνθήκες δεν θα είναι ιδανικές για πάντα, αφού η εμπειρία θα ξεχαστεί και γνώσεις θα χαθούν αν σταματήσουν να εφαρμόζονται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΔΙΕΘΝΗΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Adedoyin, O. B., & Soykan, E. (2020). Covid-19 pandemic and online learning: the challenges and opportunities. *Interactive Learning Environments*, 1–13. <https://doi.org/10.1080/10494820.2020.1813180>
- Anderson, T., & Dron, J. (2011). Three generations of distance education pedagogy. *International Review of Research in Open and Distance Learning*, 12(3), 80–97. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v12i3.890>
- Bacsich, P. (2012) *Alternative Models of Education Delivery*. Moscow: the UNESCO Institute.
- Boin, A., & Hart, P. T. (2007). The crisis approach. In H. Rodriguez, H., E. Quarantelli, & R. Dynes (eds.), *Handbook of disaster research*. New York, NY: Springer. pp. 42-54.
- Bojović, Ž., Bojović, P. D., Vujošević, D., & Suh, J. (2020). Education in times of crisis: Rapid transition to distance learning. *Computer Applications in Engineering Education*, 28(6), 1467-1489. DOI: <https://doi.org/10.1002/cae.22318>
- Bourouiba, L. (2020). Turbulent Gas Clouds and Respiratory Pathogen Emissions: Potential Implications for Reducing Transmission of COVID-19. *JAMA - Journal of the American Medical Association*, 323(18), 1837–1838. <https://doi.org/10.1001/jama.2020.4756>
- Bozkurt, A., & Sharma, R. C. (2020). Emergency remote teaching in a time of global crisis due to Coronavirus pandemic. *Asian Journal of Distance Education*, 15(1).
- Cavanaugh, C. S., Barbour, M. K., & Clark, T. (2009). Research and practice in K-12 online learning: A review of open access literature. *The International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 10(1). DOI <https://doi.org/10.19173/irrodl.v10i1.607>
- Chen, W. C., Huang, A. S., Chuang, J. H., Chiu, C. C., & Kuo, H. S. (2011). Social and economic impact of school closure resulting from pandemic influenza A/H1N1. *Journal of Infection*, 62(3), 200-203. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jinf.2011.01.007>

- Creswell, J. W. (2016). *Η έρευνα στην εκπαίδευση: Σχεδιασμός, διεξαγωγή και αξιολόγηση της ποσοτικής και ποιοτικής έρευνας* (μτφ. Ν. Κουβαράκου). Αθήνα: Έλλην. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 2008).
- Di Pietro, G., Biagi, F., Dinis Mota Da Costa, P., Karpinski, Z. and Mazza, J., (2020). *The likely impact of COVID-19 on education: Reflections based on the existing literature and recent international datasets*, EUR 30275 EN, Publications Office of the European Union, Luxembourg, ISBN 978-92-76-19937-3 (online), doi:10.2760/126686 (online), JRC121071. Ανακτήθηκε στις 5/2/2022 από την διεύθυνση: <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/likely-impact-covid-19-education-reflections-based-existing-literature-and-recent-international>
- European Commission, (2019). 2nd survey of schools: ICT in Education. Norway Country Report. Publications Office of the European Union.
- Feldman, J. (n.d.). To Grade or Not to Grade? Ανακτήθηκε 13/3/2022, από τη διεύθυνση: <https://filecabinetdublin.eschoolview.com/6D88CF03-93EE-4E59-B267-B73AA2456ED7/ToGradeorNottoGradearticle.pdf>
- Ferri, F., Grifoni, P., & Guzzo, T. (2020). Online learning and emergency remote teaching: Opportunities and challenges in emergency situations. *Societies*, 10(4), 86. DOI: <https://doi.org/10.3390/soc10040086>
- Foti, P. (2020). Research in distance learning in Greek kindergarten schools during the crisis of COVID19: Possibilities, dilemmas, limitations. *European Journal of Open Education and E-learning Studies*, 5(1), 19–40. DOI: <http://dx.doi.org/10.46827/ejoe.v5i1.3080>
- Frederick, J. K., Raabe, G. R., Rogers, V. R., & Pizzica, J. (2020). *Advocacy, Collaboration, and Intervention: A Model of Distance Special Education Support Services amidst COVID-19*. Ανακτήθηκε 15/3/2022, από τη διεύθυνση: <https://psyarxiv.com/q362v>
- Gargiulo, R. (2012). *Special Education in Contemporary Society. An Introduction to Exceptionality*. USA: Thomson Learning. Ανακτήθηκε στις 5/3/2022 από την διεύθυνση: [https://www.scirp.org/\(S\(351jmbntvnsjt1aadkposzje\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1268369](https://www.scirp.org/(S(351jmbntvnsjt1aadkposzje))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=1268369)

- Garrison, D., Anderson, T. (2003). *E- Learning in the 21st Century. A framework For Research and Practice*, New York: Ratlenge.
- Heward, W.L. (2009). *Exceptional Children. An Introduction to Special Education*. Pearson Education, NJ. Ανακτήθηκε στις 13/2/2022 από την διεύθυνση: [https://www.scirp.org/\(S\(i43dyn45teexjx455qlt3d2q\)\)/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=2435683](https://www.scirp.org/(S(i43dyn45teexjx455qlt3d2q))/reference/ReferencesPapers.aspx?ReferenceID=2435683)
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T., & Bond, A. (2020). The difference between emergency remote teaching and online learning. *Educause Review* Ανακτήθηκε στις 17/3/2022 από: <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>
- Holmberg, B. (2008). *The Evolution, Principles and Practices of Distance Education*. Oldenburg: Carl von Ossietzky University of Oldenburg, Center for Lifelong Learning (C3L)
- Horton, W. (2000). *Designing Web-Based Training: How to Teach Anyone Anything Anywhere Anytime*. New York: Wiley.
- Kaden, U. (2020). Covid-19 school closure-related changes to the professional life of a k–12 teacher. *Education Sciences*, 10(6), 1–13. <https://doi.org/10.3390/educsci10060165>
- Kassandrinou, A., Angelaki, C., & Mavroidis, I. (2014). Transactional distance among open university students: How does it affect the learning process? *European Journal of Open, Distance and ELearning*, 17(1), 26-42. <https://doi.org/10.2478/eurodl-2014-0002>
- Kennedy, C. & Horn, E. (2004). *Including Students with Severe Disabilities*
- Kiryakova, G. (2009). Review of distance education. *Trakia Journal of Sciences*, 7(3), 29-34.
- Korkmaz, G., & Toraman, Ç. (2020). Are We Ready for the Post-COVID-19 Educational Practice? An Investigation into What Educators Think as to Online Learning. *International Journal of Technology in Education and Science*, 4(4), 293–309. <https://doi.org/10.46328/ijtes.v4i4.110>
- Lapada, A. A., Miguel, F. F., Robledo, D. A. R., & Alam, Z. F. (2020). Teachers' Covid-19 Awareness, Distance Learning Education Experiences and Perceptions towards Institutional Readiness and Challenges. *International*

Journal of Learning, Teaching and Educational Research, 19(6), 127–144.

<https://doi.org/10.26803/ijlter.19.6.8>

- Letzel, V., Pozas, M., & Schneider, C. (2020). Energetic Students, Stressed Parents, and Nervous Teachers: A Comprehensive Exploration of Inclusive Homeschooling During the COVID-19 Crisis. *Open Education Studies*, 2(1), 159–170. <https://doi.org/10.1515/edu-2020-0122>
- Liodakis, G., Kalogiannakis, M., Psarros, M., & Vassilakis, K. (2005). Building E-services for Learning and Teaching by the Exploitation of an LMS System. *WSEAS Transactions on Circuits and Systems*, 4(9), 792–798.
- McClain - Nhlapo, C., Singh, R. K., Martin, A., Alasuutari, H., Baboo, N., Cameron, S. Tucker, M. (2020). *Pivoting to Inclusion: Leveraging Lessons from the COVID-19 Crisis for Learners with Disabilities*. *Other Education Study*. Washington, DC: World Bank Group.
- Moreno, G. L., Juan, M. (2020) "Schools' readiness for digital learning in the eyes of principals. An analysis from PISA 2018 and its implications on the COVID19 crisis response," Conference: World Bank Blog, April 2020.
- Morens, D. M., Folkers, G. K., & Fauci, A. S. (2009). What is a pandemic? *Journal of Infectious Diseases*, 200 (7), 1018-1021. DOI: <https://doi.org/10.1086/644537>
- Nola, M., Morović, A., Dotlić, S., Dominis, M., Jukić, S., & Damjanov, I. (2005). Croatian implementation of a computer-based teaching program from the University of Kansas, USA. *Croatian Medical Journal*, 46, 343–347.
- OECD (2020). Combatting COVID-19's effect on children. Ανακτήθηκε στις 7/2/2022 από την διεύθυνση: <http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/combating-covid-19-s-effect-on-children2e1f3b2f/>
- Papazoglou, A., & Koutouzis, M. (2020). Responding to crisis: *Greek education Renovated*. Ανακτήθηκε στις 12/2/2022 από την διεύθυνση: <https://www.digitalcultureandeducation.com/reflections-on-covid19/greek-educationrenovated>
- Parmigiani, D., Benigno, V., Giusto, M., Silvaggio, C., & Sperandio, S. (2020). E-inclusion: online special education in Italy during the Covid-19 pandemic. *Technology, Pedagogy* <https://doi.org/10.1080/1475939X.2020.1856714>

- Sanders, I. (2006) “Differentiation in Practice: responding to the needs of all pupils: *Education Research* (pp 127 – 137).
- Saykılı, A. (2018). Distance education: Definitions, generations, key concepts and future directions. *International Journal of Contemporary Educational Research*, 5(1), 2-17.
- Schleicher, A. (2020). Education disrupted - education built. Spotlight: Quality education for all during Covid-19 crisis. OECD/Hundred Research Report. Ανακτήθηκε στις 4/3/2022 από την διεύθυνση: https://hundredcdn.s3.amazonaws.com/uploads/report/file/15/hundred_spotlight_covid-19_digital.pdf
- Seage, S. J., & Türegün, M. (2020). The effects of blended learning on STEM achievement of elementary school students. *International Journal of Research in Education and Science (IJRES)*, 6(1), 133–140.
- Siemens, G. (2004). Connectivism: A Learning Theory for the Digital Age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2.
- Siemens, G., & Downes, S. (2010). *Connectivism and Connective Knowledge*. Retrieved from https://www.downes.ca/files/books/Connective_Knowledge-19May2012.pdf
- Simonson, M. (2003). A definition of the field. *Quarterly Review of Distance Education*.
- Solokova, N., Pylkin, A., Stroganova, O., & Antonian, K. (2018). The pros and cons of distance learning [Paper presentation]. 18th Professional Culture of the Specialist of the Future, *The European Proceedings of Social & Behavioural Sciences*. <https://dx.doi.org/10.15405/epsbs.2018.12.02.157>
- Telli Yamamoto, G., & Altun, D. (2020). The coronavirus and rising of online education. *Journal of University Research*, 3(1), 25–34.
- Tomlinson, C. A. (2005). "Grading and differentiation: Paradox or good practice?" *Theory into Practice*, pp. 188-200, 2005.
- Trust, T., Krutka, D. G., & Carpenter, J. P. (2016). “Together we are better”: Professional learning networks for teachers. *Computers & Education*, 102, 15–34. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.06.007>

- Tsekeris, C., & Zeri, P. (2020). Κράτος, κοινωνία και μέσα επικοινωνίας στην εποχή του κορωνοϊού. *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*. 154, 109–128. <https://doi.org/10.12681/grsr.24518>
- UNESCO (2020). 10 recommendations to ensure that learning remains uninterrupted. Διαθέσιμο στο: <https://en.unesco.org/news/covid-19-10-recommendations-plan-distance-learning-solutions>
- UNESCO. (2020). Supporting Teachers and Education Personnel during Times of Crisis. In UNESCO COVID-19 *Education Response Education Sector issue notes*. <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000373338/PDF/373338eng.pdf.multi>
- UNESCO (2020a). COVID-19 education response. Ανακτήθηκε από τη διεύθυνση <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse/globalcoalition>
- UNICEF (2020). UNICEF and Microsoft launch global learning platform to help address COVID-19 education crisis. <https://www.unicef.org/press-releases/unicef-and-microsoft-launch-global-learning-platfor-help-address-covid-19-education>
- Verma, G. K. & Mallick, K. (2004). *Εκπαιδευτική Έρευνα. Θεωρητικές προσεγγίσεις και τεχνικές*. Αθήνα.
- WHO (2020). Coronavirus disease 2019 (COVID-19) Situation Report. https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019?gclid=Cj0KCQiAx9mABhD0ARIsAEfpavRLpSys-jxlddbOLOQP3QfNpTbMcPUEwLOgX4H_1RIItgu0XEgaJ0YaAqZjEALw_wcB
- WHO (2020). Coronavirus disease (COVID-19) Pandemic. World Health Organization. <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>
- Zhang, Z. (2004). "Student Achievement in Online Distance Education Compared to Face-to-Face Education," *European Journal of Open, Distance and E-Learning*.
- Zhao, Y. (2020). Tofu Is Not Cheese: Rethinking Education Amid the COVID-19 Pandemic. *ECNU Review of Education*, 3(2), 189–203. Ανακτήθηκε από τη διεύθυνση <https://doi.org/10.1177/2096531120928082>

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Αγαλιώτης, Ι. (2008). *Υποστήριξη μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ή προβλήματα συμπεριφοράς*, Θεσσαλονίκη: Πανεπιστήμιο Μακεδονίας.
- Αναστασιάδης, Π. (2006). *Περιβάλλοντα μάθησης στο Διαδίκτυο και εκπαίδευση από απόσταση*. Αθήνα: Προπομπός.
- Αναστασιάδης Θ., Μανούσου Ε. (2017). Η συμβολή των νέων τεχνολογιών στην επιμόρφωση και επαγγελματική ανάπτυξη των εκπαιδευτικών: ζητήματα ανάπτυξης και οργάνωσης 9th International Conference in Open & Distance Learning. Athens.
- Αναστασιάδης, Π. (2020). Η σχολική Εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εποχή του κορονοϊού COVID-19: το παράδειγμα της Ελλάδας και η πρόκληση της μετάβασης στο «Ανοιχτό σχολείο της διερευνητικής μάθησης, της συνεργατικής δημιουργικότητας και της κοινωνικής αλληλεγγύης». *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 16 (2), 20-48. DOI: <https://doi.org/10.12681/jode.25506>
- Βασάλα, Π. (2005). *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Παιδαγωγικές και τεχνολογικές*. Πάτρα: ΕΑΠ.
- Βρασίδης, Χ., Ζεμπύλας, Μ. & Πέτρου, Α. (2005). Σύγχρονα παιδαγωγικά μοντέλα και ο ρόλος της εκπαιδευτικής τεχνολογίας. Στο Σ. Ρετάλης (επιμ). *Οι προηγούμενες τεχνολογίες διαδικτύου στην υπηρεσία της μάθησης* (σελ. 35 – 58). Αθήνα: Εκδόσεις Καστανιώτη.
- Γιαγλή, Σ., Γιαγλής, Γ., & Κουτσούμπα, Μ. (2010). Αυτονομία στη μάθηση στο πλαίσιο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 6(1,2), 92-105.
- Δημητριάδης, Σ., Ν. (2014). *Θεωρίες Μάθησης & Εκπαιδευτικό Λογισμικό*. Θεσσαλονίκη: Εκδόσεις ΤΖΙΟΛΑ.
- Εφόπουλος, Β., Δανιηλίδου, Ε., Κουτσουκώστα, Β. & Σταγιόπουλος, Π. (2014). *Η αξιοποίηση εκπαιδευτικών λογισμικών στην Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση. Γνώσεις και απόψεις εκπαιδευτικών*. 8ο Πανελλήνιο Συνέδριο καθηγητών Πληροφορικής.

- Ζώνιου - Σιδέρη, Α. (2011). *Σύγχρονες ενταξιακές προσεγγίσεις* (Τόμος Α'). Αθήνα: Πεδίο.
- Ηλιάδου, Χ., & Αναστασιάδης, Π. (2010). Επικοινωνία Καθηγητή –Συμβούλου και φοιτητών στις Σπουδές από απόσταση: Απόψεις φοιτητών στο πλαίσιο της Θ.Ε.ΕΚΠ65 του Ε.Α.Π. Ανοικτή Εκπαίδευση: *Το Περιοδικό Για Την Ανοικτή Και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση Και Την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 6(1,2), 29–45. <https://doi.org/https://doi.org/10.12681/jode.9751>
- Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής & Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, (2020). *Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στη μεθοδολογία της εκπαίδευσης από απόσταση*. Ανακτήθηκε 18 Ιανουαρίου 2022 από: <https://learn.eap.gr/course/view.php?id=438>
- Ίσαρη, Φ., & Πουρκός Μ. (2015). *Ποιοτική μεθοδολογία έρευνας*. Αθήνα: ΣΕΑΒ.
- Καραγεώργος, Δ. Α. (2002). *Μεθοδολογία έρευνας στις επιστήμες της αγωγής : Μια διδακτική προσέγγιση*. Αθήνα: Σαββάλας.
- Καρτσιώτης, Θ., & Καρατάσιος, Γ. (2008). Η διδακτική αξιοποίηση των ΤΠΕ στην Εκπαίδευση. *1ο Πανελλήνιο Συνέδριο Ημαθίας Για Το Ψηφιακό Υλικό Για Την Υποστήριξη Του Παιδαγωγικού Έργου Των Εκπαιδευτικών*, 16–25. Νάουσα.
- Κεδράκα, Κ.(2008). Μεθοδολογία λήψης συνέντευξης. Ανακτήθηκε 20/1/2022, από τη διεύθυνση: <http://www.adulteduc.gr/>
- Κόμης, Β. (2004). *Εισαγωγή στις Εκπαιδευτικές Εφαρμογές των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και των Επικοινωνιών*. Αθήνα: Εκδόσεις Νέων Τεχνολογιών.
- Κουτσελίνη, Μ. (2008). *Εφαρμογή της διαφοροποίησης της διδασκαλίας στις τάξεις μικτής ικανότητας: Προϋποθέσεις και θέματα προς συζήτηση*. Παγκύπριο Συνέδριο Παιδαγωγικής Εταιρίας Κύπρου.
- Λιοναράκης, Α. (2006). Η θεωρία της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και η πολυπλοκότητα της πολυμορφικής της διάστασης. Στο Α. Λιοναράκης (Επιμ.), *Ανοικτή και εξ αποστάσεως εκπαίδευση- Στοιχεία θεωρίας και πράξης*, 11-41, Αθήνα: Προπομπός.
- Μιμίνου, Α. (2013). *"Σχολική εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταγραφή."* Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση.
- Μιμίνου, Α., & Σπανακά, Α. (2016). Σχολική Εξ αποστάσεως εκπαίδευση: Καταγραφή και συζήτηση μιας βιβλιογραφικής επισκόπησης. Ανακοίνωση στο

7ο Διεθνές Συνέδριο για την Ανοικτή & Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση, Αθήνα.
DOI: <http://dx.doi.org/10.12681/icodl.580>

- Μπουζάκης, Σ. (2003). Προς μια κοινωνία της γνώσης και των πληροφοριών: Προκλήσεις για την εκπαίδευση. Στο Φώκιαλη, Π., Τριηράρχη - HermannB. & Καϊλα, Μ. (επιμ.) Θεματικές Επιμόρφωσης και Μετεκπαίδευσης Εκπαιδευτικών. Αθήνα: Ατραπός.
- Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 2020. Ταχύρρυθμο επιμορφωτικό πρόγραμμα για εκπαιδευτικούς στην Εξ αποστάσεως σχολική εκπαίδευση. Ανακτήθηκε 18/1/2022 από: <https://elearn.aegean.gr/>
- Παρασκευοπούλου-Κόλλια, Ε-Α. (2020). Μεθοδολογία ποιοτικής έρευνας: συνεντεύξεις και συνεντεύξεις μέσω διαδικτύου. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 15(2), 24-37.
- Πατσός, Χ. (2015). Βασικές αρχές και μέθοδοι διερεύνησης των επιμορφωτικών αναγκών των εκπαιδευτικών από τους Σχολικούς Συμβούλους Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης. *Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών-Επιστημονικών Θεμάτων*, (7), σ.σ.. 36-51
- Πιερράτος, Θ., Κολτσάκης, Ε., & Πολάτογλου, Χ. (2007). Πλεονεκτήματα και μειονεκτήματα της χρήσης των Τ.Π.Ε. στις σχολικές δραστηριότητες. *4ο Συνέδριο ΤΠΕ Σύρου «Τ.Π.Ε. Στην Εκπαίδευση»*. Σύρος. Ανακτήθηκε από τη διεύθυνση: <https://e-diktyo.eu/4ο-συνέδριο-τπε-σύρου/>
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2011) (Επ.). *Σύγχρονη Θεωρία και Πράξη στην Ειδική Αγωγή*. Αθήνα: Λυχνία.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2012). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δυνατότητες*. Αθήνα: Αυτοέκδοση.
- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2017). *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές ανάγκες και δεξιότητες*. Αθήνα: Διάδραση.
- Σκουλαρίδου, Ε., & Μαυροειδής, Η. (2016). Συμπληρωματική σχολική Εξ αποστάσεως εκπαίδευση με χρήση μαθησιακών αντικειμένων από το πανελλήνιο αποθετήριο μαθησιακών αντικειμένων-φωτόδεντρο. *Ανοικτή Εκπαίδευση: το περιοδικό για την Ανοικτή και Εξ Αποστάσεως Εκπαίδευση και την Εκπαιδευτική Τεχνολογία*, 12(2), 56-72. DOI: <https://doi.org/10.12681/jode.10862>

- Σοφός, Α., Κώστας, Α., & Παράσχου, Β. (2015). *Εξ αποστάσεως εκπαίδευση & τεχνολογία*. <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/185>
- Σοφός, Α. & Kron, F. (2010). *Αποδοτική Διδασκαλία με την χρήση Μέσων. Από τα πρωτογενή και προσωπικά στα τεταρτογενή και ψηφιακά Μέσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Γρηγόρη.
- Τσικολατάς, Α. (2011). Οι ΤΠΕ ως εκπαιδευτικό εργαλείο στην Ειδική Αγωγή Πάτρα: *2ο Πανελλήνιο Συνέδριο «Ένταξη και χρήση των ΤΠΕ στην εκπαιδευτική διαδικασία»*.
- Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων, (2020). *Επενδύουμε στο ανθρώπινο δυναμικό μας: Προγράμματα επιμόρφωσης στην Εξ αποστάσεως εκπαίδευση για το σύνολο των εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων και ειδικοτήτων*. Ανακτήθηκε 18/1/2022, από: <https://www.minedu.gov.gr/news/46249-08-09-20-ependyoume-sto-anthropino-dynamiko>

ΣΥΝΔΕΣΜΟΙ

- ΥΑ 44639 (2020). ΦΕΚ 1381/Β/14-4-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020α). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 38091/Δ4/16-3-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020β). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 38942/Δ2/18-3-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020γ). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 39317/ΓΔ4/19-3-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020δ). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 39676/Δ2/20-3-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020ε). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 40127/Δ2/23-3-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020στ). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 40209/Δ1/24-3-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020ζ). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 43037/ΓΔ4/3-4-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020η). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 44778/Δ4/9-4-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020θ). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 45769/Δ2/14-4-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020ι). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 47901/ΓΔ4/22-4-2020
- ΥΠΑΙΘ (2020ια). Δικτυακός τόπος «Μαθαίνουμε στο σπίτι» Ανακτήθηκε στις 25/2/2022 από <https://mathainoumestospiti.gov.gr/>
- ΥΠΑΙΘ (2020ιβ). Εγκύκλιος με αρ.πρωτ. 74318/Ε3/16-6-2020

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Άξονας 1: Δημογραφικά στοιχεία

- Φύλο
- Ηλικία
- Εκπαιδευτικό επίπεδο(πτυχίο, δεύτερο πτυχίο ,μεταπτυχιακό, διδακτορικό)
- Οικογενειακή κατάσταση
- Αριθμός τεκνών
- Έτη προϋπηρεσίας στην εκπαίδευση
- Έτη προϋπηρεσίας σε τμήματα ειδικής αγωγής
- Ώρες επιμόρφωσης σε ζητήματα ειδικής αγωγής
- Πιστοποίηση ΤΠΕ

Άξονας 2: Προβλήματα που αντιμετώπισαν οι εκπαιδευτικοί κατά την διάρκεια της εξ αποστάσεως διδασκαλίας την περίοδο της πανδημίας

1. Ποια είναι η άποψη σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;
2. Ποια ήταν τα εμπόδια τα οποία αναγκαστήκατε να αντιμετωπίσετε κατά την διάρκεια της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας στην περίοδο της πανδημίας;
3. Ποια τεχνολογικά ζητήματα (πχ ταχύτητα διαδικτύου, συνδεσιμότητα) επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης; Πως τα αντιμετωπίσατε;
4. Ποια προβλήματα στην λειτουργία των πλατφορμών (e – class, e - me, Webex, Zoom) επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης; Πως τα αντιμετωπίσατε;
5. Σας βοήθησε ο τρόπος οργάνωσης και η διοίκηση του σχολείου κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;
6. Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων για την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;
7. Το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;
8. Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα; Πως ανταποκρίθηκαν οι γονείς στα προβλήματα που κληθήκατε να αντιμετωπίσετε και στα οποία χρειάστηκε η συνδρομή τους;

9. Η αναγκαστική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχει επηρεάσει την επαγγελματική σας καθημερινότητα (πχ περισσότερος χρόνος προετοιμασίας μαθήματος κτλ.)

10. Ήταν δυνατή η εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά την διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης; Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε;

Άξονας 3 Επιμορφωτικές ανάγκες των εκπαιδευτικών

1. Το επίπεδο των δεξιοτήτων σας στην χρήση νέων τεχνολογικών μέσων σας επηρέασε κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;
2. Το επίπεδο των γνώσεων που έχετε αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν ικανό να σας βοηθήσει ώστε να διαμορφώσετε ανάλογα το υλικό σας κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;
3. Ποια γνωστικά αντικείμενα θεωρείται πως πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Άξονας 4 Μελλοντικές προτάσεις

1. Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτίωση στο σύστημα της Εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ειδικά για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ώστε να μπορούμε να ανταπεξέλθουμε αποτελεσματικότερα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση την μετά COVID εποχή;

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 1^η

Καλημέρα, όπως σας είπα και προηγουμένως θα ήθελα να κάνουμε μία συνέντευξη αναφορικά με την διπλωματική μου. Η συνέντευξη αυτή όπως σας είπα είναι ανώνυμη και εθελοντική, θα έχει διάρκεια το πολύ 20 λεπτά και σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσουμε τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής ,αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση .Η έρευνα αφορά εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε σχολεία του νησιού της Ρόδου σε τμήματα ειδικής αγωγής και όταν θα ολοκληρώσουμε την εργασία τα ευρήματα που θα προκύψουν θα είναι και στη διάθεσή σας. Επίσης θα ήθελα να μου πείτε αν επιτρέπεται η μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Βέβαια επιτρέπεται.

Πολύ ωραία θα ξεκινήσουμε λοιπόν με κάποια δημογραφικά στοιχεία. Καταρχήν είστε γυναίκα και αν θέλετε μου λέτε την ηλικία σας

Είμαι 39 ετών.

Ποια είναι η ειδικότητά σας;

Είμαι φυσικός.

Έχετε κάποιο μεταπτυχιακό, κάποιο δεύτερο πτυχίο η διδακτορικό;

Δεν έχω δεύτερο πτυχίο, έχω μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή.

Μπορείτε να μου πείτε την οικογενειακή σας κατάσταση;

Είμαι παντρεμένη και έχω δύο παιδιά.

Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε στην εκπαίδευση;

10

Και πόσα έτη προϋπηρεσίας σε τμήματα ειδικής αγωγής;

7 χρόνια.

Η σχέση εργασία σας ποια είναι;

Είμαι μόνιμη εκπαιδευτικός.

Μάλιστα. Έχετε πιστοποίηση ΤΠΕ;

Ναι έχω πρώτου επιπέδου.

Ωραία ας ξεκινήσουμε λοιπόν. Θέλετε να μου πείτε ποια είναι η άποψή σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Είμαι αντίθετη στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, θεωρώ ότι θα πρέπει η διδασκαλία πρέπει να γίνεται δια ζώσης.

Ποια ήταν τα προβλήματα τα οποία αναγκαστήκατε να αντιμετωπίσετε κατά τη διάρκεια της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας;

Αρχικά θεωρώ ότι δεν ήμουν προετοιμασμένη για να διδάξω με αυτό τον τρόπο ,δεν ήξερα πως μπορώ να έρθω σε επαφή με τους μαθητές για να κάνουμε μάθημα, κατά πόσον τα παιδιά έδιναν σημασία στο μάθημα , αν καταλάβαιναν .Δεν υπήρχε η προσωπική επαφή και αυτό μου ήταν πολύ δύσκολο.

Ποια τεχνικά ζητήματα επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Αρχικά είχα θέμα με την συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο, πολλές φορές έπεφτε η σύνδεση Επίσης δεν υπήρχαν στο σπίτι τρεις υπολογιστές και αναγκαστήκαμε να αγοράσουμε και ένα τάμπλετ για να μπορούμε να κάνουμε μάθημα και εγώ και τα παιδιά.

Ποια θέματα αναφορικά με την λειτουργία των διαφόρων πλατφορμών e class, Webex επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευση και με ποιον τρόπο τα αντιμετωπίσατε;

Θα πρέπει να σας πω ότι καταρχήν δεν γνώριζα καμιά απ' όλες αυτές τις πλατφόρμες, δεν ήξερα πως λειτουργούν, οπότε θα έπρεπε με κάποιο τρόπο να μάθω να τις χειρίζομαι από την αρχή. Με βοήθησε πολύ η συζήτηση και η συνεργασία με συναδέλφους για το πως μπορούμε να διαχειριστούμε τις διάφορες πλατφόρμες. Διατύπωνε ο καθένας τις γνώσεις του, τις εμπειρίες και τις εντυπώσεις του και κάπως έτσι προχωρούσαμε.

Σας βοήθησε η διοίκηση του σχολείου κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Όχι δεν μπορώ να αναφέρω κάτι τέτοιο, δεν είχαμε βοήθεια από την διοίκηση του σχολείου, περισσότερο οι συνάδελφοι μεταξύ μας ότι κάναμε.

Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το υπουργείο παιδείας και θρησκευμάτων κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Όχι σε καμία περίπτωση δεν θεωρώ ότι υπήρχε βοήθεια στην ουσία οι οδηγίες ήταν ασαφείς, νομίζω κανείς δεν ήξερε τι έπρεπε να κάνει.

Το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Θεωρώ ότι σε σημαντικό βαθμό επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Υπήρχαν παιδιά τα οποία δεν είχαν υπολογιστή στο σπίτι ή πολυμελείς οικογένειες με έναν υπολογιστή, σαφώς όλο αυτό επηρέασε πάρα πολύ την εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα; Ποια ήταν η συνδρομή των γονέων στα προβλήματα που κληθήκατε να αντιμετωπίσετε;

Κοιτάζτε με δεδομένο, ότι αναφερόμαστε σε παιδιά ειδικής αγωγής ήταν περιορισμένη και η διάθεση αλλά και η ικανότητα τους να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα. Υπήρχαν μαθητές που δεν ήξεραν να συνδεθούν στο διαδίκτυο, δεν ήξεραν πως να διαχειριστούν τις πλατφόρμες. Οι περισσότεροι γονείς δεν ήταν σε θέση να βοηθήσουν τα παιδιά τους στο να συμμετέχουν δηλαδή δεν θεωρώ ότι αδιαφορούσαν οι άνθρωποι, απλά δεν ήξεραν και εκείνοι πως να το κάνουν ή εργάζονταν και απουσίαζαν από το σπίτι.

Έχει επηρεάσει την καθημερινότητά σας η αναγκαστική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Θα μπορούσα να σας πω ότι την επηρέασε σημαντικά. Ναι χρειαζόταν για μένα τεράστιος χρόνος για να γίνει προετοιμασία του μαθήματος, δεν ήμουν έτοιμη για κάτι τέτοιο.

Μπορούσατε να εφαρμόσετε διαφοροποιημένη διδασκαλία για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ποια ήταν τα προβλήματα που αντιμετωπίσατε;

Ήταν πολύ δύσκολη εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, γιατί τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες με τα οποία δουλεύω δεν ήταν σε θέση καλά-καλά να συνδεθούν και διαχειριστούν τις συγκεκριμένες πλατφόρμες οπότε ήταν σχεδόν αδύνατη η εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας.

Το επίπεδο των δεξιοτήτων σας στην χρήση των τεχνολογικών μέσων σας έχει επηρεάσει κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Θεωρώ ότι αν ήμουν σε ένα καλύτερο επίπεδο στην χρήση των τεχνολογικών μέσων να μπορούσα καλύτερα να ανταπεξέλθω στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση απ' την αρχή της εφαρμογής της.

Οι γνώσεις που είχατε αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπόρεσαν να σας βοηθήσουν ώστε να διαμορφώσετε ανάλογα το υλικό σας κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας;

Όχι θεωρώ ότι οι γνώσεις μου για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν τελείως περιορισμένες, οπότε δεν ήμουν σε θέση να διαμορφώσω ανάλογα το υλικό μου. Δηλαδή δεν μπόρεσαν οι γνώσεις που είχα να βοηθήσουν για κάτι τέτοιο.

Ποια αντικείμενα θεωρείται πως πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Θεωρώ θα πρέπει πρώτα απ' όλα να εκπαιδευόμαστε πάρα πολύ καλά στην χρήση ηλεκτρονικών υπολογιστών, στην χρήση των πλατφορμών που εξυπηρετούν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και στο πως μπορούμε να δουλέψουμε μέσα από τις πλατφόρμες αυτές με τα παιδιά με ιδιαιτερότητες, με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Θέλετε να μου πείτε κάποιες προτάσεις σας για βελτίωση στο σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ειδικά για τους μαθητές με εκπαιδευτικές ανάγκες, ώστε να είμαστε έτοιμοι για εκπαίδευση στην μετά την πανδημία εποχή;

Προτάσεις... Θα ήταν καλό να δημιουργηθούν πλατφόρμες προσαρμοσμένες στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Παράδειγμα αν υπάρχουν παιδιά με προβλήματα ακοής ή παιδιά με προβλήματα όρασης να υπάρχουν πλατφόρμες που να μπορούν εξυπηρετήσουν αυτά τα παιδιά. Επίσης θα πρέπει να εκπαιδευτούμε στο πως μπορούμε να κάνουμε μάθημα εξ αποστάσεως στα παιδιά με ειδικές καθώς και να εκπαιδευτούμε όλοι στην χρήση της τεχνολογίας για να μπορούμε να κάνουμε αποτελεσματικά το μάθημα.

Πολύ ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο

Σας ευχαριστώ και εγώ για την επιλογή.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 2^η

Καλημέρα θα κάνουμε μία συνέντευξη όπως αναφέραμε, η οποία είναι ανώνυμη και εθελοντική, με διάρκεια περίπου 20 λεπτά, για την εργασία που κάνω και η οποία σκοπεύει να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι συμμετέχοντες είναι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε σχολεία της Ρόδου και μετά το πέρας της εργασίας τα αποτελέσματα θα είναι στην διάθεσή σας. Να σας ρωτήσω αρχικά αν επιτρέπεται την ηχογράφιση της συνέντευξης.

Ναι φυσικά.

Ωραία ας ξεκινήσουμε λοιπόν με ορισμένα δημογραφικά στοιχεία. Είστε άντρας και αν θέλετε μου λέτε την ηλικία σας;

Είμαι 52 ετών.

Μάλιστα και τι προϋπηρεσία έχετε;

Έχω 27 χρόνια στο δημόσιο ως μαθηματικός με μόνιμη σχέση εργασίας, τα 10 από αυτά υπηρετώ σε τμήματα ειδικής αγωγής .

Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Είμαι έγγαμος με τρία παιδιά.

Έχετε κάποια πρόσθετα πτυχία, μεταπτυχιακό ή διδακτορικό;

Έχω μεταπτυχιακό ειδικής αγωγής.

Ωραία έχετε και κάποια πιστοποίηση στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας;

Ναι έχω πιστοποίηση πρώτου επιπέδου.

Ποια είναι η άποψή σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Θεωρώ ότι είναι απαραίτητη στη σημερινή εποχή. Συνολικά έχω θετική άποψη, θεωρώ ότι εξυπηρετεί πολλές σύγχρονες ανάγκες και πολλά παιδιά, που για διάφορους λόγους δεν μπορούν να συμμετέχουν στην δια ζώσης εκπαίδευση ενώ θα μπορούσε πολύ καλά να συνδυαστεί και με την δια ζώσης διδασκαλία.

Ποια εμπόδια αναγκαστήκατε να αντιμετωπίσετε κατά την διάρκεια της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας στην περίοδο της πανδημίας;

Τα εμπόδια είχαν να κάνουν με την ελλιπή εξοικείωση την δική μας, των εκπαιδευτικών, αλλά και των μαθητών στην εκπαίδευση από απόσταση.

Ποια τεχνολογικά ζητήματα επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και με ποιον τρόπο τα αντιμετωπίσατε;

Νομίζω ότι δεν αντιμετώπισα ιδιαίτερα θέματα με την τεχνολογία αν και συχνά άκουσα ως δικαιολογία της απουσίας των μαθητών μου από το μάθημα την αδυναμία σύνδεσης στο διαδίκτυο.

Ποια προβλήματα στη λειτουργία των πλατφορμών επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Αρχικά ήταν δύσκολη η χρήση τους .Δεν έφταιγαν οι πλατφόρμες, εγώ δεν ήξερα πως να δουλέψω με αυτές Έμαθα να τις χρησιμοποιώ αρκετά γρήγορα και πλέον τις θεωρώ ιδιαίτερα χρήσιμο εργαλείο.

Η οργάνωση του σχολείου σας καθώς και η διοίκηση του, σας βοήθησαν στην μετάβαση στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Δινόταν η δυνατότητα, σε όσους δεν είχαν πρόσβαση σε υπολογιστή, να κάνουν μάθημα στους διαθέσιμους υπολογιστές του σχολείου. Ο Διευθυντής του σχολείου προσπαθούσε να βοηθήσει όπως μπορούσε αν και ο ίδιος δεν ήταν επίσης εξοικειωμένος στην εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων για την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Όχι.

Θεωρείται ότι το οικονομικό και κοινωνικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Βέβαια, υπήρχαν παιδιά τα οποία δεν είχαν υπολογιστή στο σπίτι τους και δεν μπορούσαν να κάνουν μάθημα αν και σταδιακά διατέθηκαν κάποια tablet για να εξυπηρετηθούν τα παιδιά αυτά.

Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να παρακολουθούν τα εξ αποστάσεως μαθήματα;

Προβλήματα λόγω της διάθεσης των μαθητών να παρακολουθήσουν το μάθημα υπάρχουν πάντα, ακόμα και μέσα στην τάξη, πόσο μάλλον όταν τα παιδιά είναι σε έναν άλλο χώρο στο σπίτι τους και προσπαθούν να κάνουν μάθημα μέσα από έναν υπολογιστή. Επίσης ήταν αρκετά τα προβλήματα που αντιμετώπισαν οι μαθητές στον τρόπο που διαχειρίζονταν τις πλατφόρμες.

Σας βοήθησαν οι γονείς στα προβλήματα τα οποία κληθήκατε να αντιμετωπίσετε όταν χρειάστηκε συνδρομή τους;

Κοιτάζτε, δεδομένου το ότι μιλάμε για μαθητές ειδικής αγωγής, θα πρέπει να πούμε πως κάποιοι από αυτούς είχαν πρόβλημα στο πως θα διαχειριστούν τις πλατφόρμες και

χρειάστηκε η συνδρομή των γονέων. Οι περισσότεροι όμως δεν ήταν σε θέση ούτε εκείνοι να βοηθήσουν αφού δεν είχαν κάποια εκπαίδευση ή δεν είχαν το χρόνο να το κάνουν.

Επηρέασε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση την επαγγελματική σας καθημερινότητα;
Στην αρχή ναι, χρειαζόταν περισσότερος χρόνος για να προετοιμαστούμε για το μάθημα τώρα πλέον είναι μία ρουτίνα.

Μπόρεσε να εφαρμοστεί η διαφοροποιημένη διδασκαλία για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης; Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε στην εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας;

Εντάξει στην αρχή δύσκολο για όλους μας αλλά στη συνέχεια μπορέσαμε να προχωρήσουμε κανονικά δεν είχαμε ιδιαίτερα προβλήματα.

Οι δεξιότητες σας στην χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων σας επηρέασαν κατά την μετάβαση από την ίδια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Αν και το επίπεδο των δεξιοτήτων μου στην χρήση των νέων τεχνολογιών δεν είναι ιδιαίτερα υψηλό, θεωρώ ότι δεν αντιμετώπισα σημαντικό πρόβλημα.

Το επίπεδο των γνώσεων σας αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν ικανό να σας βοηθήσει ώστε να διαμορφώσετε ανάλογα το υλικό σας κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Δεν είχα γνώσεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Το υλικό μου το διαμόρφωσα κάτω από πιεστικές και αγχωτικές συνθήκες για να μπορέσω να ανταποκριθώ στις απαιτήσεις.

Ποια γνωστικά αντικείμενα θεωρείται ότι πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Θεωρώ βασική την εκπαίδευση στην χρήση των τεχνολογικών μέσων. Επίσης θα ήταν χρήσιμη η εκπαίδευση των διδασκόντων στον τρόπο που μπορούν να εφαρμόσουν διαφοροποιημένη διδασκαλία κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Έχετε κάποιες προτάσεις για βελτίωση στο σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ειδικά για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ώστε να μπορούμε να ανταπεξέλθουμε αποτελεσματικότερα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση την μετά COVID εποχή;

Η βασική μου πρόταση αφορά στην καλύτερη επιμόρφωση των εκπαιδευτικών που ασχολούνται με μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ώστε να είναι σε θέση να διευκολύνουν τους μαθητές τους να αντιμετωπίσουν τα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίζουν κατά την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας

Και εγώ ευχαριστώ και εύχομαι καλή επιτυχία.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 3^η

Γεια σας να σας πω ότι θα κάνουμε μια ανώνυμη συνέντευξη που θα διαρκέσει περίπου 20 λεπτά για μια έρευνα αναφορικά με τις απόψεις εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Στην μελέτη συμμετέχουν εκπαιδευτικοί οι οποίοι υπηρετούν σε σχολεία του νησιού της Ρόδου και τα αποτελέσματα της εργασίας που θα προκύψουν εννοείται ότι είναι στη διάθεσή σας. Θα ήθελα να μου πείτε αν μου επιτρέπετε την μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Ναι βέβαια.

Είστε γυναίκα, μπορείτε να μου πείτε την ηλικία σας;

Είμαι 38 ετών.

Η ειδικότητά σας;

Είμαι φιλόλογος και είμαι αναπληρώτρια.

Θέλετε να μου πείτε πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε;

Έχω 7 χρόνια, όλα στην ειδική αγωγή.

Η οικογενειακή σας κατάσταση θέλετε να μου πείτε ποια είναι;

Είμαι άγαμη και δεν έχω παιδιά.

Έχετε κάποια πρόσθετα πτυχία ή μεταπτυχιακό;

Ναι έχω μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή.

Έχετε κάποια πιστοποίηση σε ΤΠΕ;

Όχι

Ωραία προχωράμε λοιπόν στις επόμενες ερωτήσεις. Όπως γνωρίζετε λόγω της πανδημίας εφαρμόστηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα η εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Ποια είναι η άποψή σας για το συγκεκριμένο είδος εκπαίδευσης;

Θεωρώ ότι ήταν μια λύση ανάγκης και σε καμία περίπτωση δεν αντικαθιστά την διαζώσης διδασκαλία. Πιστεύω ότι με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχω χάσει την επαφή με τους μαθητές μου. Νομίζω ότι ο εκπαιδευτικός δεν είναι σε θέση να ελέγξει την πρόοδο και τις ανάγκες των μαθητών του κατά τη διάρκεια της αναστολής της διαζώσης διδασκαλίας Δεν μπορούσα με την εξ αποστάσεως διδασκαλία να ελέγξω επαρκώς την πρόοδο των μαθητών μου, δεν ήμουν εξοικειωμένη στο πώς να πραγματοποιήσω εξ αποστάσεως μαθήματα.

Υπήρχαν τεχνολογικά ζητήματα τα οποία επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και με ποιο τρόπο τα αντιμετωπίσατε;

Ένα βασικό θέμα ήταν η συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο ιδίως όταν η σύνδεση γινόταν από κινητό τηλέφωνο ήταν ακόμα πιο δύσκολο, χανόταν πάρα πολύ εύκολα το σήμα και δεν μπορούσαμε να προχωρήσουμε το μάθημα.

Υπήρχαν προβλήματα στην λειτουργία των διαφόρων πλατφορμών που επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Σίγουρα υπήρξε πρόβλημα χρήσης των διαφόρων πλατφορμών και από τους εκπαιδευτικούς και από τους μαθητές αφού κανείς δεν ήξερε πως να κάνει μάθημα μέσα από αυτές τις πλατφόρμες.

Σας βοήθησε ο τρόπος οργάνωσης και η διοίκηση του σχολείου κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Ο διευθυντής του σχολείου μας ο οποίος ευτυχώς είναι και καθηγητής πληροφορικής, ήταν πολύ υποστηρικτικός και διαθέσιμος κάθε ώρα να μας καθοδηγήσει, να μας λύσει απορίες και να μας βοηθήσει.

Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων για την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Όχι σε καμία περίπτωση. Δεν υπήρχε καμία βοήθεια. Μια γενική επιμόρφωση κάποιων ωρών στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση παρακολούθησα στην αρχή από τη σύμβουλο φιλολόγων. Και νομίζω πως ήταν δική της πρωτοβουλία.

Θεωρείτε πως το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Νομίζω πως έπαιξε σημαντικό ρόλο έπαιξε διότι υπήρχαν πάρα πολλά παιδιά που δεν είχαν καν πρόσβαση σε υπολογιστή.

Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα;

Οι μαθητές συχνά δεν έχουν διάθεση να συμμετέχουν στα μαθήματα γενικότερα πόσο μάλλον όταν αυτά γίνονται μέσα από μια οθόνη υπολογιστή. Πιστεύω ότι πολλές φορές γινόταν μάθημα και μαθητές ασχολούνται με κάτι άλλο την ίδια χωρίς να μπορεί να τους ελέγξει κανείς, πολύ δε περισσότερο οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες που συχνά εμφανίζουν διάσπαση προσοχής και είναι πολύ πιο εύκολο να βαρεθούν, να αφαιρεθούν και να σταματήσουν να παρακολουθούν κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης.

Η αναγκαστική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχει επηρεάσει την επαγγελματική σας καθημερινότητα

Την επηρέασε πάρα πολύ. Έπρεπε να αφιερώνω πολύ χρόνο για να οργανώσω ηλεκτρονικά το υλικό μου, το οποίο σε κανονικές συνθήκες θα το έδινα στους μαθητές σε φωτοτυπία.

Ήταν δυνατό να εφαρμοστεί η διαφοροποιημένη διδασκαλία για τους μαθητές της ειδικής αγωγής κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Ήταν πολύ δύσκολη εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Θεωρώ σημαντική την επαφή μαθητή η οποία δεν υπήρχε, πολλά παιδιά δεν ήταν σε θέση να συνεργαστούν για να προχωρήσουμε στην διδασκαλία, δεν μπορούσα να ελέγξω την πρόοδο των μαθητών μου ήταν πάρα πολύ δύσκολο.

Οι δεξιότητες που έχετε αναφορικά με τη χρήση νέων τεχνολογικών μέσων σας επηρέασαν κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Νομίζω πως επειδή δεν ήμουν εξοικειωμένη στην χρήση νέων τεχνολογιών, δυσκολεύτηκα πάρα πολύ στο πως θα εφαρμόσω την εξ αποστάσεως εκπαίδευση

Ποια αντικείμενα θεωρείται ότι πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Θα ήταν χρήσιμη η επιμόρφωση στις διάφορες στρατηγικές εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, τον τρόπο που θα πρέπει να οργανώνεται το ψηφιακό μάθημα. Θα μπορούσαμε να εκπαιδευτούμε επίσης στους τρόπους με τους οποίους μπορούμε να δημιουργούμε δικό μας ψηφιακό εκπαιδευτικό υλικό.

Ποιες είναι οι πιθανές προτάσεις βελτίωσης για το σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ώστε να μπορούμε να ανταπεξέλθουμε αποτελεσματικότερα στην συνέχεια;

Θα προτιμούσα να μην συνεχιστεί η εξ αποστάσεως εκπαίδευση, αντιλαμβάνεστε ότι είμαι υπέρμαχος της δια ζώσης διδασκαλίας, παρ όλα αυτά εάν πρόκειται να προτείνω κάτι θα ήταν να επιμορφωθούν καλύτερα οι εκπαιδευτικοί ώστε να μπορούν να εφαρμόζουν αποτελεσματικότερα την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

Καλημέρα, καλή συνέχεια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 4^η

Καλημέρα θα κάνουμε μία συνέντευξη , ανώνυμη και εθελοντική, με διάρκεια περίπου 20 λεπτά, για την εργασία που κάνω και η οποία σκοπεύει να διερευνήσει τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Οι συμμετέχοντες είναι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε σχολεία της Ρόδου και μετά το πέρας της εργασίας τα αποτελέσματα θα είναι στην διάθεσή σας. Να σας ρωτήσω αρχικά αν επιτρέπεται την ηχογράφηση της συνέντευξης.

Ναι φυσικά.

Ωραία ας ξεκινήσουμε λοιπόν με ορισμένα δημογραφικά στοιχεία. Είστε άντρας και αν θέλετε μου λέτε την ηλικία σας;

Είμαι 49 ετών.

Μάλιστα και τι προϋπηρεσία έχετε;

Έχω 17 χρόνια στο δημόσιο ως φυσικός με μόνιμη σχέση εργασίας.

Ποια είναι η οικογενειακή σας κατάσταση;

Είμαι έγγαμος με δύο παιδιά.

Έχετε κάποια πρόσθετα πτυχία, μεταπτυχιακό ή διδακτορικό;

Έχω μεταπτυχιακό ειδικής αγωγής.

Ωραία έχετε και κάποια πιστοποίηση στις τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνίας;

Ναι έχω πιστοποίηση πρώτου επιπέδου.

Ποια είναι η άποψή σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Η άποψη μου για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι μάλλον αρνητική. Βοηθάει στην συνέχιση της εκπαίδευσης σε ανάλογες περιπτώσεις αλλά δεν μπορεί να αντικαταστήσει την δια ζώσης διδασκαλία. Υπήρξε μια λύση ανάγκης για να συνεχιστεί η εκπαίδευση, αλλά είχε χαθεί η προσωπική επαφή.

Ποια εμπόδια αναγκαστήκατε να αντιμετωπίσετε κατά την διάρκεια της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας στην περίοδο της πανδημίας;

Τα εμπόδια που αντιμετώπισα την περίοδο της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ήταν αρκετά διότι οι μαθητές κυρίως οι δικοί μου που είναι παιδιά με ΔΕΠΥ τα περισσότερα δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν το μάθημα καθισμένα για ώρες μπροστά σε έναν υπολογιστή. Θεωρώ βέβαια πως οι περισσότεροι μαθητές δεν ήταν ώριμοι για εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Ποια τεχνολογικά ζητήματα επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και με ποιον τρόπο τα αντιμετωπίσατε;

Τα τεχνολογικά προβλήματα που αντιμετώπισα στο μάθημα την περίοδο της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας αφορούσαν στην ταχύτητα σύνδεσης στο διαδίκτυο .Στο σπίτι είχαμε έναν σταθερό υπολογιστή και δύο laptop και ήμασταν τέσσερις άνθρωποι μαζί με την σύζυγο και τα παιδιά που έπρεπε να εργαστούμε από απόσταση. Εγώ προσπαθούσα αρχικά να συνδεθώ μέσω κινητού τηλεφώνου και συχνά έχανα τη σύνδεση.

Ποια προβλήματα στη λειτουργία των πλατφορμών επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Οι συγκεκριμένες πλατφόρμες είναι πάρα πολύ χρήσιμες και βοηθητικές για το μάθημα. Αλλά μέχρι την αναστολή της δια ζώσης λειτουργίας σχεδόν αγνοούσα την ύπαρξή τους και έτσι στην αρχή αντιμετώπισα πολλά προβλήματα και δυσκολίες στον τρόπο που θα τις χρησιμοποιήσω, αλλά σιγά σιγά τις έμαθα και με βοήθησαν πολύ.

Η οργάνωση του σχολείου σας καθώς και η διοίκηση του, σας βοήθησαν στην μετάβαση στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Το σχολείο με βοήθησε ελάχιστα γιατί και εγώ αλλά και οι συνάδελφοι μου και ο διευθυντής μας δεν είχαμε ιδιαίτερες γνώσεις για την εξ αποστάσεως διδασκαλία όμως με τον καιρό τα καταφέραμε όλοι μας.

Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων για την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Όχι.

Θεωρείται ότι το οικονομικό και κοινωνικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Ναι γιατί υπήρχαν πολλοί μαθητές που δεν είχαν τον κατάλληλο εξοπλισμό στο σπίτι τους, οπότε δεν μπορούσαν να συνδεθούν στο μάθημα.

Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να παρακολουθούν τα εξ αποστάσεως μαθήματα;

Υπήρχαν πολλά προβλήματα κυρίως λόγω της διάθεσης των μαθητών. Τα παιδιά ακόμα και μέσα στην τάξη βαριούνται συχνά, οπότε καταλαβαίνεται ότι μαθητές που ήταν στο σπίτι τους με κλειστές κάμερες θεωρώ ότι τις περισσότερες φορές ασχολούνταν με κάτι άλλο κατά την διάρκεια του μαθήματος ή ακόμα βρίσκονταν σε άλλο χώρο και εγώ έπρεπε να θεωρώ ως δεδομένο ότι ήταν όλοι παρόντες και να συνεχίζω να κάνω μάθημα κοιτώντας μαύρα παράθυρα αντί για πρόσωπα μαθητών. Αναφορικά με την ικανότητα

των παιδιών... Οι μαθητές μου , αν και μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ,είναι λειτουργικοί, οπότε μετά τα αρχικά θέματα που αντιμετωπίσαμε μέχρι να συνηθίσουμε όλοι μας στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, μετά δεν είχαμε προβλήματα λόγω ικανότητας των παιδιών.

Σας βοήθησαν οι γονείς στα προβλήματα τα οποία κληθήκατε να αντιμετωπίσετε όταν χρειάστηκε συνδρομή τους;

Ναι κάποιοι γονείς βοήθησαν κάποιοι άλλοι όχι. Θεωρώ ότι όσοι δεν βοήθησαν, δεν το έκαναν από αδιαφορία αλλά και αυτοί δεν ήξεραν και δεν μπορούσαν να καταλάβουν τι έπρεπε να κάνουν. Υπήρξαν βέβαια και γονείς που βοήθησαν πάρα πολύ και ήταν κοντά στα παιδιά τους σε όλη αυτή την προσπάθεια.

Επηρέασε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση την επαγγελματική σας καθημερινότητα;

Τον πρώτο καιρό υπήρξαν πολλές δυσκολίες που για να ξεπεραστούν απαιτήσαν χρόνο και προσπάθεια όμως σταδιακά έγινε κομμάτι της καθημερινότητας.

Μπόρεσε να εφαρμοστεί η διαφοροποιημένη διδασκαλία για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης; Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε στην εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας;

Τον πρώτο καιρό ήταν δύσκολο για όλους μας, ιδιαίτερα για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ήταν ακόμα πιο δύσκολο. Σταδιακά το καταφέραμε.

Οι δεξιότητες σας στην χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων σας επηρέασαν κατά την μετάβαση από την ίδια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Οι γνώσεις μου στην χρήση νέων τεχνολογιών δεν είναι ιδιαίτερα σημαντικές και έτσι αντιμετώπισα αρκετά προβλήματα στην μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Το επίπεδο των γνώσεων σας αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν ικανό να σας βοηθήσει ώστε να διαμορφώσετε ανάλογα το υλικό σας κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Δεν θα έλεγα ότι έχω και το υψηλότερο επίπεδο γνώσεων στο συγκεκριμένο θέμα οπότε δεν βοηθήθηκα πολύ.

Ποια γνωστικά αντικείμενα θεωρείται ότι πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Πιστεύω πως θα ήταν χρήσιμη η εκπαίδευση μας στον τρόπο εφαρμογής διαφοροποιημένης διδασκαλίας κατά την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Επίσης θα ήταν

χρήσιμη η εκπαίδευση μας στους τρόπους που μπορούμε να δημιουργήσουμε δικό μας ψηφιακό υλικό.

Έχετε κάποιες προτάσεις για βελτίωση στο σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ειδικά για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ώστε να μπορούμε να ανταπεξέλθουμε αποτελεσματικότερα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση την μετά COVID εποχή;

Η πρότασή μου αφορά στην δημιουργία εκπαιδευτικών πλατφορμών που να εξυπηρετούν εξειδικευμένα τις ανάγκες και τα ιδιαίτερα προβλήματα των μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Σας ευχαριστώ πολύ για τον χρόνο σας.

Και εγώ ευχαριστώ. Καλή συνέχεια!

ΣΥΝΕΝΕΤΕΥΞΗ 5^η

Γεια σας. Θα ήθελα αν μου επιτρέπετε να σας κάνω κάποιες ερωτήσεις για την περίοδο της πανδημίας και την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Ο χρόνος που θα σας απασχολήσω θα είναι περίπου 20 λεπτά. Σκοπός μου είναι να διερευνήσω τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και οι συμμετέχοντες είναι εκπαιδευτικοί που υπηρετούν σε σχολεία της Ρόδου. Να σας ρωτήσω αρχικά αν επιτρέπεται την ηχογράφιση

Ωραία θα ήθελα αρχικά κάποια δημογραφικά στοιχεία. Είστε γυναίκα και η ηλικία σας είναι...

Είμαι 51 ετών έγγαμη και έχω ένα παιδί.

Η ειδικότητά σας ποια είναι και τι προϋπηρεσία έχετε;

Είμαι φιλόλογος και δουλεύω στο δημόσιο 22 έτη, τα δέκα από αυτά στην ειδική αγωγή.

Έχετε κάποιο μεταπτυχιακό ή δεύτερο πτυχίο;

Έχω μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή. Επίσης έχω πιστοποίηση δευτέρου επιπέδου (B1) σε ΤΠΕ.

Πολύ ωραία. Ας προχωρήσουμε στις βασικές ερωτήσεις της συνέντευξης. Ποια είναι η άποψή σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Η άποψη μου είναι μάλλον θετική. Θεωρώ ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπορεί να βοηθήσει όχι μόνο σε περιόδους πανδημίας, αλλά και σε κανονικές περιόδους. Αρχικά αποτελεί την μόνη επιλογή για την συνέχιση της εκπαίδευσης μαθητών που για λόγους υγείας αδυνατούν να παρακολουθήσουν την δια ζώσης διδασκαλία. Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με παιδιά που ζουν σε απομακρυσμένες ή δυσπρόσιτες περιοχές. Και βέβαια δεν πρέπει να ξεχνάμε τον συνδυασμό εξ αποστάσεως και δια ζώσης διδασκαλίας και το πόσο πολύ συμβάλει στην εκπαίδευση των μαθητών.

Αντιμετωπίσατε κάποια εμπόδια κατά την διάρκεια της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας στην περίοδο της πανδημίας;

Ναι όπως και όλοι οι συνάδελφοι νομίζω. Δεν γνώριζα πως γίνεται εκπαίδευση από απόσταση και έπρεπε όλα να τα μάθω από την αρχή, να δημιουργήσω υλικό από την αρχή, να μάθω να χειρίζομαι τις πλατφόρμες κυρίως το Webex που χρησιμοποιούσα.

Ποια τεχνολογικά ζητήματα επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και πως τα αντιμετώπισατε;

Είχα κυρίως πρόβλημα με την ταχύτητα του διαδικτύου στην αρχή γιατί στην συνέχεια τα πράγματα βελτιώθηκαν. Πως τα αντιμετώπισα; με υπομονή και καλή διάθεση.

Ποια προβλήματα στην λειτουργία των πλατφορμών (e – class, e - me, Webex, Zoom) επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Στην αρχή με το Webex είχαμε προβλήματα, κόλλαγε σιγά σιγά τα πράγματα βελτιώθηκαν. Θα πρέπει να σας πω ότι αρχικά δεν ήξερα και να χρησιμοποιώ αυτές τις πλατφόρμες οπότε και εγώ μπορεί να έκανα λάθη.

Σας βοήθησε ο τρόπος οργάνωσης και η διοίκηση του σχολείου κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Πάρα πολύ. Και ο διευθυντής του σχολείου και οι υπόλοιποι συνάδελφοι βοήθησαν πάρα πολύ μέχρι να βρούμε τα πατήματα μας όλοι σε αυτήν την νέα κατάσταση.

Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων για την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Ποιες οδηγίες (γέλια)

Το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Πιστεύω πολύ. Αν δεν έχεις υπολογιστή στο σπίτι δεν μπορείς να παρακολουθήσεις μαθήματα εξ αποστάσεως.

Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα; Πως ανταποκρίθηκαν οι γονείς στα προβλήματα που κληθήκατε να αντιμετωπίσετε και στα οποία χρειάστηκε η συνδρομή τους;

Τα παιδιά αντιμετώπισαν την πρώτη περίοδο της καραντίνας σαν μια περίοδο παρατεταμένων διακοπών. Οπότε καταλαβαίνετε ότι δεν υπήρχε και μεγάλη διάθεση για μάθημα όπως συμβαίνει κάθε άνοιξη εξάλλου πόσο μάλλον σε μια τόσο περίεργη κατάσταση. Δεν θεωρώ ότι η ικανότητα των μαθητών μου παρόλο που είναι παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες επηρέασε την συμμετοχή τους στα εξ αποστάσεως μαθήματα. Ούτως ή άλλως μιλάμε για γενιές που είναι απόλυτα εξοικειωμένες με τον υπολογιστή.

Η αναγκαστική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχει επηρεάσει την επαγγελματική σας καθημερινότητα; (πχ περισσότερος χρόνος προετοιμασίας μαθήματος κτλ.)

Στην αρχή ναι μέχρι να μάθω να χρησιμοποιώ τις πλατφόρμες χρειάστηκε δουλειά από μέρους μου.

Ήταν δυνατή η εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά την διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης; Ποια προβλήματα αντιμετωπίσατε;

Εγώ κατάφερα να εφαρμόσω διαφοροποιημένη διδασκαλία με τα υπάρχοντα μέσα. Βέβαια θα πρέπει να αναφέρω ότι οι μαθητές στους οποίους απευθύνομαι δεν είναι παιδιά με αναπηρίες τέτοιες που θα εμπόδιζαν την διδασκαλία μέσω μιας εκπαιδευτικής πλατφόρμας.

Το επίπεδο των δεξιοτήτων σας στην χρήση νέων τεχνολογικών μέσων σας επηρέασε κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Πιστεύω ότι με βοήθησε πολύ

Το επίπεδο των γνώσεων που έχετε αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν ικανό να σας βοηθήσει ώστε να διαμορφώσετε ανάλογα το υλικό σας κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Θα πρέπει να σας πω ότι δεν ήξερα και πολλά πράγματα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και ιδιαίτερα για την πρακτική εφαρμογή της.

Ποια γνωστικά αντικείμενα θεωρείται πως πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Θα ήταν χρήσιμο ένα πρόγραμμα επιμόρφωσης που να αφορά στον τρόπο λειτουργίας των εκπαιδευτικών πλατφορμών καθώς και στον τρόπο δημιουργίας ψηφιακού διδακτικού υλικού.

Ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτίωση στο σύστημα της Εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ειδικά για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες ώστε να μπορούμε να ανταπεξέλθουμε αποτελεσματικότερα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση την μετά COVID εποχή;

Θα ήταν χρήσιμος ο συνδυασμός της δια ζώσης με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση για την ενισχυτική διδασκαλία των μαθητών οι οποίοι θα μπορούν μέσα από τις εκπαιδευτικές πλατφόρμες να βρίσκουν αποθηκευμένο υλικό. Επίσης να δημιουργηθούν εκπαιδευτικές πλατφόρμες αποκλειστικά για την εκπαίδευση μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες.

Σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

Εγώ σας ευχαριστώ για την επιλογή και σας εύχομαι καλά αποτελέσματα.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 6^η

Καλημέρα, θα ήθελα να προχωρήσουμε σε μία συνέντευξη που χρειάζομαι για την διπλωματική μου. Η συνέντευξη αυτή όπως σας είπα είναι ανώνυμη και εθελοντική, θα έχει διάρκεια το πολύ 20 λεπτά και σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσουμε τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής ,αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση .Η έρευνα αφορά εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε σχολεία του νησιού της Ρόδου σε τμήματα ειδικής αγωγής και όταν θα ολοκληρώσουμε την εργασία τα ευρήματα που θα προκύψουν θα είναι και στη διάθεσή σας. Επίσης θα ήθελα να μου πείτε αν επιτρέπεται η μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Κανένα πρόβλημα

Πολύ ωραία θα ξεκινήσουμε λοιπόν με κάποια δημογραφικά στοιχεία. Καταρχήν είστε άνδρας και αν θέλετε μου λέτε την ηλικία σας;

Είμαι 42 ετών.

Ποια είναι η ειδικότητά σας;

Είμαι φιλόλογος.

Έχετε κάποιο μεταπτυχιακό, κάποιο δεύτερο πτυχίο η διδακτορικό;

Έχω μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή.

Μπορείτε να μου πείτε την οικογενειακή σας κατάσταση;

Είμαι άγαμος και δεν έχω παιδιά.

Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε στην εκπαίδευση;

8

Και πόσα έτη προϋπηρεσίας σε τμήματα ειδικής αγωγής;

8 χρόνια. Από την αρχή

Η σχέση εργασία σας ποια είναι;

Είμαι αναπληρωτής εκπαιδευτικός.

Έχετε πιστοποίηση ΤΠΕ;

Ναι έχω πρώτου επίπεδου.

Ωραία ας ξεκινήσουμε λοιπόν. Θέλετε να μου πείτε ποια είναι η άποψή σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Είμαι εντελώς αντίθετος στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, θεωρώ ότι η δια ζώσης διδασκαλία είναι η φυσιολογική έκβαση της εκπαίδευσης.

Ποια ήταν τα προβλήματα τα οποία αναγκαστήκατε να αντιμετωπίσετε κατά τη διάρκεια της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας;

Βασικό πρόβλημα για εμένα ήταν να «κατακτήσω» την διαδικασία της εκπαίδευσης μέσα από έναν υπολογιστή. Το πως θα διδάξω μέσα από έναν υπολογιστή ήταν κάτι καινούργιο για εμένα και πολλές φορές «έχανα» τους μαθητές προσπαθώντας να καταλάβω τους τρόπους λειτουργίας των πλατφορμών. Επίσης θα πρέπει να αναφέρω και το γεγονός ότι τα παιδιά βρίσκονταν στο χώρο του σπιτιού τους και πολλές φορές υπήρχαν διάφοροι εξωτερικοί παράγοντες (μικρότερα αδέρφια, κατοικίδια) που μπορούσαν να διαταράξουν την διαδικασία του μαθήματος.

Ποια τεχνικά ζητήματα επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Αρχικά υπήρχε θέμα με την συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο, κυρίως για τους μαθητές μου, σταδιακά τα πράγματα βελτιώθηκαν. Όλο αυτό βέβαια στην αρχή προκαλούσε μεγάλη καθυστέρηση στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ποια θέματα αναφορικά με την λειτουργία των διαφόρων πλατφορμών e class, Webex επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευση και με ποιον τρόπο τα αντιμετωπίσατε;

Προσωπικά δεν γνώριζα πως λειτουργούν οι πλατφόρμες, οπότε θα έπρεπε να μάθω να τις χρησιμοποιώ. Με βοήθησαν πολύ βίντεο που παρακολούθησα μέσα από το youtube καθώς και η συνεργασία με τους συναδέλφους. Βέβαια το καλό με τις συγκεκριμένες πλατφόρμες είναι πως επαναλαμβάνονται δηλαδή αν μάθεις να χρησιμοποιείς την μια είναι εύκολο να μάθεις και τις υπόλοιπες.

Σας βοήθησε η διοίκηση του σχολείου κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Υπήρξε πάρα πολύ μεγάλη βοήθεια από τον διευθυντή και μεγάλη στήριξη μεταξύ των συναδέλφων. Ειδικά το πρώτο διάστημα μέχρι να βρούμε άκρη είχαν «πάρει φωτιά» τα τηλέφωνα. Σταδιακά έγινε για όλους μια διαδικασία ρουτίνας.

Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το υπουργείο παιδείας και θρησκευμάτων κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Όχι σε καμία περίπτωση μόνο ότι κάναμε μεταξύ μας.

Το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Ναι βεβαίως επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης γιατί υπήρχαν οικογένειες με δυο και τρία παιδιά μέσα το σπίτι και υπήρχε θέμα ποιος θα

χρησιμοποιήσει τον ένα υπολογιστή ενώ υπήρχαν παιδιά τα οποία δεν είχαν καν υπολογιστή στο σπίτι.

Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα; Ποια ήταν η συνδρομή των γονέων στα προβλήματα που κληθήκατε να αντιμετωπίσετε;

Αρκετοί γονείς βοήθησαν σημαντικά στην όλη διαδικασία αλλά υπήρχαν και γονείς που δεν υπήρχε στην κουλτούρα τους ο υπολογιστής, δεν υπήρχε στην καθημερινότητα τους και εκεί είχαμε θέματα γιατί τα παιδιά στην αρχή χρειάστηκαν βοήθεια για να μπορέσουν να παρακολουθήσουν την εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Έχει επηρεάσει την καθημερινότητά σας η αναγκαστική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Πολύ στην αρχή ειδικά πολύ. Χρειάστηκε πολύς προσωπικός χρόνος και για να μάθω να χειρίζομαι τις πλατφόρμες και για να προετοιμάσω το μάθημα.

Καταφέρατε να εφαρμόσετε διαφοροποιημένη διδασκαλία για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ποια ήταν τα προβλήματα που αντιμετωπίσατε;

Ήταν δύσκολη εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας, γιατί τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες απαιτούν ιδιαίτερους χειρισμούς κατά την διδασκαλία κάτι που από μόνο του είναι δύσκολο στην δια ζώσης εκπαίδευση πόσο μάλλον όταν όλο αυτό γίνεται μέσα από την οθόνη ενός υπολογιστή.

Το επίπεδο των δεξιοτήτων σας στην χρήση των τεχνολογικών μέσων σας έχει επηρεάσει κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Δεν έχω τόσο υψηλό επίπεδο στην χρήση τεχνολογικών μέσων ώστε να με βοηθήσει σε αυτήν την επείγουσα μετάβαση στην εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Οι γνώσεις που είχατε αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπόρεσαν να σας βοηθήσουν ώστε να διαμορφώσετε ανάλογα το υλικό σας κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας;

Αρχικά δεν είχα άποψη και γνώσεις για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Γνώριζα ότι η τηλεργασία εφαρμόζεται σε κάποιους επαγγελματικούς τομείς αλλά νόμιζα πως ήταν αδύνατο να εφαρμοστεί στην εκπαίδευση.

Ποια αντικείμενα θεωρείται πως πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Βασική για εμένα είναι η εκμάθηση της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Θέλετε να μου πείτε κάποιες προτάσεις σας για βελτίωση στο σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ειδικά για τους μαθητές με εκπαιδευτικές ανάγκες, ώστε να είμαστε έτοιμοι για εκπαίδευση στην μετά την πανδημία εποχή;

Γνώμη μου είναι να δημιουργηθεί μια πλατφόρμα (ή να προστεθεί στις ήδη υπάρχουσες) κάποια εφαρμογή που θα κάνει το μάθημα πιο εύκολο και πιο ελκυστικό για τα παιδικά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Ένας έξυπνος τρόπος ώστε να μην κουράζονται τα παιδιά με προβλήματα όρασης ή ακοής. Η τεχνολογία έχει φτάσει σε τέτοιο επίπεδο εξέλιξης που σίγουρα οι ειδικοί μπορούν να βρουν τρόπους ώστε το υλικό που υπάρχει γι' αυτά τα παιδιά να μπορεί να αξιοποιηθεί από τους εκπαιδευτικούς στις αντίστοιχες πλατφόρμες.

Πολύ ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο.

Σας ευχαριστώ και εγώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 7^η

Καλημέρα σας. Όπως σας είπα και προηγουμένως θα ήθελα να κάνουμε μία συνέντευξη αναφορικά με την διπλωματική μου. Η συνέντευξη αυτή όπως σας είπα είναι ανώνυμη και εθελοντική. Θα έχει διάρκεια το πολύ 20 λεπτά και σκοπός της είναι να διερευνήσουμε τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής, αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η έρευνα αφορά εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε σχολεία του νησιού της Ρόδου σε τμήματα ειδικής αγωγής ,και όταν θα ολοκληρώσουμε την εργασία τα ευρήματα που θα προκύψουν θα είναι και στη διάθεσή σας. Επίσης θα ήθελα να μου πείτε αν επιτρέπεται η μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Βέβαια επιτρέπεται.

Πολύ ωραία θα ξεκινήσουμε λοιπόν με κάποια δημογραφικά στοιχεία. Καταρχάς είστε άντρας και θα ήθελα να μου πείτε την ηλικία σας.

Είμαι 44 ετών.

Ποια είναι η ειδικότητά σας;

Είμαι μαθηματικός ειδικής αγωγής.

Έχετε κάποιο μεταπτυχιακό, κάποιο δεύτερο πτυχίο ή διδακτορικό;

Έχω μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή και έχω δεύτερο πτυχίο στις διεθνείς σχέσεις.

Μπορείτε να μου πείτε την οικογενειακή σας κατάσταση;

Είμαι έγγαμος και έχω ένα παιδί.

Πόσα έτη προϋπηρεσίας έχετε στην εκπαίδευση;

15

Και πόσα έτη προϋπηρεσίας σε τμήματα ειδικής αγωγής;

8

Η σχέση εργασίας σας ποια είναι;

Είμαι μόνιμος εκπαιδευτικός.

Έχετε πιστοποίηση ΤΠΕ;

Μάλιστα έχω πιστοποίηση δευτέρου επιπέδου.

Ωραία ας ξεκινήσουμε λοιπόν. Θέλετε να μου πείτε ποια είναι η άποψή σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Αρχικά ήμουν διστακτικός για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση αλλά στη συνέχεια υπήρξα πολύ θετικός.

Ποια ήταν τα προβλήματα τα οποία αναγκαστήκατε να αντιμετωπίσετε κατά τη διάρκεια της αναστολής της διά ζώσης διδασκαλίας;

Στην αρχή δεν ήμουν κατάλληλα προετοιμασμένος για να διδάξω εξ αποστάσεως, δεν είχα καμία τέτοια εμπειρία και δεν ήξερα πως θα προσεγγίσω τους μαθητές μου για να κάνω το μάθημα μου.

Ποια τεχνικά ζητήματα επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Τα περισσότερα προβλήματα που αντιμετωπίσαμε ήταν θέματα συνδέσεων και ταχύτητας. Συχνά η σύνδεση έπεφτε, πολλοί μαθητές αποσυνδέονταν κι άλλες φορές η ταχύτητα ήταν τόσο μικρή που αδυνατούσε να γίνει το μάθημα.

Ποια θέματα αναφορικά με την λειτουργία των διαφόρων πλατφορμών e class, webex κτλ. επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και με ποιον τρόπο τα αντιμετωπίσατε;

Όταν ξεκίνησε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση δεν γνώριζα πως λειτουργεί ούτε η πλατφόρμα e class ούτε η πλατφόρμα WebEx.. Έπρεπε λοιπόν να βρω τρόπο ώστε να μάθω τον τρόπο λειτουργίας των πλατφορμών κυρίως παρακολουθώντας βιντεάκια στο Internet ή συζητώντας με άλλους εκπαιδευτικούς.

Σας βοήθησε η διοίκηση του σχολείου κατά τη μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Η διοίκηση του σχολείου αδυνατούσε να με καθοδηγήσει γιατί και η διεύθυνση δε γνώριζε πως λειτουργούν οι πλατφόρμες. Η διοίκηση του σχολείου στο μόνο που μπορούσε να βοηθήσει και βοήθησε ήταν η παροχή υπολογιστών και ταμπλετών για να πραγματοποιηθεί η εξ αποστάσεως διδασκαλία.

Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το υπουργείο παιδείας και θρησκευμάτων κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Οι οδηγίες που έδωσε το υπουργείο ήταν ελάχιστες και δεν προσέφεραν καμιά βοήθεια στους εκπαιδευτικούς. Η επιμόρφωση που πραγματοποιήθηκε, έγινε με ένα χρόνο καθυστέρηση και κατά την περίοδο αυτή θα έπρεπε εγώ μόνος να μάθω πως λειτουργούν οι πλατφόρμες.

Το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρεάζει την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Σίγουρα επηρεάστηκε πολύ η εξ αποστάσεως εκπαίδευση από το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών. Πολλά παιδιά δεν διαθέτουν υπολογιστή ούτε ταμπλέτες ούτε σύγχρονα κινητά, η σύνδεση στο ίντερνετ πολλές φορές χανόταν και τέλος

σε πολλά σπίτια υπήρχαν πολλά παιδιά χωρίς να υπάρχει αντίστοιχος αριθμός τεχνολογικού εξοπλισμού.

Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα; Ποια ήταν η συνδρομή των γονέων στα προβλήματα που κληθήκατε να αντιμετωπίσετε;

Οι μαθητές μου οι οποίοι είναι μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες αντιμετώπισαν ένα πρόβλημα παραπάνω και στην λειτουργία των πλατφορμών και στην συμμετοχή στο μάθημα. Η συνεισφορά των γονέων υπήρχε, αλλά όχι σε όλες τις περιπτώσεις. Πολλοί γονείς δεν ήξεραν πώς να χρησιμοποιήσουν τον εξοπλισμό ή κάποιοι έλειπαν.

Έχει επηρεάσει στην καθημερινότητά σας η αναγκαστική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Η καθημερινότητα μου ως εκπαιδευτικός επηρεάστηκε σε σημαντικό βαθμό από την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η Ειδική αγωγή στην οποία ανήκω απαιτεί γνώσεις σε περισσότερες εφαρμογές από την γενική παιδεία. Στην ειδική αγωγή έχουμε να κάνουμε με παιδιά τυφλά, κωφά, παιδιά με αυτισμό, παιδιά με νοητική υστέρηση. Όλα αυτά απαιτούν μεγάλο χρόνο για προετοιμασία και ανάλογες γνώσεις.

Μπορούσατε να εφαρμόσετε διαφοροποιημένη διδασκαλία για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ποια ήταν τα προβλήματα που αντιμετωπίσατε;

Όπως είπα στην ειδική αγωγή έχεις να κάνεις με παιδιά που αντιμετωπίζουν διάφορα προβλήματα. Αυτό απαιτεί σωστή προετοιμασία και, όπως σωστά ρωτάτε, την εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας. Όμως αυτό πρακτικά ήταν δύσκολο γιατί πολύς χρόνος χανόταν μέχρι να μαζευτούμε στο μάθημα και συχνά όταν ένας εκπαιδευτικός ασχολούταν με ένα παιδί τα υπόλοιπα παιδιά μπορεί να βαριόνταν. Ήταν δύσκολη η ταυτόχρονη ενασχόληση με όλα τα παιδιά.

Το επίπεδο των δεξιοτήτων σας στην χρήση τεχνολογικών μέσων σας έχει επηρεάσει κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Ομολογώ πως έχω καλή σχέση με την τεχνολογία και μετά τις πρώτες δυσκολίες μπόρεσα να προσαρμοστώ και να εφαρμόσω την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Οι γνώσεις που είχατε αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπόρεσαν να σας βοηθήσουν ώστε να διαμορφώσετε ανάλογα το υλικό σας κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας;

Σας ανέφερα ότι είχα κάποιες γνώσεις στην τεχνολογία αλλά καμία σχέση με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Καμία γνώση για τις πλατφόρμες και καμία σχέση με τις εφαρμογές που έπρεπε να χρησιμοποιήσω για να κάνω μάθημα σε παιδιά ειδικής αγωγής.

Ποια αντικείμενα θεωρείται πως πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Το βασικό για μένα είναι να διδακτώ τις εφαρμογές εκείνες που θα με βοηθήσουν να εφαρμόσω διαφοροποιημένη διδασκαλία σε παιδιά ειδικής αγωγής, κεντρίζοντας παράλληλα το ενδιαφέρον τους. Δηλαδή πλατφόρμες και εφαρμογές ευχάριστες που δίνουν κίνητρο στα παιδιά να συμμετέχουν.

Θέλετε να μου πείτε κάποιες προτάσεις σας για βελτίωση στο σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ειδικά για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ώστε να είμαστε έτοιμοι για εκπαίδευση στην μετά την πανδημία εποχή;

Θα παραμείνω σε αυτά που σας είπα και πριν. Θα χρειαστώ εφαρμογές για παιδιά με νοητική υστέρηση, για παιδιά τυφλά, για παιδιά με προβλήματα ακοής, για παιδιά με αναπτυξιακές διαταραχές. Η ειδική αγωγή είναι ένας τομέας εκπαίδευσης που χρειάζεται ιδιαίτερη προσοχή, γι' αυτό και η εξ αποστάσεως εκπαίδευση να μην μπορεί να δώσει πολλές δυνατότητες στα παιδιά αυτά, αλλά πρέπει να γίνει με πολλή προσοχή και με κατάλληλα επιλεγμένο εκπαιδευτικό υλικό.

Πολύ ωραία σ' ευχαριστώ πάρα πολύ για το χρόνο σας.

Παρακαλώ.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 8^η

Καλημέρα σας. Θα ήθελα να κάνουμε μία συνέντευξη που θα μου δώσει στοιχεία για την διπλωματική μου. Η συνέντευξη αυτή όπως σας είπα είναι ανώνυμη και εθελοντική. Θα έχει διάρκεια το πολύ 20 λεπτά και σκοπός της είναι να διερευνήσουμε τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής, αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η έρευνα αφορά εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε σχολεία του νησιού της Ρόδου σε τμήματα ειδικής αγωγής ,και όταν θα ολοκληρώσουμε την εργασία τα ευρήματα που θα προκύψουν θα είναι και στη διάθεσή σας. Επίσης θα ήθελα να μου πείτε αν επιτρέπεται η μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Βέβαια.

Θα ξεκινήσουμε με κάποια δημογραφικά στοιχεία. Καταρχάς είστε γυναίκα και θα ήθελα να μου πείτε την ηλικία σας.

Είμαι 34.

Τι ειδικότητα έχετε και ποια τα χρόνια προϋπηρεσίας σας;

Είμαι φιλόλογος αναπληρώτρια με 5 έτη προϋπηρεσίας όλα στην ειδική αγωγή.

Και η οικογενειακή σας κατάσταση;

Είμαι παντρεμένη και έχω ένα παιδί.

Έχετε κάποιο δεύτερο πτυχίο, μεταπτυχιακό...;

Έχω μεταπτυχιακό στην ειδική και τώρα εκπονώ και το διδακτορικό μου. Και έχω πιστοποίηση δευτέρου επιπέδου στις ΤΠΕ.

Πολύ ωραία. Προχωράμε τώρα στις βασικές ερωτήσεις της συνέντευξης. Θα ήθελα να μου πείτε ποια είναι η άποψη σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Θεωρώ ότι η εξ αποστάσεως εκπαίδευση είναι πολύ σημαντική και την περίοδο του κορονοϊού έδωσε την ευκαιρία σε εκπαιδευτικούς και μαθητές να δοκιμάσουν κάτι καινούριο και διαφορετικό. Μπορεί να δώσει πολλές δυνατότητες στην εκπαίδευση την σύγχρονη εποχή και φυσικά όχι μόνο σε περιπτώσεις πανδημίας. Ας αναλογιστούμε μόνο τις προοπτικές που ανοίγονται στον τομέα της δια βίου μάθησης .

Ποια ήταν τα προβλήματα τα οποία αναγκαστήκατε να αντιμετωπίσετε κατά τη διάρκεια της αναστολής της διά ζώσης διδασκαλίας;

Την πρώτη χρονιά που εφαρμόστηκε η εξ αποστάσεως εκπαίδευση εγώ είχα άδεια ανατροφής, οπότε όπως καταλαβαίνετε, δυσκολεύτηκα λίγο στην αρχή να καταλάβω τον τρόπο λειτουργίας καθώς και να οργανώσω τη διδασκαλία μου και να βρω αντίστοιχο υλικό για τους μαθητές μου.

Ποια τεχνικά ζητήματα επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Η απουσία διαδικτύου και η ταχύτητα του διαδικτύου επηρέασαν σημαντικά την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, καθώς κάποιοι μαθητές δεν είχαν τη δυνατότητα να συνδεθούν στην πλατφόρμα και δεν παρακολουθούσαν τα διαδικτυακά μαθήματα. Ως υπεύθυνη του τμήματος ήρθα σε επαφή με τους γονείς των μαθητών αλλά δεν μπορούσαμε να βρούμε λύση στο πρόβλημα.

Ποια θέματα αναφορικά με την λειτουργία των διαφόρων πλατφορμών e class, webex κτλ. επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης και με ποιο τρόπο τα αντιμετωπίσατε;

Το μεγαλύτερο πρόβλημα όλων αυτών των πλατφορμών ήταν στον τρόπο λειτουργίας τους. Τόσο οι εκπαιδευτικοί, όσο και οι γονείς αλλά και οι μαθητές δεν ήταν εξοικειωμένοι αλλά και δεν είχαν γνώσεις για να συνδεθούν και να δημιουργήσουν λογαριασμούς. Προσωπικά αφιέρωσα πολύ χρόνο για να μάθω πως λειτουργούν οι πλατφόρμες. Επίσης, έκανα κάποιες συζητήσεις με τους γονείς που αντιμετώπιζαν προβλήματα και λύθηκαν κάποιες απορίες.

Σας βοήθησε η διοίκηση του σχολείου κατά τη μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Ναι, ευτυχώς το σχολείο που εργάζομαι είναι πολύ καλά οργανωμένο και δεν αντιμετωπίσαμε κάποιο ιδιαίτερο πρόβλημα. Θα έλεγα ότι η μετάβαση από τη δια ζώσης διδασκαλία στην εξ αποστάσεως έγινε ομαλά λόγω και της προηγούμενης εμπειρίας.

Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το υπουργείο παιδείας και θρησκευμάτων κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Οι οδηγίες που δόθηκαν από το Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων ήταν ελλιπείς, πολύ περισσότερο στον τομέα της ειδικής αγωγής.

Το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Σίγουρα το κοινωνικό – οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών επηρέασε σημαντικά την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης. Όπως σας προανέφερα υπήρχαν μαθητές που δεν είχαν κάποιο τάμπλετ ή υπολογιστή ενώ κάποιοι δεν είχαν σύνδεση με ίντερνετ.

Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα; Ποια ήταν η συνδρομή των γονέων στα προβλήματα που κληθήκατε να αντιμετωπίσετε;

Οι μαθητές που είχα εγώ στο τμήμα ένταξης ήταν μαθητές με ειδικές μαθησιακές δυσκολίες. Οι μαθητές αυτοί εξαιτίας των δυσκολιών που αντιμετώπιζαν (διάσπαση προσοχής, δυσλεξία, υπερκινητικότητα) αδυνατούσαν να παρακολουθήσουν το μάθημα και πολύ περισσότερο να συμμετέχουν. Θυμάμαι ένας μαθητής έμπαινε πάντα αργοπορημένος στο μάθημα, ενώ ένας άλλος δε συμμετείχε καθόλου, μία άλλη μαθήτρια πατούσε συνέχεια τον ήχο. Οι γονείς των μαθητών με βοήθησαν κάποιες φορές και οφείλω να ομολογήσω πως κατέβαλλαν μεγάλες προσπάθειες να επαναφέρουν τους μαθητές στην τάξη. Ήταν αρκετά συνεργάσιμοι. Υπήρχε όμως και μία οικογένεια που από την αρχή ήταν αντίθετη με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση γιατί δεν ήθελε το παιδί τους να εκτεθεί μπροστά στις κάμερες και μετά από συνεννόηση με τον διευθυντή, δεν άνοιγε την κάμερα.

Έχει επηρεάσει στην καθημερινότητά σας η αναγκαστική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Και πριν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης αφιέρωνα αρκετό χρόνο για να προετοιμάσω το μάθημα μου και να ετοιμάσω φύλλα εργασίας. Γενικότερα στους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες οφείλουμε οι εκπαιδευτικοί να προσαρμόζουμε τη διδασκαλία στις ανάγκες και στα ενδιαφέροντα των μαθητών.

Μπορούσατε να εφαρμόσετε διαφοροποιημένη διδασκαλία για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και ποια ήταν τα προβλήματα που αντιμετωπίσατε;

Κατά τη διάρκεια της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης δεν ήταν δυνατή η εφαρμογή της διαφοροποιημένης διδασκαλίας εξαιτίας των προβλημάτων και των δυσκολιών που αναφέρθηκαν παραπάνω. Θεωρώ πως στη δια ζώσης διδασκαλία είναι περισσότερο εφαρμόσιμη η διαφοροποιημένη διδασκαλία.

Το επίπεδο των δεξιοτήτων σας στην χρήση τεχνολογικών μέσων σας έχει επηρεάσει κατά την μετάβαση από την δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Ναι, έχοντας επιμορφωθεί στις ΤΠΕ και έχοντας λάβει την αντίστοιχη πιστοποίηση του Β επιπέδου, δεν αντιμετώπισα ιδιαίτερα προβλήματα στο να εξοικειωθώ γρήγορα με τις πλατφόρμες και να τις χειρίζομαι αρκετά καλά.

Οι γνώσεις που είχατε αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπόρεσαν να σας βοηθήσουν ώστε να διαμορφώσετε ανάλογα το υλικό σας κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως διδασκαλίας;

Αν και δεν είχα κάποια ιδιαίτερη επιμόρφωση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, με προσωπική μελέτη και προσπάθεια, θεωρώ πως κατάφερα να συγκεντρώσω υλικό για τους μαθητές μου.

Ποια γνωστικά αντικείμενα θεωρείται πως πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Όλα τα γνωστικά αντικείμενα πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα. Επίσης, καλό θα ήταν οι εκπαιδευτικοί να επιμορφώνονται σε εφαρμογές που θα είναι ευχάριστες και ενδιαφέρουσες στους μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες.

Θέλετε να μου πείτε κάποιες προτάσεις σας για βελτίωση στο σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης, ειδικά για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, ώστε να είμαστε έτοιμοι για εκπαίδευση στην μετά την πανδημία εποχή;

Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην ειδική αγωγή θα πρέπει να βελτιωθεί και το Υπουργείο Παιδείας θα πρέπει να λάβει τα κατάλληλα μέτρα. Ένα από αυτά είναι η επιμόρφωση των εκπαιδευτικών προκειμένου να χειρίζονται καλύτερα τις πλατφόρμες και να προσαρμόζουν τη διδασκαλία τους στις ανάγκες των μαθητών.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 9^η

Καλημέρα, θα ήθελα να προχωρήσουμε σε μία συνέντευξη που χρειάζομαι για την διπλωματική μου. Η συνέντευξη αυτή όπως σας είπα είναι ανώνυμη και εθελοντική, θα έχει διάρκεια το πολύ 20 λεπτά και σκοπός της έρευνας είναι να διερευνήσουμε τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής ,αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση .Η έρευνα αφορά εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε σχολεία της Ρόδου και συγκεκριμένα σε τμήματα ειδικής αγωγής και όταν θα ολοκληρώσουμε την εργασία τα ευρήματα που θα προκύψουν θα είναι και στη διάθεσή σας. Επίσης θα ήθελα να μου πείτε αν επιτρέπεται η μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Ναι φυσικά.

Λοιπόν είστε γυναίκα και η ηλικίας σας αν επιτρέπεται ποια είναι;

Είμαι 42 χρονών.

Ωραία τι ειδικότητα έχετε;

Είμαι φυσικός και έχω και μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή.

Μάλιστα πόσα χρόνια προϋπηρεσίας έχετε;

Έχω 12 χρόνια προϋπηρεσίας τα τελευταία 8 στην ειδική αγωγή ως αναπληρώτρια.

Η οικογενειακή σας κατάσταση ποια είναι;

Είμαι ελεύθερη και δεν έχω παιδιά.

Έχετε κάποια πιστοποίηση σε τεχνολογίες πληροφορίας και επικοινωνίας;

Όχι δεν έχω κάποια πιστοποίηση.

Πάμε λοιπόν στις βασικές ερωτήσεις της συνέντευξης. Ποια είναι η άποψή σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Η άποψή μου είναι μάλλον αρνητική. Η εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν μια λύση ανάγκης στην περίοδο της πανδημίας και μόνο ως τέτοια θα πρέπει να θεωρηθεί.

Μάλιστα. Τι εμπόδια αναγκαστήκατε να αντιμετωπίσετε κατά τη διάρκεια της αναστολής της διά ζώσης διδασκαλίας στην περίοδο της πανδημίας;

Κοιτάζτε θεωρώ ότι με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση έχασα την επαφή με τους μαθητές μου χάθηκε η προσωπική επαφή αυτό ήταν ένα βασικό θέμα για μένα.

Ποια τεχνολογικά ζητήματα ήταν αυτά που επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Το βασικό πρόβλημα ήταν η συνδεσιμότητα στο διαδίκτυο, κόλλαγε πάρα πολύ συχνά και αναγκαζόσουν να ξανακάνεις όλη τη διαδικασία από την αρχή και χάνονταν ώρες μαθήματος με αυτό τον τρόπο.

Ποια προβλήματα στη λειτουργία των πλατφορμών από αυτές που χρησιμοποιήσατε επηρέασαν την εξ αποστάσεως εκπαίδευση και με ποιο τρόπο το αντιμετωπίσατε;

Κοιτάζτε εγώ δεν γνώριζα καθόλου τις συγκεκριμένες πλατφόρμες, πώς να τις χρησιμοποιήσω, οπότε καταλαβαίνετε ότι το βασικό μου πρόβλημα ήταν αυτό. Έπρεπε σιγά σιγά να μάθω να χρησιμοποιώ τις πλατφόρμες.

Σας βοήθησε η διοίκηση του σχολείου για τη μετάβαση στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Η διοίκηση του σχολείου ναι με βοήθησε, είχαμε έναν διευθυντή ο οποίος ήταν παρόν εικοσιτέσσερις ώρες το εικοσιτετράωρο και οι συνάδελφοι μεταξύ μας είχαμε συχνή επικοινωνία όσο μπορούσαμε να βοηθήσουμε ο ένας τον άλλον. Στην αρχή ήταν πάρα πολύ δύσκολα, σιγά σιγά μπορέσαμε να βρούμε την άκρη σε όλο αυτό.

Βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το υπουργείο παιδείας για τη μετάβαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Όχι οι οδηγίες ήταν ελλιπέστατες δεν βοήθησαν σε τίποτα νομίζω μόνο ότι κάναμε συλλογικά, οι συνάδελφοι μεταξύ μας δηλαδή.

Το κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών σας επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Ναι θεωρώ σημαντικά, γιατί υπήρχαν παιδιά που δεν είχαν καν πρόσβαση σε υπολογιστή. Διανεμήθηκαν κάποια στιγμή κάποια τάμπλετ αλλά μέχρι τότε υπήρχαν πάρα πολύ μεγάλα προβλήματα, ήταν παιδιά που δεν μπορούσαν να παρακολουθήσουν το μάθημα γιατί δεν είχαν υπολογιστή στο σπίτι.

Δημιουργήθηκαν προβλήματα λόγω της διάθεσης αλλά και της ικανότητας των μαθητών να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα και πώς ανταποκρίθηκαν οι γονείς στα προβλήματα τα οποία αντιμετωπίσατε;

Επειδή ασχολούμαι με παιδιά ειδικής αγωγής, κάποια από αυτά χρειάστηκαν πρώτα από όλα βοήθεια στο να μπορέσουν να αρχίσουν να χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες. Οι γονείς προσπάθησαν να βοηθήσουν, είχαμε καλή συνεργασία και με την μεταξύ μας επικοινωνία λύθηκαν κάποια προβλήματα... Βέβαια ότι μπορούσαν και οι άνθρωποι δεν ήξεραν και εκείνοι, μάθαιναν μαζί με εμάς πώς να χρησιμοποιούν τις πλατφόρμες. Τώρα αναφορικά με τη διάθεση των μαθητών θεωρώ ότι τα παιδιά της ειδικής αγωγής ούτως ή άλλως θέλουν ιδιαίτερους χειρισμούς για να παρακολουθήσουν το μάθημα πόσο μάλλον όταν αυτό γίνεται μέσα από έναν υπολογιστή. Κάποια από αυτά όντως δεν είχαν διάθεση να

κάνουν μάθημα το θεώρησαν σαν παρατεταμένες διακοπές όλο αυτό το διάστημα της πανδημίας

Η αναγκαστική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης επηρέασε την επαγγελματική σας καθημερινότητα;

Στην αρχή πάρα πολύ, χρειάστηκε πάρα πολύς προσωπικός χρόνος και κόπος για να μπορέσουμε να μάθουμε να χρησιμοποιούμε τις πλατφόρμες και να κάνουμε μάθημα με αυτό τον τρόπο.

Μπορέσετε να εφαρμόσετε διαφοροποιημένη διδασκαλία κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Προσπάθησα, αλλά ήταν σαφώς πιο δύσκολο. Οι μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες θέλουν ιδιαίτερους χειρισμούς που δεν είναι εύκολο να πραγματοποιηθούν μέσα από έναν υπολογιστή.

Οι δεξιότητές σας στη χρήση νέων τεχνολογικών μέσων σας επηρέασαν κατά τη μετάβαση από τη δια ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Πιστεύω πως επειδή δεν ήμουν εξοικειωμένη στη χρήση των υπολογιστών, δεν έχω κάποια πιστοποίηση στη χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων, θεωρώ ότι δυσκολεύτηκα ακόμη περισσότερο.

Οι γνώσεις που είχατε αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπόρεσαν να σας βοηθήσουν για να διαμορφώσετε το υλικό σας κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Οι γνώσεις μου αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ήταν περιορισμένες, οπότε θεωρώ πως ότι έμαθα τώρα το έμαθα.

Ποια γνωστικά αντικείμενα θα πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση θα πρέπει να γίνεται σε συνθήκες ηρεμίας και όχι κάτω από συνθήκες πίεσης και άγχους. Καλό θα ήταν να πραγματοποιείται σε μεγάλο χρονικό διάστημα για να έχουμε την ευκαιρία να αφομοιώνουμε τις παρεχόμενες γνώσεις και πληροφορίες και ταυτόχρονα να ανταποκρινόμαστε στις απαιτήσεις της δουλειάς. Χρήσιμο θα είναι να περιλαμβάνει πρώτα από όλα εκπαίδευση στην χρήση των υπολογιστών, να μάθουμε επίσης πώς να δημιουργούμε ψηφιακό υλικό μέσα από τις πλατφόρμες.

Ωραία και ποιες είναι οι προτάσεις για βελτίωση του συστήματος της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ειδικά για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές

ανάγκες ώστε να ανταπεξέλθουμε αποτελεσματικότερα στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση στην εποχή μετά την πανδημία;

Νομίζω ότι θα έπρεπε να υπάρχουν πλατφόρμες που να απευθύνονται αποκλειστικά στους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, να τους δίνουν κίνητρα για να παρακολουθήσουν το μάθημα, να είναι πιο ευχάριστοι για αυτούς τους μαθητές οπότε να είναι πιο εύκολο να μπορέσεις να πραγματοποιήσης εξ αποστάσεως εκπαίδευση με παιδιά που εμφανίζουν ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες.

Ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ για τον χρόνο σας.

Και εγώ σας ευχαριστώ καλή συνέχεια.

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ 10^η

Καλημέρα σας. Θα ήθελα να κάνουμε μία συνέντευξη που θα μου δώσει στοιχεία για την διπλωματική μου. Η συνέντευξη είναι ανώνυμη και εθελοντική. Θα έχει διάρκεια το πολύ 20 λεπτά και σκοπός της είναι να διερευνήσουμε τις απόψεις των εκπαιδευτικών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης ειδικής αγωγής, αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Η έρευνα αφορά εκπαιδευτικούς που υπηρετούν σε σχολεία στο νησί της Ρόδου σε τμήματα ειδικής αγωγής ,και όταν θα ολοκληρώσουμε την εργασία τα ευρήματα που θα προκύψουν θα είναι και στη διάθεσή σας. Επίσης θα ήθελα να μου πείτε αν επιτρέπεται η μαγνητοφώνηση της συνέντευξης.

Ναι και βέβαια επιτρέπεται

Ωραία θα ξεκινήσουμε με δημογραφικά στοιχεία, είστε άντρας και η ηλικία σας;

Είμαι 55 ετών.

Ποια είναι η ειδικότητά σας και πείτε μου επίσης αν έχετε κάποιο δεύτερο πτυχίο ή μεταπτυχιακό.

Είμαι φιλόλογος και έχω μεταπτυχιακό στην ειδική αγωγή.

Η οικογενειακή σας κατάσταση;

Είμαι παντρεμένος και δεν έχω παιδιά.

Ποια είναι τα έτη προϋπηρεσίας σας στην εκπαίδευση;

Είναι 25, τα τελευταία 5 στην ειδική αγωγή και είμαι μόνιμος.

Έχετε κάποια πιστοποίηση σε ΤΠΕ;

Όχι δεν έχω.

Τώρα θα ήθελα να μου πείτε την άποψή σας για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση.

Η άποψή μου είναι αρνητική, τη θεωρώ μόνο σαν λύση ανάγκης που μας εξυπηρέτησε για τη συνέχιση της εκπαιδευτικής διαδικασίας στην περίοδο της πανδημίας αλλά μέχρι εκεί.

Αναγκαστήκατε να αντιμετωπίσετε διάφορα εμπόδια κατά τη διάρκεια της αναστολής της δια ζώσης διδασκαλίας;

Ασφαλώς, άρχισα να ασχολούμαι με πράγματα τα οποία δεν γνώριζα, δεν ήξερα πώς να κάνω μάθημα από απόσταση και έπρεπε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα να μπορώ να ανταποκριθώ.

Ποια ήταν τα τεχνολογικά ζητήματα που επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Κυρίως είχε να κάνει με το διαδίκτυο κόλλαγε συχνά και ξανά αρχίζαμε τη διαδικασία. Το πρόβλημα αφορούσε την ταχύτητα δηλαδή του διαδικτύου.

Υπήρχαν προβλήματα στη λειτουργία των διαφόρων πλατφορμών; Ποια χρησιμοποιούσατε εσείς καταρχήν;

Το Webex

Υπήρχαν λοιπόν προβλήματα στη λειτουργία αυτών των πλατφορμών που επηρέασαν την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Δεν γνώριζα καν πως λειτουργούν αυτές οι πλατφόρμες, οπότε για μένα ήταν δύσκολο να προσπαθήσω να μάθω να τις χρησιμοποιώ και να αρχίσω να διδάσκω μέσα από αυτές.

Σας βοήθησε η διοίκηση του σχολείου κατά τη μετάβαση από τη διά ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Η διοίκηση όχι τόσο, οι συνάδελφοι μεταξύ μας. Προσωπικά βασίστηκα πάρα πολύ σε νεότερους συναδέλφους που έχουν καλύτερη σχέση με τον υπολογιστή για το πώς μπορώ να κάνω μάθημα μέσα από τον υπολογιστή.

Σας βοήθησαν οι οδηγίες που δόθηκαν από το υπουργείο παιδείας για τη μετάβαση από τη διά ζώσης στην εξ αποστάσεως διδασκαλία;

Όχι δεν με βοήθησαν καθόλου.

Το οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών σας, επηρέασε την εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Εγώ προσωπικά δεν είχα πρόβλημα με τους μαθητές μου, αλλά θεωρώ ότι σαφώς το οικονομικό υπόβαθρο των μαθητών μπορεί να επηρεάσει την εξ αποστάσεως εκπαίδευση, γιατί αν δεν έχεις υπολογιστή δεν μπορείς να κάνεις εξ αποστάσεως μάθημα.

Υπήρχαν προβλήματα λόγω της διάθεσης και της ικανότητας των μαθητών να συμμετέχουν στα εξ αποστάσεως μαθήματα και πώς ανταποκρίθηκαν οι γονείς, υπήρχε συνεργασία από τους γονείς για τα διάφορα προβλήματα που αντιμετωπίσατε;

Η διάθεση... οι μαθητές ασφαλώς δεν είχαν διάθεση να κάνουν μάθημα μέσα από το διαδίκτυο, δεν ξέρω καν εάν παρακολουθούσαν ή όχι το μάθημα έτσι όπως γινόταν. Τώρα αναφορικά με την ικανότητα, σίγουρα στην αρχή που και τα παιδιά δεν ήξεραν πώς να χρησιμοποιήσουν αυτές τις πλατφόρμες χρειάστηκε η συνεργασία και η βοήθεια των γονέων. Κάποιοι γονείς μπόρεσαν να μας βοηθήσουν, κάποιοι άλλοι δεν ήξεραν και πώς να το κάνουν και τέλος πάντων σιγά σιγά βρέθηκε λύση σε όλο αυτό.

Η αναγκαστική εφαρμογή της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης έχει επηρεάσει την επαγγελματική σας καθημερινότητα;

Πάρα πολύ. Στην αρχή χρειάστηκε πάρα πολύς χρόνος για να μπορέσω να μάθω να κάνω μάθημα μέσα από έναν υπολογιστή. Μπορώ να σας πω ότι για μεγάλο χρονικό διάστημα δεν κοιμόμουν είχα πάρα πολύ άγχος και ζορίστηκα πάρα πολύ.

Ήταν δυνατή η εφαρμογή διαφοροποιημένης διδασκαλίας για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες κατά τη διάρκεια της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Προσπαθήσαμε, ήταν πάρα πολύ δύσκολο, αν ήσουν απασχολημένος με κάποιους μαθητές οι άλλοι δεν είχαν τι να κάνουν, δεν υπήρχε η προσωπική επαφή και ήταν σαφώς πιο δύσκολο.

Το επίπεδο των δεξιοτήτων σας στη χρήση των νέων τεχνολογικών μέσων σας επηρέασε κατά τη μετάβαση από τη δια ζώσης στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Πολύ. Σας είπα είμαι εκπαιδευτικός παλαιάς κοπής δεν έχω πολύ καλή σχέση με τις νέες τεχνολογίες, οπότε είχα μεγάλο πρόβλημα στην αρχή για να μπορέσω να ανταπεξέλθω.

Οι γνώσεις που είχατε αναφορικά με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση μπόρεσαν να σας βοηθήσουν ώστε να διαμορφώσετε το υλικό σας ανάλογα κατά την εφαρμογή της επείγουσας εξ αποστάσεως εκπαίδευσης;

Όχι δεν ήξερα, δεν είχα ασχοληθεί με την εξ αποστάσεως εκπαίδευση ποτέ, οπότε σαφώς δεν μπορούσα να βοηθηθώ από κάτι που δεν διέθετα.

Ποια γνωστικά αντικείμενα θεωρείται ότι πρέπει να περιλαμβάνονται σε ένα επιμορφωτικό πρόγραμμα για την εξ αποστάσεως εκπαίδευση;

Λόγω της δικής μου ανεπάρκειας, θεωρώ ότι το πρώτο πράγμα που θα πρέπει να περιλαμβάνεται σε ένα τέτοιο πρόγραμμα είναι η διδασκαλία της χρήσης ηλεκτρονικών υπολογιστών.

Και ποιες είναι οι προτάσεις σας για βελτίωση στο σύστημα της εξ αποστάσεως εκπαίδευσης ειδικά για τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την μετά την πανδημία εποχή;

Νομίζω να υπάρχουν πλατφόρμες που να εξυπηρετούν αποκλειστικά τους μαθητές με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες, να είναι πιο προσιτές για αυτά τα παιδιά και πιο εύκολα διαχειρίσιμες.

Ωραία σας ευχαριστώ πάρα πολύ.

Και εγώ. Καλή επιτυχία στη συνέχεια της εργασίας σας.